

**VYSOKÁ ŠKOLA EVROPSKÝCH A REGIONÁLNÍCH
STUDIÍ, Z. Ú., ČESKÉ BUDĚJOVICE**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

**PŘÍČINY A PREVENCE DOMÁCÍHO NÁSILÍ SE
ZAMĚŘENÍM NA ÚZEMÍ JIHOČESKÉHO KRAJE**

Autor práce: Karolína Ondráčková, DiS.

Studijní obor: Bezpečnostně právní činnost ve veřejné správě

Forma studia: Prezenční

Vedoucí práce: JUDr. Jan Bouchal

Katedra: Katedra právních oborů a bezpečnostních studií

2018

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně, na základě vlastních zjištění a s použitím odborné literatury a materiálů uvedených v této práci.

Souhlasím, aby práce byla uložena v knihovně Vysoké školy evropských a regionálních studií v Českých Budějovicích a zpřístupněna v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění.

.....

Děkuji vedoucímu bakalářské práce JUDr. Janu Bouchalovi, za cenné rady, připomínky a metodické vedení práce.

ABSTRAKT

ONDRÁČKOVÁ, K. *Příčiny a prevence domácího násilí se zaměřením na území Jihočeského kraje : bakalářská práce*. České Budějovice : Vysoká škola evropských a regionálních studií, 2018. 86 s. Vedoucí bakalářské práce : JUDr. Jan Bouchal.

Klíčová slova: domácí násilí, příčiny domácího násilí, preventivní opatření, pachatel, oběť

Bakalářská práce se zabývá problematikou domácího násilí, zejména je zaměřena na příčiny domácího násilí a na jeho prevenci. Hlavním cílem bakalářské práce je popsat problém domácího násilí, objasnit v čem jsou spatřovány příčiny domácího násilí a navrhnout preventivní opatření, která by mohla domácím násilím co nejefektivněji zabránit.

V práci jsou nejprve vysvětleny základní pojmy, tedy charakteristika domácího násilí a jeho formy, dále pak charakteristika násilných osob a osob ohrožených domácím násilím. Dále práce poukazuje na právní úpravu a pomoc obětem domácího násilí.

Poslední část práce je zaměřena na stav domácího násilí v Jihočeském kraji, a obohacena o dotazníkové šetření s následným vyhodnocením. V závěru práce jsou shrnuta navrhovaná preventivní opatření.

ABSTRACT

ONDRÁČKOVÁ, K. *Causes and Prevention of Domestic Violence Focusing on the Territory of the South Bohemian Region : Bachelor thesis*. České Budějovice : The College of European and Regional Studies, 2018. 86 p. Supervisor : JUDr. Jan Bouchal.

Key words: domestic violence, causes of domestic violence, preventive measures, offender, victim

This bachelor thesis deals with the issue of domestic violence. It specifically focuses on the causes of domestic violence and its prevention. The main goal of this Bachelor thesis is to outline the issue of domestic violence, to clarify where the causes of this social issue can be seen and to propose precautions which could prevent domestic violence in the most effective way.

First, the thesis defines the basic concepts such as the features of domestic violence and its forms and then the features of the violent individuals and those at risk of abuse. Further on, the thesis refers to the legal regulations and help for the victims of domestic violence.

The last part of the thesis is focused on the current state of domestic violence in Southern Bohemia and supplemented with a survey and its assessment. The final part concludes the suggested preventive measures.

Obsah

Úvod.....	7
1 Cíl a metodika bakalářské práce	8
2 Domácí násilí a jeho charakteristika	9
2.1 Charakteristické rysy domácího násilí	10
3 Násilné osoby	12
3.1 Ženy jako násilné osoby	15
3.2 Muži jako násilné osoby	17
4 Osoby ohrožené domácím násilím	20
5 Formy domácího násilí	25
6 Právní rámec domácího násilí v České republice	27
6.1 Zakotvení ochrany proti domácímu násilí.....	27
6.2 Domácího násilí a jeho úprava v trestním zákoníku	29
7 Domácí násilí zaměřené na oblast Jihočeského kraje.....	30
8 Příčiny domácího násilí	35
8.1 Shrnutí poznatků.....	38
9 Prevence v případech domácího násilí	41
9.1 Shrnutí poznatků.....	44
10 Pomoc obětem domácího násilí.....	46
10.1 Shrnutí poznatků.....	48
11 Dotazníkové šetření.....	49
11.1 Vyhodnocení a shrnutí dotazníkového šetření	49
12 Navrhovaná preventivní opatření.....	71
12.1 Shrnutí navrhovaných preventivních opatření	74
Závěr	75
Seznam použitých zdrojů	76
Seznam tabulek, grafů a obrázků	79
Přílohy	80

Úvod

„Domácí násilí je nejrozšířenější formou násilí vůbec, přičemž je současně formou neméně kontrolovanou a co do své frekvence a závažnosti nejvíce podceňovanou!“ (H. J. Schneider, německý kriminolog)

Bakalářská práce nahlíží na problematiku domácího násilí jako na velmi závažné a aktuální téma dnešní doby. Proto úvod do této problematiky začíná výrokem, který shrnuje vše podstatné a vybízí k tomu, aby bylo na tento negativní společenský jev pohlíženo jako na problém, který je zapotřebí řešit a eliminovat jej.

Téma bakalářské práce bylo zvoleno zejména proto, že představuje široce rozšířený a zároveň nejméně kontrolovaný druh násilí, jemuž by měla být věnována náležitá pozornost, proto příčiny a prevence jsou stěžejním tématem této bakalářské práce. Domácí násilí se může týkat kohokoliv z nás, proto je zapotřebí nebýt lhostejní k našemu blízkému okolí a v případě jakéhokoliv projevu násilí věnovat osobě dotčené domácím násilím pozornost.

Z toho, co je všeobecně známo, můžeme usoudit, že mnoho osob ohrožených domácím násilím se velmi těžko s tímto problémem vyrovnává. Mají obavy a strach mluvit o tom co se děje „za zavřenými dveřmi“. Bojí se, že by se setkali s nepochopením, či se bojí útoku ze strany osoby násilné, nebo se bojí svěřit z jiných důvodů. Proto velká část případů zůstává navždy utajena. V případě, kdy se osoba setká s nepochopením, může to být důvod k tomu, proč již nevyhledá další pomoc. Je tedy důležité neztrácet naději a pokusit se svou situaci řešit, protože nikdo není povinen snášet utrpení, špatné zacházení a ponížení.

Velkým problémem je také fakt, že převážná část obětí si nechce přiznat, že se ocitla v pasti ať již psychické, fyzické, či jiné podoby a omlouvají partnerovo násilné chování. Namlouvají si, že to celé je vlastně jejich chyba a že si za to tedy můžou sami. Bojí se s tímto problémem svěřit nebo si myslí že to jednou jednoduše skončí a vše bude zase v pořádku. Jenže velmi často se stává, že ze začarovaného kruhu domácího násilí se nelze dostat pasivním postojem, ale je nutné vyhledat pomoc. Vyhledání odborné pomoci je tou nejlepší možností, jak domácí násilí ukončit. Proto nezastupitelnou roli v systému pomoci osobám ohroženým domácím násilím mají tzv. intervenční centra, dále speciální poradny, linky důvěry, neziskové organizace, azylové domy, policie či jiné specializované instituce které vytvářejí podmínky pro pomoc těmto osobám.

1 Cíl a metodika bakalářské práce

Hlavním cílem bakalářské práce je popsání problému domácího násilí, objasnit v čem jsou spatřovány příčiny domácího násilí a navržení preventivních opatření, aby domácímu násilí bylo co nejefektivněji zabráněno.

Bakalářská práce se zabývá problematikou domácího násilí, zejména je zaměřena na příčiny domácího násilí, tedy proč vlastně dochází k páčání domácího násilí a odkud se bere a na jeho prevenci, tedy preventivní opatření která, když jsou včas a vhodně aplikována, tak můžou velmi přispět ke snížení násilného chování.

Práce je rozdělena na teoretickou a praktickou část. V teoretické části práce jsou nejprve vysvětleny základní pojmy, tedy charakteristika domácího násilí a jeho formy. Dále pak charakteristika násilných osob a osob ohrožených domácím násilím, tedy charakteristika pachatelů a obětí. Následně práce poukazuje na právní ochranu před domácím násilím.

Další kapitola se věnuje pomoci obětem domácího násilí. Zmíněno je konkrétně intervenční centrum pro osoby ohrožené domácím násilím v Českých Budějovicích a jiné specializované poradny či neziskové instituce. Následující kapitola dává čtenáři ucelený přehled zaměřený na Jihočeský kraj, kde jsou zpracovány statistické údaje týkající se domácího násilí. Zejména přehled o vykázání jak v Jihočeském kraji, tak na i na území celé České republiky. Dále je pak poukázáno na statistiky intervenčních center a statistiky některých trestních činů spojených s páčáním domácího násilí.

Velká pozornost je věnována poslední části práce, kde je na základě odborné literatury a internetových zdrojů shrnuto, co je považováno za hlavní příčiny a faktory domácího násilí. Důležitou kapitolou je téma prevence a preventivní opatření proti domácímu násilí, tedy jak domácímu násilí předcházet, zamezit, nebo alespoň jeho úroveň snížit.

V závěrečné části jsou prostřednictvím dotazníkového šetření zjišťovány názory a postoje společnosti k problematice domácího násilí. Zjištěná data jsou vyhodnocena a znázorněna pomocí grafů a shrnujících komentářů. Práce je ukončena kapitolou s navrženými preventivními opatřeními a vznikla na základě analýzy dotazníkového šetření, která by byla nápomocná k předcházení domácího násilí.

2 Domácí násilí a jeho charakteristika

Když se řekne domov, obvykle se nám vybaví lidé, kteří nás mají rádi a které máme rádi i my. Místo bezpečí a jistoty, kde nás akceptují takové, jací jsme. Domov bývá často idealizován jako oáza jistoty a štěstí, ale přitom se stal nejnebezpečnějším místem v moderní společnosti. Současné statistiky incidence domácího násilí s největší určitostí jen naznačují skutečné rozšíření tohoto problému.

Domácí násilí bylo dlouho považováno za tabu – „v dobrých rodinách se přece nic takového neděje.“ Názory se ale změnily. Konečně připouštíme, že i „dobré rodiny“ mohou být násilím zasaženy a nejde jen o fyzické napadení, ale rovněž o psychické či emociální deptání, verbální či neverbální výhrůžky, vulgární chování apod. Násilí v rodině se vyskytuje bez ohledu na jakékoli socioekonomické, geografické, rasové, genderové či věkové charakteristiky zainteresovaných.

Násilí v rodině je nepřehlédnutelnou realitou v naší společnosti. V České republice se podle provedených sociologických šetření odehrává násilí v každé čtvrté rodině. Přitom ještě na počátku devadesátých let 20. století se náš stát řadil k těm zemím, pro něž jako by domácí násilí neexistovalo. Postupně se však situace začala významně měnit a na konci milénia se o tomto jevu začalo u nás otevřeně hovořit jako o zásadním společenském problému, který vyžaduje ze strany státu zvýšenou pozornost.

Péče o oběti domácího násilí se ujaly neziskové organizace. Jejich vliv na veřejné mínění začal sílit a jejich úsilí postupně vyburcovalo státní orgány k aktivnějšímu přístupu k problematice domácího násilí. Začaly se objevovat první pozitivní výsledky zejména v oblasti práva. Nejvýznamnější změnou byla novela trestního zákona č. 91/2004 Sb., která nově zavedla skutkovou podstatu trestného činu týrání osoby žijící ve společně obývaném bytě nebo domě podle § 215a – v nové právní úpravě trestního zákoníku č. 40/2009 Sb. účinného od 1. ledna 2010 jde o § 199 týrání osoby žijící ve společném obydlí. Výsadní postavení a průkopnickou roli v boji proti domácímu násilí zaujalo občanské sdružení Bílý kruh bezpečí (BKB), které se roku 1991 zabývá pomocí obětem trestné činnosti v ČR a jemuž se podařilo v této oblasti prosadit klíčové návrhy a realizovat zásadní systémové změny. Bílý kruh bezpečí hraje významnou roli v péči o osoby ohrožené domácím násilím.¹

---

¹ ŠEVČÍK, D., ŠPATENKOVÁ, N. *Domácí násilí: kontext, dynamika a intervence*. Praha : Portál, 2011. s. 7-21.

2.1 Charakteristické rysy domácího násilí

Jednoduchá definice domácího násilí neexistuje. Termín „domácí“ se používá proto, aby naznačil, že se násilí odehrává v osobním vztahu. Často k němu dochází mezi manželi nebo mezi lidmi, kteří spolu žijí. Někdy je možné definici rozšířit, aby se vztahovala i na další rodinné vztahy, např. týrání stárnoucích členů rodiny apod.²

Podle O. Čecha se za domácí násilí zpravidla označuje týrání a násilné jednání odehrávající se mezi osobami blízkými, žijícími spolu ve společném bytě nebo domě, kdy jedna násilná osoba získává a udržuje nad druhou moc a kontrolu. Oběť je udržována v permanentním strachu a nejistotě, čímž trýznitel narušuje její psychickou stabilitu. Jedná se o nejrozšířenější násilí na světě. Značná část veřejnosti ale považuje domácí násilí za privátní záležitost, proto je veřejností často tolerováno a podceňováno.³

Domácím násilím může být fyzické, sexuální, psychické, či jiný druh násilí. Může mít formy násilí partnerského, zneužívání dětí, nebo týrání seniorů. Vzniká ve všech sociálních vrstvách bez ohledu na náboženství, věk, sociální nebo etnický původ. Často je agresivní muž k ženě, jindy rodiče k dětem, někdy se děti chovají násilně ke svým rodičům. Výjimku netvoří domácí násilí, kdy ohroženou osobou je muž. K osobám nejvíce ohroženým domácím násilím patří ženy ve věku 25–40 let a jejich děti. Rodina a domov v těchto případech přestávají plnit roli útočiště a stávají se naopak velmi nebezpečným místem.

Domácí násilí je násilí mezi blízkými osobami, které má tyto znaky:

- **intenzita a frekvence se stupňují**
- **opakování násilí a dlouhodobost**
- **jeden z partnerů je vždy v roli násilníka a druhý je napadán**
- **role se nemění**
- **vzájemná blízkost a provázanost oběti a pachatele**
- **násilí se děje v soukromí**

---

² CONWAY, H. L. *Domácí násilí: příručka pro současné i potenciální oběti se zákonem č. 135/2006 Sb. platným od 1. ledna 2007*. Praha: Albatros, 2007. s. 13.

³ ČECH, O., a kol. *Domácí násilí z pohledu pracovníků v oblasti sociálních služeb*. České Budějovice : Theia, 2011. s. 6.

- **složitý a dvojitý postoj oběti k pachateli** (oběť na jedné straně chce, aby její utrpení skončilo a na straně druhé je nejistota – víra v polepšení pachatele, obava z osamocení a z toho plynoucí finanční a materiální nejistota, ztráta bydlení apod.)

Domácí násilí začíná útoky proti lidské důstojnosti s cílem snížit sebeúctu a sebevědomí ohrožené osoby a sociálně ji izolovat, pokračuje útoky proti lidskému zdraví a může vyústit v útoky proti životu. Na začátku se nenápadně hromadí rozdílně vznikající konflikty, jejichž počet a intenzita rostou. Pokud takové problémy nejsou řešeny v otevřeném rozhovoru, roste napětí ve vztazích, které může přerůst v první projev násilí. Ten je zpravidla následován výčitkami svědomí, pod jejichž tlakem se násilná osoba omluví, projeví lítost, chová se mile a stará se o své blízké. Ohrožená osoba návrh na odpuštění přijme a snaží se zachovat dobrý vztah. V rámci udobřování podlehne nereálným očekáváním, která se někdy podobají vysněným pohádkám o harmonickém soužití. Po této fázi však může přijít další konflikt a celý cyklus začíná znovu.

Pokud ohrožená osoba nevyhledá pomoc a bude mlčet o svém trápení, opakuje se cyklus násilí rychleji. Časem se některé jeho fáze mohou zmenšovat nebo dokonce zanikat (usmíření, odpuštění), a jiné se mohou naopak zvětšovat (napětí, násilné útoky). Ohrožená osoba postupně shledává, že nemá prostor pro vhodnou reakci, uvědomuje si svou bezmoc, přijme roli člověka, který ustupuje a snaží se být přizpůsobivý a vstřícný. Trpí pocitem studu, viny a strachu. To blokuje její schopnost promluvit si o tom, co se děje za zavřenými dveřmi. Pokud se o to pokusí, ve svém vyprávění má tendenci minimalizovat násilné incidenty. Velmi proto záleží na prvním kontaktu a na kompetenci osob, které poskytují osobám ohroženým domácím násilím pomoc.

Násilná osoba bývá posedlá hledáním chyb a nedostatků („*jdeš pozdě, plácáš nesmysly, jsi špatná matka, kuchařka, hospodyně, studentka, dcera*“ / „*jako chlap nestojíš za nic, nic neumíš*“ apod.). Násilná osoba vědomě či podvědomě vytváří situace, ve kterých nachází oprávněnost pro nové násilí a ohrožená osoba si začíná myslet, že je to její vina („*ať udělám cokoli, vždy se něco najde, jednou je to poskládané prádlo, jindy malá nešikovnost dětí ...*“).⁴ Když bychom to celé shrnuly, tak můžeme konstatovat, že domácí násilí je „jakýkoli čin poškozující oběť“ ať fyzicky, psychicky, či jinou formou a je páčáno mezi jednotlivými členy rodiny.

---

⁴ VITOUŠOVÁ, P., VEDRA, V. *Domácí násilí : (informace a praktické rady pro ohrožené osoby)*. Praha : MJF, 2009. s. 2-3.

3 Násilné osoby

Proč se někteří lidé chovají násilně a jiní ne, je obtížné vysvětlit. Příčiny násilného chování mohou být různé. Násilí nemá jedinou příčinu: pro některé je násilí životním stylem, další jím reagují na stres, někteří mohou být predisponováni specifickou strukturou osobnosti apod. Nejčastěji jsou zdroje násilného chování vysvětlovány následovně:

- **Těžký stres či spolupůsobení několika stresujících okolností.** Některé stresory, zejména pokud jsou chronické, se mohou stát spouštěčem agresivního, násilného chování. Konkrétně se jedná o vážné finanční problémy, vysoké dluhy, nezaměstnanost, problémy v zaměstnání, zatčení člena rodiny, ztrátu nebo změnu domova, vážnou nemoc či nehodu, nečekané a neplánované těhotenství, sexuální problémy a problémy s identitou, rozvod nebo rozchod, úmrtí blízké osoby, problémy s příbuznými, partnerské neshody, problémy s dětmi (např. výchovné problémy, dítě zneužívající drogy či alkohol) apod.
- **Frustrace.** Jedinec může být hrubě nespokojen se stávajícím vztahem, stereotypem manželského nebo rodinného života, může být frustrován neuspokojující prací, jež mu nepřináší potěšení, neví, co si počnout se svým životem, nemá jasný životní cíl apod. Frustrace vyvolává hněv a pohotovost k agresi, ta však nemusí vyústit v otevřené násilí, záleží především na okolnostech, sociální situaci a vlastnostech dané osobnosti, především na tzv. frustrační toleranci.
- **Ohrožení.** Hrozba, ať už fyzická (např. hrozící zranění), nebo psychologická (hrozba ztrapnění nebo odmítnutí), může vést k tomu, že jedinec reaguje násilně, aby se chránil. Některé hrozby mohou být reálné, ale často jde spíše o anticipaci hrozby či prožívání pocitu ohrožení sebe samého bez zjevné příčiny. Násilí propuká v okamžiku, kdy osoba věří v reálnou a bezprostřední hrozbu.
- **Charakteristiky vztahu.** Vztah násilné osoby k osobě ohrožené násilím je vztahem do značné míry ambivalentním – na jedné straně je to vztah intenzivní, připoutávající (nedokážou si představit, jak by bez sebe žili), na druhé straně si uvědomují, že je v jejich vztahu cosi nezdravého, až nenávistného. Nemohou žít spolu, ani bez sebe – navzájem se potřebují – jejich vztah je spíše vztahem závislosti. Prvky závislosti lze identifikovat v různých vztazích: v partnerských relacích heterosexuálních

i homosexuálních, vztazích rodič–dítě, sourozeneckých, ale také v bývalých partnerských vztazích.

- **Partnerské neshody.** Každé soužití s sebou přináší určitý stereotyp a stres. Někteří jsou schopni se s tímto napětím vyrovnat neagresivním způsobem, zatímco jiní se v reakci na stres uchylují k násilí. Určité sporné body, jako je hospodaření s penězi, frekvence sexuálního života, způsob trávení volného času, rozdělení práce v domácnosti a kázeň dětí se v některých rodinách stávají doslova „živnou půdou“ pro konflikty. Také problémy spojené s péčí a výchovou dětí mohou vyústit v domácí násilí. Někdy prostě manželé zjistí, že na některé otázky, např. jak vychovávat děti nebo jak hospodařit s penězi, spolu nenaleznou odpověď. Čím větší a dlouhodobější je jejich konflikt, tím větší je pravděpodobnost, že dojde k násilí.
- **Boj o moc.** Boj o moc a strach z bezmoci jsou silnými spouštěči násilného chování nejen v partnerských vztazích. Optimálně by se měli oba partneři, resp. osoby sdílející danou domácnost společně podílet na rozhodování, vzájemně se respektovat a akceptovat. Jestliže někdo z nich uzurpuje veškerou moc a kontrolu do svých rukou („*Kdo je tu pan živitel?*“), druhá osoba se stává bezmocnou, submisivní, slabou a zranitelnou („*Ty nemáš právo do ničeho mluvit, budeš poslouchat a dělat co ti řeknu!*“). V takové situaci se může snadno stát, že ten, kdo disponuje mocí, může být v pokušení svoji dominanci zneužít a může inklinovat k použití násilí („*...a jestli nebudeš poslouchat, tak...!*“).
- **Vzory a modely chování.** Jestliže násilná osoba vyrůstala jako dítě v prostředí, kde bylo násilí „normální“, akceptovala ho a přijala za své. Naše společnost je značně „násilná“ – násilí je téměř všudypřítomné na televizní obrazovce, v kině, na ulici, v počítačových hrách. Obklopen násilím se jedinec rychle a snadno naučí, že násilné chování je cestou jak (vy)řešit mnohé problémy a jak ventilovat své emoce, ale nenaučí se jiné, adekvátnější formy (ab)reagování. Nejrizikovější je konfrontace s násilím přímo v rodině, protože ostatní členové rodiny, včetně dětí, ho akceptují jako normální (běžný) vzorec chování.
- **Identifikace s agresorem.** Pokud byla násilná osoba jako dítě opakovaně tvrdě fyzicky trestána, zažívala obrovský pocit bezmoci a slabosti, vrylo se jí to hluboce do paměti. Aby se týraný jedinec vyrovnal s pocitem viny, bezmoci, beznaděje a pasivity, chce být silný a agresivní, ne slabý a bezmocný, proto se stává násilnou osobou.

- **Alkohol a drogy.** Násilné osoby se nezřídka před incidentem „posilňují“ alkoholem, popř. jinými drogami. Alkohol mohou konzumovat ve snaze uklidnit se, nebo naopak, aby získali odvahu. Vzájemný vztah mezi alkoholem či drogami a násilím je vysvětlován odlišně. Podle jedné z hypotéz alkohol spouští agresivní chování a fantazie. Podle jiné pouze umožňuje násilí, protože redukuje zábrany a strach ze sociálních a fyzických následků agrese. V neposlední řadě patří alkohol či drogy mezi „oblíbená alibi“ pro násilné chování, protože tendence přisuzovat násilné chování alkoholu, a nikoli osobě, která ho požívá, je populární. Alkohol či drogy tak představují přijatelnou výmluvu pro násilné chování, aniž by byl jedinec sociálně stigmatizován („*Kdyby nebyl sjetý, tak by se to nestalo. Chlast je prostě hrozná věc. On za to nemůže, on byl úplně opilý, vůbec o sobě nevěděl. Kdyby nepil, tak je to úžasný chlap, ale ten alkohol...*“).
- **Zdravotní indispozice.** Agresivní a násilné chování může být také ovlivněno zdravotní indispozicí, např. systémovou poruchou – dysbalancí (nerovnováhou) elektrolytů, špatnou srdeční funkcí, diabetem, anémií atd.
- **Poškození mozku nebo jeho dysfunkce.** Násilí související s poškozením mozku je zpravidla explozivní a zřídka izolované – taková osoba mívá předchozí dlouhou historii násilného chování, např. epizody sexuálního obtěžování, zdánlivě bezdůvodné napadení jiných osob. Za určitých okolností může být násilí u těchto osob doprovázeno záchvaty paniky, ztrátou paměti (amnézií), epileptickými záchvaty a poruchami vidění.
- **Psychická onemocnění.** Různé psychózy a jiné psychické nemoci mohou být doprovázeny epizodami násilí nebo tendencí k násilí. Takovéto osoby mohou ztratit kontrolu nad svým chováním a jednat impulzivně. Mohou si špatně interpretovat některé situace a okolnosti a vidět je jako ohrožení. Někteří mohou „slyšet hlasy“, které jim přikazují udělat „něco hrozného“. Lidé s periodami mánie či hysterie se snadno mohou nechat vyprovokovat a zareagovat agresí nebo násilím.
- **Poruchy osobnosti.** Rizikové jsou ty poruchy osobnosti, které mají přímý dopad na chování k druhým lidem, především antisociální porucha osobnosti. Lidé s touto poruchou osobnosti jsou často podráždění, impulzivní a agresivní. Nemají výčitky svědomí při ublížení jiné osobě, svoje násilné jednání považují za oprávněné a odůvodněné.

- **Velká tolerance společnosti vůči násilí.** Toto je v neposlední řadě příčinou násilného chování. Stejně jako přesvědčení, že: Domov je věcí soukromou. Ať si doma každý dělá, co chce.

3.1 Ženy jako násilné osoby

Ženy zdaleka nejsou jen něžnými bytostmi. Dokážou být násilné i kruté. Mohou figurovat jako násilné osoby prakticky ve všech druzích a typech domácího násilí. Nejčastěji jsou jako násilné osoby zmiňovány v souvislosti se selháním pečující role, např. o seniory či handicapované, a jsou také aktérkami partnerského násilí. Problém žen jako násilných osob v partnerských vztazích je z velké části neprozkoumaný. Pro tento nedostatek informací existuje mnoho důvodů, hlavní z nich je, že muži se jen neochotně a neradi přiznávají, že jsou svou ženou týráni. Ženy by jako násilné osoby rozhodně neměly být podceňovány. Lze se totiž domnívat, že muži mohou být napadáni možná stejně často jako ženy, avšak získat pro to empirické důkazy bude obtížné. Proto jsou pravděpodobně „oficiální“ statistiky hodně mírné a hovoří o 2–5 % případů. Empirický výzkum této problematiky se teprve začíná rozvíjet, takže spolehlivá data zatím neexistují.⁵

Mocenský aspekt, který je přítomný u domácího násilí ale nemusí zahrnovat pouze zneužití síly. Je v něm zastoupen motiv kontroly a manipulace, což jsou interaktivní prvky zasazené do rámce vztahu. Moc a manipulace záleží na vzájemném působení: moc předpokládá podřízení se, manipulace předpokládá akceptování vyžadovaného chování. Jednání, která mohou být uplatňována vůči mužům zahrnují zejména manipulaci, kontrolu, nátlak, vydírání, ponižování atd. Násilí páchané na mužích může být specifické právě tím, že na jedné straně není patrná tak výrazná převaha síly na straně pachatele, na druhé straně může být přítomen silný potenciál manipulace nebo moci spíše symbolické povahy.⁶

---

⁵ ŠEVČÍK, D., ŠPATENKOVÁ, N. *Domácí násilí: kontext, dynamika a intervence*. Praha : Portál, 2011. s. 61-65.

⁶ BURIÁNEK, J., a kol. *Domácí násilí – násilí na mužích a seniorech*. Praha ; Kroměříž : Triton, 2006. s. 29.

Tab. 1: Specifikace násilí u násilných mužů a žen ⁷

Specifikace násilí	Muži jako násilné osoby (%)	Ženy jako násilné osoby (%)
Verbální násilí	94	83
Fyzické násilí	61	37
Vyhrožování	29	13
Sexuální násilí a obtěžování	29	11
Ničení majetku druhého partnera	30	16
Použití zbraně	11	24

Statisticky významný rozdíl mezi muži a ženami se objevuje především u fyzického násilí, vyhrožování a sexuálního násilí, k němuž měli sklon zejména muži. Slovní napadání se objevovalo ve vysoké míře u mužů (94 %) i u žen (83 %). Ženy měly mnohem větší tendenci použít zbraň, byť v sebeobraně, např. s úmyslem zastavit násilného partnera.

Výzkum J. Buriánka poukázal na to, že násilné ženy:⁸

- jsou ve značné míře žárlivé, což koreluje s nadměrnou kontrolou muže a omezováním jeho sociálních kontaktů,
- zneužívají alkohol či drogy,
- projevují se agresivně také na veřejnosti,
- vyhrožují,
- používají nejrůznější formy psychického nátlaku.

⁷ ŠEVČÍK, D., ŠPATENKOVÁ, N. *Domácí násilí: kontext, dynamika a intervence*. Praha : Portál, 2011. s. 67.

⁸ BURIÁNEK, J., a kol. *Domácí násilí – násilí na mužích a seniorech*. Praha ; Kroměříž : Triton, 2006. s. 79-80.

Podle studií M. Hester bychom mohli konstatovat, že co se týká žen jako násilných osob, intenzita a závažnost násilí a násilného chování rozhodně nejsou tak extrémní jako ze strany mužů. Násilí ze strany ženy nám připadá jaksí nezvyklé, bez ohledu na to, koho žena týrá – jestli manžela („*To není možné, aby si manžel neudělal pořádek.*“), děti („*Matka by měla být milující a vlídná.*“) nebo své rodiče („*Žena by přece měla být pečující.*“), popř. jiné osoby. Proto násilí ze strany ženy vyvolává u ostatních osob přinejmenším zmatenost, pohoršení či údiv („*Stejně je to divné, aby baba mlátila chlapa.*“).⁹

3.2 Muži jako násilné osoby

Všechny výzkumy opakovaně poukazují na to, že v případě domácího násilí je muž „typickou“ násilnou osobou a jeho partnerka je „typickou“ osobou ohroženou. Rozhodně to však neznamená, že co muž, to agresor: *Většina mužů (80 %) není násilná, 12 % tvoří občasní zneuživatelé a pouze 8 % mužů spadá do kategorie chronických domácích násilníků.*

Charakteristika násilných mužů

Domácího násilí se výrazně častěji dopouštějí muži, kteří:

- **Vyrostli v násilných domácnostech** (byli pravděpodobně sami obětí násilí v dětství nebo byli svědky domácího násilí anebo se setkali s násilím mezi jinými významnými osobami ve svém životě).
- **Jsou silně majetnickí a žárliví** (mohou reagovat agresivně, kdykoli mají pocit, že by jejich partnerce/matce/dceři mohl nějaký muž věnovat pozornost; monitorují každý jejich pohyb až někdy do extrémní podoby).
- **Vyznávají „tradiční“ hodnoty a rozdělení genderových rolí** (věří, že muži mají právo bít ženy, jsou ženám nadřazení a že je normální svoji ženu/dítě „občas proplesknout“ – „*Jsem chlap, tak je musím občas srovnat, jako hlava rodiny mám na to nárok*“).

---

⁹ ŠEVČÍK, D., ŠPATENKOVÁ, N. *Domácí násilí: kontext, dynamika a intervence*. Praha : Portál, 2011. s. 67.

- **Mají násilnické sklony** (akceptují násilí jako přijatelný způsob řešení problémů, ubližují domácím mazlíčkům, jsou zcela zaujatí zbraněmi, vášnivě se věnují střelbě, nebo alespoň bojovým sportům).
- **Vykazují problematické sexuální chování** (nevnímají sex jako formu láskyplného kontaktu mezi mužem a ženou, ale jako akt moci, v průběhu něhož si budují a posilují dominanci a nadřazenost – pravděpodobně pochybují o své mužnosti; mohou preferovat perverzní sexuální praktiky anebo být bisexuální či promiskuitní).
- **Mají „dvojitou“ tvář – dr. Jekyll a pan Hyde** (na jedné straně jsou oddaní, pozorní, starostliví, ale na druhé straně jsou agresivní, nenávidní, vulgární, vzteklí a despotičtí; tato situace je pro ženy i pro další členy domácnosti značně obtížná a matoucí: jeden den jsou zbití a druhý den naopak zahrnutí pozorností a láskou; rozpolcená osobnost s sebou nese i další riziko, neboť před ostatními obvykle vystupuje pouze jako laskavý, hodný a ohleduplný muž, což zvyšuje riziko, že osobám ohroženým potom nikdo neuvěří).
- **Chovají se jako malé dítě** (bývají pasivní, závislí, aby o ně bylo „pečováno“; následně toto své chování vnímají jako slabost a mají na sebe vztek – hněv na sebe sama pak transformují do fyzického útoku na své blízké).
- **Nejsou schopní převzít odpovědnost** (ze svých činů obviňují druhé: „*Nebyl bych takový kdyby... mě vyprovokovala*“ atd.; věří že pro ně zákon neplatí, že nemohou být potrestáni, protože vlastně nic špatného nedělají).

Typologie násilných mužů

Jakékoli typologie jsou pochopitelně pouze zjednodušením, protože každá situace, každý případ domácího násilí, každá osoba násilná i ohrožená jsou zcela jedinečné, neopakovatelné bytosti a je nezbytné k nim přistupovat individuálně. Přesto nám může typologie pomoci zorientovat se v dané situaci, případně zvážit nejvhodnější typ intervence v daném konkrétním případě.

- **Kontrolor** (pro tohoto muže jsou ostatní lidé důležití pouze z hlediska toho, co pro něj mohou udělat; osobu ohroženou pokládá za svůj majetek, který může ovládat – násilí se objevuje zpravidla tehdy, pokud cítí, že ztrácí nad ohroženou osobou moc a kontrolu).

- **Obránce** (tento muž míchá nenávisť a lásku; je závislý na přijetí a odpuštění osoby ohrožené domácím násilím; cítí se silný pouze tehdy, když je na něm ohrožená osoba citově závislá a je na něho zcela odkázána).
- **Validátor** (pochybuje sám o sobě, jde mu o uznání, ověření, má vysoká očekávání, ale jeho sebeúcta je závislá na přijetí a potvrzení druhých; osobu ohroženou domácím násilím zastrašuje, vyhrožuje jí a vyvolává výčitky svědomí).
- **Inkorporátor** (muž nevidí žádnou oddělenost sebe a ohrožené osoby; vnímá ji jako rozšíření sebe samého; je zoufalý, protože nemůže prožívat sám sebe jako celistvou osobnost, bez toho, aby osobu ohroženou začlenil do své identity a integrity).

Dále se dají muži členit na **muže násilné pouze doma** a na **muže násilné i mimo domov**. Další autoři používají jinou terminologii a popisují dvě skupiny násilníků – **závislý násilník** a **dominantní násilník** (tento typ vykazuje více antisociálních znaků a angažuje se v krutějších formách násilí). Dále se dají dělit na různé typy – **výhradně rodinní násilníci, obecně násilní muži, emočně nestálí násilníci**.

Existuje mnoho typů, druhů a projevů násilí a je v některých případech velmi těžké rozpoznat násilnou osobu. Žena se zamiluje do muže, který se jeví jako milující, vstřícný a laskavý, ale časem se v něm probudí despota. Jak to může žena včas poznat? Těžko. Přeci jen existují určitá vodítka, jakýsi „klíč k výběru nenásilného partnera“.

V dnešní době je snaha i o vytvoření speciálních programů pro násilné osoby, jelikož případů domácího násilí neubývá – je tedy třeba poukázat na to, že je nutné zaměřit svou pozornost nejen na pomoc obětem, ale i na zastavení násilí jako takového a jít k jeho zdroji, tj. pachateli samotnému.¹⁰

---

¹⁰ ŠEVČÍK, D., ŠPATENKOVÁ, N. *Domácí násilí: kontext, dynamika a intervence*. Praha : Portál, 2011. s. 61-76.

4 Osoby ohrožené domácím násilím

Lidé obvykle nevstupují do partnerských vztahů proto, aby v nich byli týráni a zneužíváni. Takovou situaci si nikdo nechce představit ani „v tom nejhorším snu“. Nikdo nepředpokládá, že by se to mohlo stát právě jemu. Z počátku nemusí vůbec nic nasvědčovat tomu, že dojde k násilí ve vztahu. Partnerské vztahy, v nichž posléze propukne domácí násilí, zpravidla začínají jako všechny ostatní, někdy dokonce lépe. Násilí do vztahu může proniknout náhle a nečekaně v důsledku nějakého silného spouštěcího faktoru, jako je ztráta zaměstnání násilné osoby apod., obvykle se to ale děje nenápadně a plíživě.

Ženy jako osoby ohrožené domácím násilím

Nejčastějším terčem domácího násilí jsou ženy. Je proto pochopitelné, že zájem odborníků na tuto problematiku se vždy upínal hlavně k nim. Rovněž dostupné statistické údaje zahraniční i domácí provenience toto prokazují (výzkumy STEM, 2001–2006). Domácí násilí se nejčastěji děje mezi mužem a ženou v partnerských relacích:

- manžel – manželka,
- druh – družka,
- partner – partnerka,
- bývalí manželé či partneři (tzv. expartnerské násilí).

Právě intimní vztahy jsou nanejvýš specifické z důvodu dokonalé znalosti druhé osoby, jejích reakcí, slabých stránek a citlivých míst. Soužití ve společné domácnosti dává prostor k tomu, aby se násilné útoky odehrávaly v podstatě kdykoli – bez kontroly zvenčí. Proto se stává, že se o tom dlouho nikdo nedozví. Pokud by přece jen někdo násilné chování vůči ženě zaregistroval, ženy obvykle násilníka omlouvají, připisují to špatné náladě, hněvu, alkoholu, únavě, nebo projev násilí minimalizují, bagatelizují nebo popírají („*Ne, to jsem se jen bouchla tuhle v kuchyni, jsem strašně nešikovná...*“).¹¹

---

¹¹ ŠEVČÍK, D., ŠPATENKOVÁ, N. *Domácí násilí: kontext, dynamika a intervence*. Praha : Portál, 2011. s. 81, 91.

Muži jako osoby ohrožené domácím násilím

Domácí násilí páchané na mužích je dnes relativně neprozkoumaná oblast, o které nemáme mnoho konkrétních informací. Jen velmi těžko bychom mohli odhadnout procento mužů, kteří se s domácím násilím potýkají na vlastní kůži.¹²

Odhaduje se, že ze 100 obětí partnerského násilí je dnes 90 žen a 10 mužů. Násilí na mužích je většinou psychické: muži si stěžují na ponižování, na to, že s nimi žena zachází jako s hadrem, psychicky je utlačuje, dochází ke slovní agresi atd. Jen výjimečně se setkají s fyzickým násilím: většinou se ho dopouští rodina ženy (bratr, sestra, otec), která usiluje o vyloučení muže z příbuzenského kruhu. Žena jedná v mnohých případech násilnický z důvodu sebeobrany nebo tak reaguje na předchozí útok či dlouhodobé týrání ze strany partnera. Násilné jednání ženy bez předchozí příčiny bývá ojedinělé a zpravidla nemá ni tak závažné následky, jako když je žena napadena mužem.¹³

Na základě těchto údajů by se nám mohlo zdát, že jsou muži oběťmi domácího násilí velice zřídka, ale názor odborníků se od tohoto tvrzení podstatně liší. Muž má mnohem větší hranici bolesti i tolerance, a proto trvá mnohem déle, než se muž rozhodne si na svou ženu či partnerku oficiálně stěžovat a oznámit domácí násilí na policii. Proto jsou policejní statistiky týkající se domácího násilí páchaného na mužích spíše podceněné. Napadení muži se velmi často stydí oznámit, že je napadla jejich partnerka či žena, nebo může být důvodem obava před reakcí jejich okolí, jelikož je vžitě, že muži jsou silnější a nemohou tak být napadeni od ženy. Útok na sebe často vnímají jako vlastní selhání ve vztahu a považují se za slabochy (lidová čeština používá pro takové muže názvy jako bačkora, pod pantoflem). Velmi často se stává, že muž, který se stal obětí domácího násilí, se u chýlí k alkoholu, drogám nebo situaci vyřeší odchodem z domova.

Dodnes není objasněno, jaké procento mužů se s násilím setkává na domácí půdě. Nevíme, jestli je tento jev skutečně podceňován, protože si postižení muži velice často nechávají svůj problém pouze pro sebe, anebo se jedná o postoj společnosti, která ještě nepochopila, že obětí násilí mohou být skutečně i muži.¹⁴

---

¹² BUSKOTTE, A. *Z pekla ven : žena v domácím násilí*. Brno : Computer Press, 2008. s. 18.

¹³ DALIGAND, L. *Násilí v partnerských vztazích*. Praha : Portál, 2014. s. 13.

¹⁴ BUSKOTTE, A. *Z pekla ven : žena v domácím násilí*. Brno : Computer Press, 2008. s. 18.

Děti jako osoby ohrožené domácím násilím

Děti mají právo žít v bezpečném prostředí. Domácí násilí se dětí vždy dotýká bez ohledu na to, zda jsou samy jeho obětí (přímá viktimizace), nebo jsou „jen“ jeho svědky (nepřímá viktimizace). Bylo by velkou chybou domnívat se, že děti nevnímají, co se doma děje. Domácí násilí může u dětí způsobit problémy soustředění a učení, mohou trpět poruchami spánku nebo příjmu potravy, depresemi a úzkostmi. Jsou náchylnější k záškoláctví a útěkům z domova a je zde velká pravděpodobnost, že se samy později stanou násilníkem nebo obětí domácího násilí.¹⁵ Lze tedy konstatovat, že přítomnost dětí v případech domácího násilí je vysoce ohrožující a narušuje jejich zdravý vývoj.

Děti jsou spolu s ženami nejčastější skupinou, která se stává oběťmi násilí v rámci rodiny. V souvislosti s týranými dětmi se hovoří o syndromu CAN neboli syndromu týraného, zneužívaného a zanedbávaného dítěte. Organizace zabývající se domácím násilím zjistily, že děti bývají svědky domácího násilí až v 80 %.¹⁶

Děti jsou vždy velmi vyděšené z chování násilného rodiče, je důležité mít na paměti, že jsou však stále loajální k oběma rodičům. Rozhodnutí o vykázání pro ně může být velmi drastické. Dětem je v této souvislosti třeba vysvětlit, že bude pro všechny nejlepší, když nastane období klidu, a že pomoc je na cestě. Pravděpodobně budou smutné, proto je třeba jim vysvětlit, že násilný člen rodiny je neopouští, ale nebude se teď s nimi určitou dobu smět stýkat z důvodů rozhodnutí policie.¹⁷

Stěžejní roli v systému péče o dětské oběti domácího násilí mají orgány sociálně-právní ochrany dětí (OSPOD), jejichž úkolem je zejména ochrana práv dítěte, včetně ochrany jeho jmění, a na působení směřující k obnovení narušených funkcí rodiny. Úlohu OSPOD plní v oblasti domácího násilí obecní úřady obcí s rozšířenou působností. Činnost OSPOD v oblasti domácího násilí je rozpracována v různých metodických doporučeních.¹⁸

---

¹⁵ VITOUŠOVÁ, P., VEDRA, V. *Domácí násilí : (informace a praktické rady pro ohrožené osoby)*. Praha : MJF, 2009. s. 7.

¹⁶ ČECH, O., a kol. *Domácí násilí z pohledu pracovníků v oblasti sociálních služeb*. České Budějovice : Theia, 2011. s. 7.

¹⁷ VITOUŠOVÁ, P., VEDRA, V. *Domácí násilí : (informace a praktické rady pro ohrožené osoby)*. Praha : MJF, 2009. s. 7.

¹⁸ ŠEVČÍK, D., ŠPATENKOVÁ, N. *Domácí násilí: kontext, dynamika a intervence*. Praha : Portál, 2011. s. 122.

Senioři jako osoby ohrožené domácím násilím

Senioři představují skupinu dosud neprávem opomíjenou výzkumníky i odborníky na problematiku domácího násilí. Oficiální statistiky ukazují jen malou incidenci tohoto jevu. Skutečnost však bude spíše taková, že oznámené případy představují jen špičku ledovce. Problematika násilí na seniorech je totiž něco, co se jen velmi obtížně podchycuje. Samotní senioři danou skutečnost skrývají, protože se za ni stydí, nebo v důsledku nemoci (demence či deprese) nejsou schopni násilí rozpoznat a oznámit. Důvodů, proč mlčí, je více: kromě přetrvávajících mýtů okolo stárnutí, které mohou zapříčinit obavu seniorů, že bude zpochybňována věrohodnost jejich výpovědi, se často bojí hanby, kterou by zažívali, pokud by se někdo dozvěděl, jak špatně své děti vychovali (násilnými osobami jsou totiž nejčastěji právě dospělé děti a vnuci – to je pro seniory velmi bolestné a neradi o tom mluví). Senioři se tak stydí i sami za sebe, za své ponížení, navíc bývají na násilných osobách různým způsobem závislí. Také dalším důvodem, proč o násilí nemluví může být, že se neradi svěřují cizím lidem (mají zažitou představu, že veškeré jednání, ke kterému v rodině dojde, má zůstat soukromou záležitostí rodiny), nevyhledávají pomoc specializovaných center, a dokonce ve většině případů zapírají, že byli napadeni svými příbuznými.¹⁹

Senioři se mohou stát obětí všech forem domácího násilí, jako je tělesné týrání, psychické a citové týrání (ponižování, vědomé snižování sebevědomí a sebeúcty, hrozby, zastrasování, verbální agrese), sexuální ubližování a zneužívání, finanční a materiální zneužívání, či zanedbávání péče.

Oběť – senior, nemusí na počátku poznat, že členové rodiny, se kterými sdílí domácnost, mají sklony k násilí. Teprve v zátěžových životních situacích (vznik závislosti na pomoci druhých, ztráta určitých schopností – zejména schopnost podílet se na chodu domácnosti, počínající psychické problémy oběti) se někteří rodinní příslušníci mohou začít chovat agresivně. Rodina začne seniora vnímat jako člověka, který ji zatěžuje. Je mu přisouzena role starce obtěžujícího okolí.²⁰

---

¹⁹ ŠEVČÍK, D., ŠPATENKOVÁ, N. *Domácí násilí: kontext, dynamika a intervence*. Praha : Portál, 2011. s. 126.

²⁰ BURIÁNEK, J., a kol. *Domácí násilí – násilí na mužích a seniorech*. Praha ; Kroměříž : Triton, 2006. s. 82, 85, 90-91.

Zdravotně postižení jako osoby ohrožené domácím násilím

Tato skupina jako obětí je téměř neznámá, pouze nejzávažnější případy, které zpravidla končí tragicky a dostanou se před soud, jsou zveřejněny. Násilí páchané na postižených je skryté, neexistují žádné statistické údaje o jeho výskytu. Zdravotně postižení jsou velmi zranitelnou skupinou, protože jsou mnohdy odkázány na péči násilníka, a vzhledem ke svému handicapu se ne vždy dokážou účinně bránit.²¹

LGBT jako osoby ohrožené domácím násilím

Oběťmi domácího násilí mohou být také členové nejrůznějších minorit, např. LGBT. Zkratka LGBT označuje lesby, gaye, bisexuály a transgenderové osoby včetně transsexuálů, tj. osoby s nestandardním sexuálním zaměřením (LGB), popř. genderovou identitou (T) oproti heterosexuální orientaci.

LGBT žijí své „obyčejné“ životy a prožívají štěstí, těžké časy, zármutek či domácí násilí, stejně jako kdokoli jiný. Intimní násilí je u nich značně specifické a nelze zde jednoduše aplikovat modely domácího násilí vycházející z majoritní společnosti. Domácí násilí na LGBT nepáchají jen jejich partneři, resp. partnerky. Nezřídka jsou to jejich vlastní rodiče, sourozenci či další příbuzní. Obvykle má takové násilí podobu:

- Nucení k návštěvě psychiatra, lékaře, duchovního, který by jejich sexualitu „vyléčil“.
- Vynucené manželství a sexuální vztahy s opačným pohlavím.
- Snaha jakýmkoli způsobem z nich „vymlátit“ jejich orientaci či identitu.
- Emocionální vydírání („*Tohle tvoji matku zabije. Otec z toho bude mít mrtvici*“).
- Vyhrůžování partnerům a přátelům, naplňování těchto výhrůžek.
- Povzbuzování k sebevraždě („*Taková hanba, bylo by lepší, kdybys nebyl*“).
- „Outování“ v zaměstnání, ve škole, od příbuzných, známých či přátel.
- Sledování, pronásledování a obtěžování.

Domácí násilí u LGBT může nabývat všechny formy domácího násilí – od psychického až po fyzické týrání, včetně stalkingu (nebezpečného pronásledování).²²

---

²¹ ČECH, O., a kol. *Domácí násilí z pohledu pracovníků v oblasti sociálních služeb*. České Budějovice : Theia, 2011. s. 7.

²² ŠEVČÍK, D., ŠPATENKOVÁ, N. *Domácí násilí: kontext, dynamika a intervence*. Praha : Portál, 2011. s. 111-112.

5 Formy domácího násilí

Všechny formy domácího násilí mají zpravidla společný cíl – získat moc a udržet si plnou kontrolu nad druhým. Násilní jedinci používají nespočet taktik, aby toho dosáhli, uchylujících se nejen k ponižování, izolování, zastrašování, obviňování, ale také bití a fyzickému týrání. Velmi často se z hlediska ohrožené osoby jednotlivé druhy prolínají.

Již v předchozích kapitolách jsme se okrajově dotkli různých forem domácího násilí a nyní bychom si je v této kapitole formy utřídili a stručně charakterizovali. Podoby domácího násilí nejsou v literatuře dosud sjednoceny. Dalo by se říci: co autor, to vlastní pojetí typologie, přesto lze identifikovat několik základních forem tohoto jevu.

- **Fyzické násilí.** Je s ohledem ke svým následkům pravděpodobně nejzjevnější a nejhrubší formou domácího násilí, kdy jedinec používá fyzické síly nebo její hrozby k zastrašení, poškození či ohrožení jiné osoby. Fyzické násilí zahrnuje široké spektrum chování, jehož cílem je ublížit, zastrašit, přivodit bolest, zranění a fyzické utrpení²³ Mezi projevy fyzického násilí patří např. bití rukama nebo předměty, fackování, kopání, škrcení, svazování, ohrožování bodnou nebo palnou zbraní nebo jinými předměty, odpírání spánku a jídla, až po útoky proti životu.²⁴
- **Psychické násilí.** Někdy je označováno jako **psychologické, citové** či **emociální**. Jde o vyvolání duševního utrpení, duševní úzkosti, bolesti nebo strasti. Přestože je psychické týrání častou formou psychického násilí, mohou být některé jeho podoby záludně propracovány do sociálně přijatelných, a proto obtížně rozeznatelných a postižitelných forem. Navíc nezanechává žádné evidentní stopy, jako jsou krevní podlitiny, oděrky, odřeniny, otevřené rány, popáleniny či fraktury. Obtížně se prokazuje, ale ve svém důsledku může mít daleko horší dopad, zejména na sebeúctu (hodnocení sebe samého), sebepojetí (představu o sobě), sebedůvěru (postoj k sobě) a sebevědomí (vědomí své vlastní hodnoty). Psychické násilí může mít podobu:
  - Neverbální – např. záměrné ničení oblíbených věcí;
  - Verbální – zahrnuje slovní napadání, křik, ponižování, urážení, zesměšňování, obviňování, zakazování, zastrašování, hrubé chování, zastrašování, hanlivé oslovování, vyhrožování (odebíráním dětí, týráním či zabitím domácího mazlíčka,

²³ ŠEVČÍK, D., ŠPATENKOVÁ, N. *Domácí násilí: kontext, dynamika a intervence*. Praha : Portál, 2011. s. 47.

²⁴ DUFKOVÁ, I., ZLÁMAL, J. *Domácí násilí se zaměřením na problematiku obětí*. Praha: Střední policejní škola Ministerstva vnitra v Praze, Středisko pro výchovu k lidským právům a profesní etiku, 2005, s. 9.

vyhozením z bytu apod.), citové vydírání, soustavné kontrolování a bezdůvodné podezírání.²⁵

Když si položíme otázku: Které následky jsou závažnější? Fyzické nebo psychické týrání? - Je to záležitostí ryze individuální. „*Kdybych si mohla vybrat mezi tělesným a slovním týráním, vybrala bych si bití,*“ uvedla jedna z ohrožených osob po mnohaletém domácím násilí. „*Po něm zůstanou alespoň viditelné následky, máte důkaz, lidé vás možná politují a uvěří vám. Slovní týrání vás může dovést na pokraj šílenství, ale nikdo vám neuvěří, protože rány nejsou vidět. Žijete v permanentní hrůze, kdy klapnou dveře, partner se vrátí domů a začne to.*“²⁶

- **Sociální násilí.** Zahrnuje využívání dětí nebo jiných osob jako prostředku nátlaku na ohroženou osobu, zákazy kontaktů s rodinou a s přáteli a někdy izolaci – nemožnost setkávat se s jinými lidmi apod. Násilník postupně získává absolutní moc nad ohroženou osobou. Prostřednictvím naprosté kontroly sleduje každý pohyb oběti, chce vědět, kam a s kým jde, co bude dělat, uděluje zákazy, příkazy a vyhrožuje. Kromě toho se ohrožený jedinec sám postupně stahuje ze sociálních kontaktů. Mohli bychom sem zařadit i nebezpečné pronásledování (stalking).
- **Ekonomické násilí.** Omezování přístupu k penězům, neposkytování prostředků na společnou domácnost či na děti, absolutní kontrola nad příjmy a výdaji. Zatajování finanční situace společné domácnosti představuje další způsob, jak může násilná osoba získat moc a kontrolu nad ohroženou osobou. Patří sem ale také zneužívání věcí druhého, např. zabavení automobilu pro vlastní potřeby, neoprávněné nakládání s majetkem ohrožené osoby (např. jeho rozprodávání).²⁷
- **Sexuální násilí.** Opět je hůře rozpoznatelné a dokazatelné, neboť zpravidla také nenechává stopy a odehrává se v intimním prostředí beze svědků (v některých vyhocených případech jsou svědky děti). Sexuální násilí zahrnuje znásilnění, vynucování si sexuálního styku nebo sexuálních praktik proti vůli ohrožené osoby, sexuální napadání nebo napadání erotických částí těla, jednání s ohroženou osobou pouze jako se sexuálním objektem atd.²⁸

---

²⁵ ŠEVČÍK, D., ŠPATENKOVÁ, N. *Domácí násilí: kontext, dynamika a intervence*. Praha : Portál, 2011. s. 49.

²⁶ VITOUŠOVÁ, P., VEDRA, V. *Domácí násilí : (informace a praktické rady pro ohrožené osoby)*. Praha : MJF, 2009. s. 2.

²⁷ ŠEVČÍK, D., ŠPATENKOVÁ, N. *Domácí násilí: kontext, dynamika a intervence*. Praha : Portál, 2011. s. 50.

²⁸ ČECH, O., a kol. *Domácí násilí z pohledu pracovníků v oblasti sociálních služeb*. České Budějovice : Theia, 2011. s. 10.

6 Právní rámec domácího násilí v České republice

Žádné násilí, tedy ani domácí násilí, není soukromou záležitostí, a proto je v těchto případech plně odůvodněná legitimnost zásahu ze strany státu. Omezování všech forem násilí včetně domácího násilí patří k zásadním úkolům resortu ministerstva vnitra. Nezastupitelnou úlohu při omezování domácího násilí sehrává Policie České republiky (dále jen Policie ČR), které ze zákona vyplývá povinnost chránit bezpečnost osob a majetku, odhalovat trestné činy, zjišťovat jejich pachatele, konat vyšetřování o trestných činech, odhalovat přestupky a plnit další úkoly. Nezřídkou je policie kritizována za pasivní přístup k řešení domácího násilí zejména v těch případech, kdy dojde k vážným škodám na zdraví nebo na životech obětí. Celospolečenská závažnost a rozsah domácího násilí vyvolaly v roce 2003 odbornou diskusi státních i nestátních organizací a orgánů činných v trestním řízení. Odborníci navrhli systémové řešení domácího násilí. Klíčová role v systému patří Policii ČR, která se ve většině případů dostává jako první do kontaktu s obětí a pachatelem a je zmocněna ke kontrole a zamezení sociálně nepřijatelného jednání.

6.1 Zakotvení ochrany proti domácímu násilí

- **Ústava a Listina základních práv a svobod** jako právní normy nejvyšší právní síly zakotvují základní práva a svobody a stanový nejvýznamnější zásady, na kterých je náš právní řád postaven. Podle článku I. Listiny jsou lidé svobodní a rovní v důstojnosti a právech. Základní práva a svobody se zaručují všem bez jakékoliv diskriminace. Listina stanoví, že každý má právo, aby byla zachována jeho lidská důstojnost a osobní čest. Stejně tak požívá ochrany rodina a rodičovství, neboť podle článku 32 Listiny jsou rodičovství a rodina pod ochranou zákona. Zaručena je též zvláštní ochrana mladistvých a dětí. Z této skutečnosti pramení povinnost státu chránit základní práva a svobody svých občanů a stát nemůže a nesmí tolerovat žádné případy porušování základních práv a svobod, a to ani pokud k nim dochází v okruhu blízkých osob, v rodině. Stát má povinnost řešit všechny případy porušování základních práv a poskytovat ochranu ohroženým osobám.²⁹

---

²⁹ DUFKOVÁ, I., ZLÁMAL, J. *Domácí násilí se zaměřením na problematiku obětí*. Praha: Střední policejní škola Ministerstva vnitra v Praze, Středisko pro výchovu k lidským právům a profesní etiku, 2005, s. 4, 52.

- **Zákon na ochranu před domácím násilím** – Zákon č. 135/2006 Sb., zákon, kterým se mění některé zákony v oblasti ochrany před domácím násilím. Hlavním cílem tohoto zákona je ochránit ohroženou osobu a zamezit dalšímu násilnému jednání útočnicka. K tomuto účelu slouží zejména možnost vykázání osoby násilníka.
- **Institut vykázání ze společného obydlí.** Nový způsob řešení domácího násilí přinesl zákon č. 135/2006 Sb., který zakotvil nové oprávnění Policie ČR v podobě institutu vykázání. Od 1. ledna 2007 je policie oprávněna, zjistí-li, že se v daném případě jedná o domácí násilí, násilnou osobu ze společného obydlí vykázat. **Vykázání** je preventivním opatřením směřujícím k ochraně ohrožených osob. Je ukládáno bez ohledu na případnou trestněprávní kvalifikaci jednání násilné osoby. Jinými slovy řečeno policie násilnou osobu vykáže vždy tehdy, zjistí-li, že se v dané věci jedná o případ domácího násilí. Současně pak může být jednání násilné osoby vyšetřováno v rámci trestního řízení, lze-li jednání násilné osoby kvalifikovat jako trestný čin, případně, nedosáhlo-li jednání násilné osoby intenzity trestného činu, je prováděno přestupkové řízení.³⁰

Vykázání v ČR je nově upraveno s platností od 1. 1. 2009 v zákonu č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, konkrétně v § 44 až § 47.³¹

- **Předběžné opatření ve věcech ochrany proti domácímu násilí** – Tato problematika je upravena v zákoně č. 292/2013 Sb., zákon o zvláštních řízeních soudních, a to v § 400 a následující. Ve většině případů ale předchází tomuto předběžnému opatření vykázání policií, které trvá 10 dnů a následně oběť domácího násilí může podat návrh soudu na vydání tohoto předběžného opatření. Návrh se podává soudu příslušnému dle bydliště navrhovatele a pokud soud shledá důvody pro nařízení předběžného opatření, tak toto vydá na dobu jednoho měsíce a tuto dobu lze následným návrhem i prodloužit maximálně na dobu 6 měsíců. Doba je omezená právě z důvodu, aby byly vztahy vyřešeny prozatímne a situaci pak navrhovatel řešil podáním příslušných návrhů k soudu.³²

³⁰ *Domácí násilí – institut vykázání a další informace* [online]. Praha : Ministerstvo vnitra České republiky. Copyright © 2018 [cit. 2018-02-02]. Dostupné z WWW: <<http://www.mvcr.cz/clanek/domaci-nasili-institut-vykazani-a-dalsi-informace.aspx>>.

³¹ *Přehled hlavních změn v nové právní úpravě institutu vykázání* [online]. Copyright Bílý kruh bezpečí, o.s. 2007 [cit. 2018-02-02]. Dostupné z WWW: <<http://www.domacinasili.cz/pravni-uprava/prehled-hlavnich-zmen-v-nove-pravni-uprave-institutu-vykazani/>>.

³² BURIÁNOVÁ, P. *Předběžné opatření ve věcech ochrany proti domácímu násilí* [online]. Vzory.cz o.s., 2015 [cit. 2018-02-02]. Dostupné z WWW: <<http://www.vzory.cz/vzory/spory-soudy/predbezne-opatreni-ve-vecech-ochrany-proti-domacimu-nasili/#.Wnd3UOHkRPY>>.

Ochrana před domácím násilím je tedy v České republice upravena zákonem č. 135/2006 Sb., na ochranu před domácím násilím, ve spojení se zákonem č. 108/2006 Sb., o sociálních službách. Tato právní úprava je postavena na třech vzájemně provázaných pilířích, a to Policii ČR, intervenčních centrech a soudech rozhodujících ve věcech civilních.

6.2 Domácího násilí a jeho úprava v trestním zákoníku

V této kapitole bychom si uvedli jmenovitě příklad několika trestných činů z trestního zákoníku, které mají znaky skutkových podstat spojených s pácháním domácího násilí. Nejbližší a nejspeciálnější skutkovou podstatou má trestní čin § 199 - **Týrání osoby žijící ve společném obydlí**. Toto ustanovení je určeno k ochraně osob žijících ve společném obydlí s pachatelem.

Další trestné činy spojené s domácím násilím jsou nejčastěji: **vražda** (§ 140), **zabití** (§ 141), **účast na sebevraždě** (§ 144), **ublížení na zdraví** (§ 145, 146), **zbavení osobní svobody** (§ 170), **omezování osobní svobody** (§ 171), **vydírání** (§ 175), **útisk** (§ 177), **znásilnění** (§ 185), **pohlavní zneužití** (§ 187), **soulož mezi příbuznými** (§ 188), **opuštění dítěte nebo svěřené osoby** (§ 195), **zanedbání povinné výživy** (§ 196), **týrání svěřené osoby** (§ 198), **ohrožování mravní výchovy mládeže** (§ 201), **podání alkoholu dítěti** (§ 204), **poškození cizí věci** (§ 228), **maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázání** (§ 337), **nebezpečné vyhrožování** (§ 353), **nebezpečné pronásledování** (§ 354) apod.

Mohli bychom konstatovat, že co se týká trestné činnosti v rámci domácího násilí, zde více než v jiných případech platí, že bez zákroku oběti nebo jiné zúčastněné osoby, je velmi těžké až nereálné, aby byl trestný čin (pokud nejde o trestný čin s fatálními dopady) odhalen a jeho pachatel potrestán. V případě, že se napadená osoba rozhodne řešit násilnou činnost pachatele, je nejvhodnějším postupem podat na pachatele trestní oznámení (v souladu s § 158 odst. 2 trestního řádu), a to na oddělení Policie ČR nebo na státní zastupitelství. Policie ČR ani státní zástupce nemůže odmítnout přijetí žádného trestního oznámení.³³

---

³³ BUSKOTTE, A. *Z pekla ven : žena v domácím násilí*. Brno : Computer Press, 2008. s. 99.

7 Domácí násilí zaměřené na oblast Jihočeského kraje

Tato kapitola je věnována problematice domácího násilí se zaměřením na oblast Jihočeského kraje, zároveň i na území celé České republiky. Kapitola má podat přehled o situaci domácího násilí v daném regionu v porovnání s ostatními oblastmi.

Statistiky Policie ČR v Jihočeském kraji evidují ročně šest desítek osob vykázaných z důvodu domácího násilí ze společné domácnosti. „*Jihočeská policie každý rok řeší asi 600 případů, které mají znaky domácího násilí,*“ říká mluvčí jihočeské policie Jiří Matzner. „*Problematika nemá výrazně klesající tendenci, a proto se jí policie stále intenzivně zabývá,*“ doplnil mluvčí smutnou statistiku.

Krizová centra poskytují služby obyvatelům nejen z okresu České Budějovice. Mezi ty, jimž pomáhají, patří i ženy, které jsou obětí násilí. Uvedené údaje ze statistik jihočeské policie jen ukazují pomyslnou špičku ledovce. V mnohých případech k oznámení trestného činu nedochází. V dalších případech si oběť ani násilník neuvědomí, že překračují určité hranice.³⁴

Tab. 2: Přehled počtu vykázaní Policií ČR dle krajů³⁵

KRAJ	celkem v jednotlivých letech											celkem 2007-17
	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	
Jihočeský	50	37	35	84	72	64	63	56	54	53	57	625
Jihomoravský	82	72	82	87	118	150	128	118	124	117	106	1184
Karlovarský	32	46	49	79	137	111	97	114	93	89	82	929
Královéhradecký	34	22	16	44	45	52	41	35	32	57	113	491
Liberecký	30	36	68	62	82	104	113	100	79	80	80	834
Moravskoslezský	213	110	111	108	135	97	107	124	112	122	115	1354
Olomoucký	44	35	43	61	112	100	94	87	109	95	93	873
Pardubický	61	39	44	73	92	104	83	80	69	77	60	782
Píseňský	16	22	14	27	23	30	39	42	31	26	31	301
Hlavní město Praha	59	34	48	104	123	138	155	213	192	206	200	1472
Středočeský	79	67	59	64	121	106	111	119	104	103	103	1036
Ústecký	81	87	134	133	202	204	156	137	163	181	204	1682
Vysočina	32	26	39	51	42	43	73	74	77	55	47	559
Zlínský	49	46	36	81	126	102	101	83	67	55	57	803
CELKEM VYKÁZÁNÍ	862	679	778	1058	1430	1405	1361	1382	1306	1316	1348	12925

³⁴ GÁLIS, R. *Odbornou pomoc potřebují oběti i násilníci* [online]. Copyright © VLTAVA LABE MEDIA a.s., 2016 [cit. 2018-03-02]. Dostupné z WWW: <<https://ceskobudejovicky.denik.cz/zlociny-a-soudy/odbornou-pomoc-potrebuji-obeti-i-nasilnici-20160421.html>>.

³⁵ *Přehled počtu vykázaní Policií ČR dle krajů* [online]. Copyright Bílý kruh bezpečí, o.s., 2018 [cit. 2018-03-04]. Dostupné z WWW: <<http://www.domacinasili.cz/statistiky/>>.

V této tabulce je zaznamenán přehled o vykázání za jednotlivá léta dle krajů, jejich celkový počet a celkový počet za určité roky. Z uvedené tabulky vyplývá, že nejvíce případů vykázání násilné osoby ze společného obydlí na základě rozhodnutí Policie ČR (dle zákona č. 273/2008 Sb.) v letech 2007–2017 je zaznamenáno v Ústeckém kraji. V druhém pořadí je Hlavní město Praha a poté kraj Moravskoslezský. Jihočeský kraj je v pořadí až na 11. místě. Řadí se tedy mezi kraje s nejmenším počtem případů vykázání, těmi jsou kraje Plzeňský, Královéhradecký a kraj Vysočina.

Tab. 3: Přehled počtu vykázání Policií ČR za leden 2018³⁶

KRAJ	Zpracoval Bílý kruh bezpečí ve spolupráci s APIC ČR - 16. 2. 2018												2018
	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.	
Jihočeský	5												5
Jihomoravský	5												5
Karlovarský	7												7
Královéhradecký	7												7
Liberecký	6												6
Moravskoslezský	9												9
Olomoucký	5												5
Pardubický	3												3
Plzeňský	2												2
Hlavní město Praha	15												15
Středočeský	10												10
Ústecký	16												16
Vysočina	11												11
Zlínský	10												10
CELKEM VYKÁZÁNÍ	111	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	111
z toho opakovaná	13												
tj. v %	12%												

Od 1. 1. 2007 do 31. 12. 2017 celkem: 12 925

Za měsíc leden došlo celkem k 111 vykázání, přičemž Jihočeský kraj se stále drží nižších čísel. K nejvíce případům došlo opět v Ústeckém kraji a v Hlavním městě Praha. Statistika vykázání od 1. 1. 2007 k 31. 1. 2018 zaznamenala celkem 13 036 případů vykázání. Ovšem toto číslo neznamená veškeré případy domácího násilí. Problém je právě v odhalení trestné činnosti související s domácím násilím či k odhalení samotného domácího násilí. Oběti domácího násilí totiž málokdy najdou odvahu svěřit se se svým problémem orgánům činným v trestním řízení nebo jiným kompetentním osobám. Proto uvedené údaje ze statistik ukazují jen pomyslnou špičku ledovce.

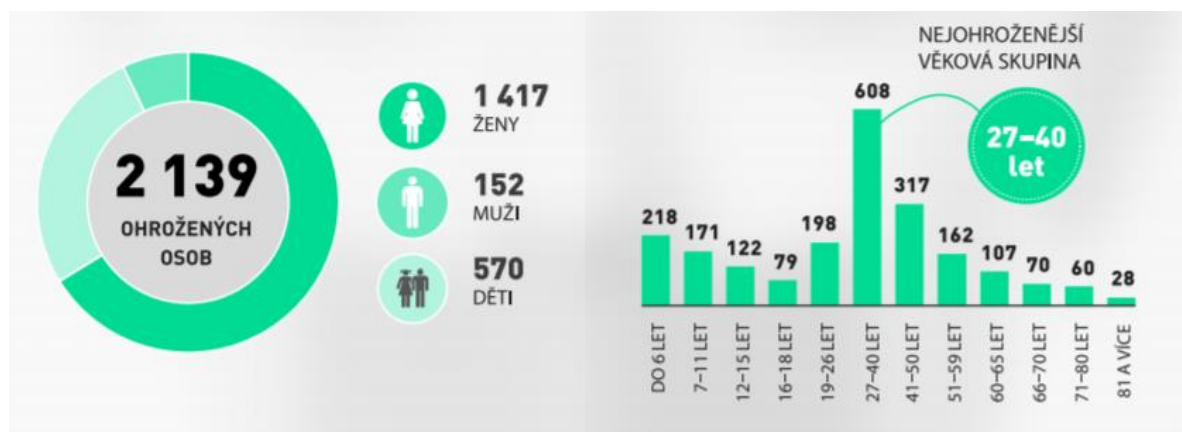
³⁶ Přehled počtu vykázání Policií ČR dle krajů [online]. Copyright Bílý kruh bezpečí, o.s., 2018 [cit. 2018-03-04]. Dostupné z WWW: <<http://www.domacinasili.cz/statistiky/>>.

Graf 1: Případy vykázaní násilné osoby v ČR a počet návrhů na předběžná opatření³⁷

Celkových 1 378 zaznamenaných případů vykázaní násilné osoby ze 13,0 % tvoří opakované zásahy. Dále bylo podáno 835 návrhů na předběžná opatření z toho 646 v souvislosti s vykázaním.

Graf 2: Osoby označené Policií ČR jako ohrožené³⁸

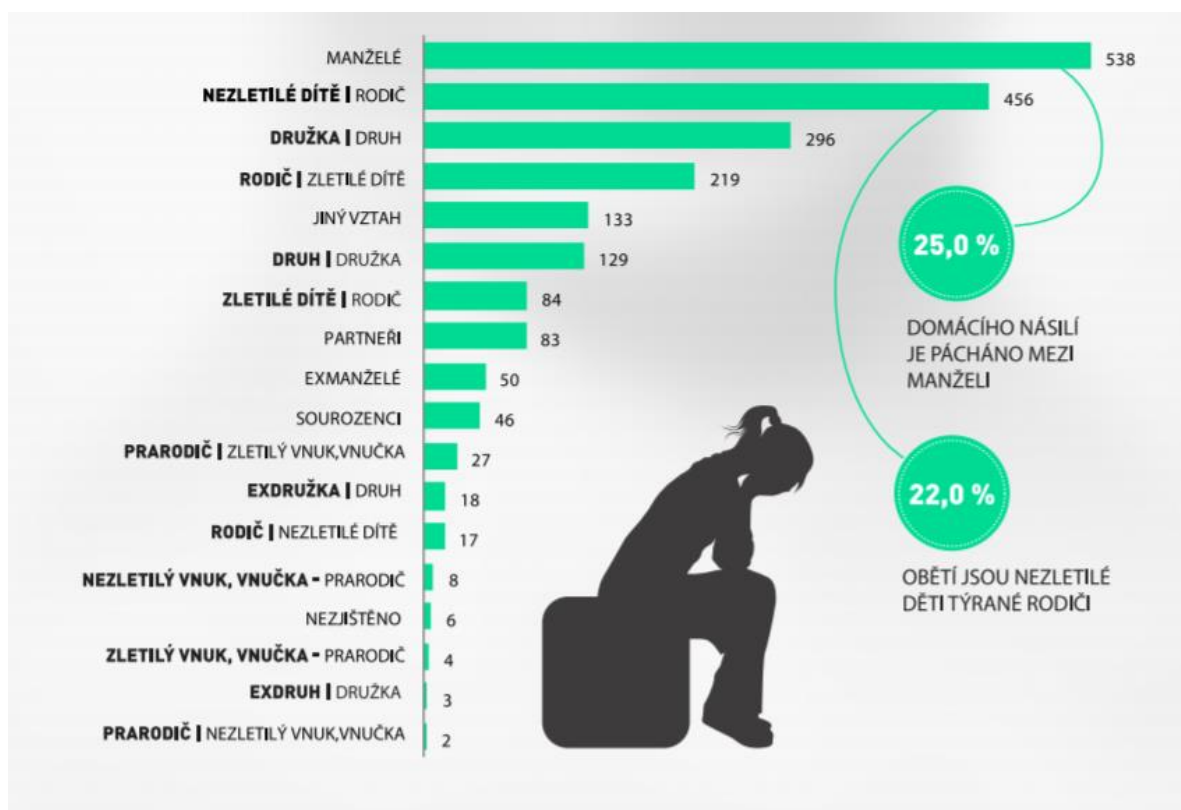
Za osoby ohrožené bylo označeno Policií ČR celkem 2 139. Z toho 1 417 žen, 152 mužů a 570 dětí. Za nejohroženější věkovou skupinu byli označeni občané ve věku 27–40.

³⁷ Statistika za všechna Intervenční centra v ČR za rok 2015 [online]. Charita ČR © 2018 [cit. 2018-03-04]. Dostupné z WWW: <<http://www.dhcb.cz/sluzby-a-projekty/intervencni-centrum/fotogalerie/2016-01-22-statistika-za-vsechna-intervencni-centra-v-cr/?page=1>>.

³⁸ tamtéž

Graf 3: Vztahy ohrožených osob a pachatelů domácího násilí³⁹

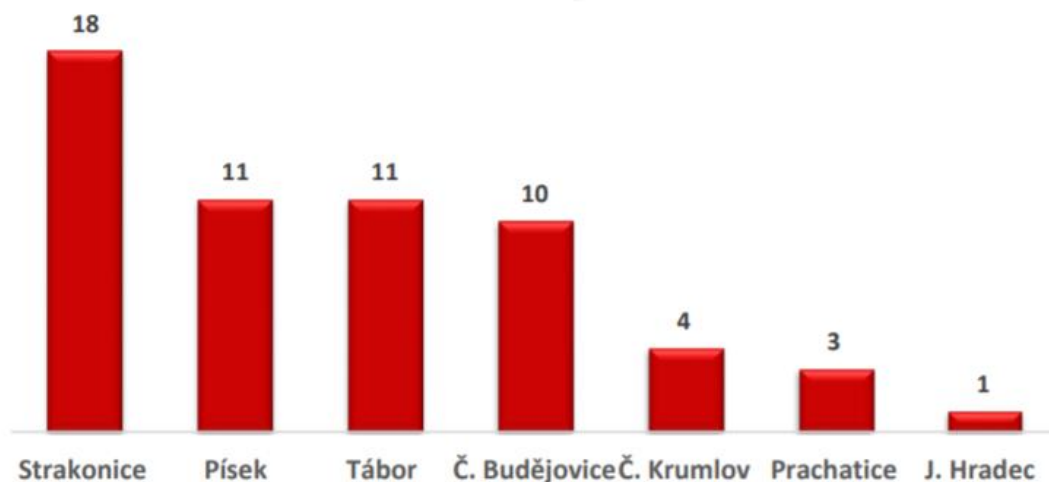
Z tohoto grafu lze vysledovat vztah mezi osobami ohroženými a násilnými, tedy vztah mezi obětí a pachatelem domácího násilí. Ze zjištěného vyplynulo, že 25,0 % je pácháno mezi manželi a poté 22,0 % obětí jsou nezletilé děti týrané rodiči. Vztah druh – družka je na třetím místě.

Dle dostupných informací z Policejních statistik za rok 2017 do ledna 2018 došlo v Jihočeském kraji ke 39 případům týrání osoby žijící ve společném obydlí a ke 3 vraždám motivovaných osobními vztahy. K týrání svěřené osoby došlo ve 14 případech.⁴⁰ Další trestní činy páchané v souvislosti s domácím násilím jsou např. znásilnění, ublížení na zdraví, nebezpečné vyhrožování a mnohé další. Ovšem jestli jde opravdu o provázanost s domácím násilím, o tom lze jen spekulovat. Tyto konkrétní data se ve statistikách neuvádí.

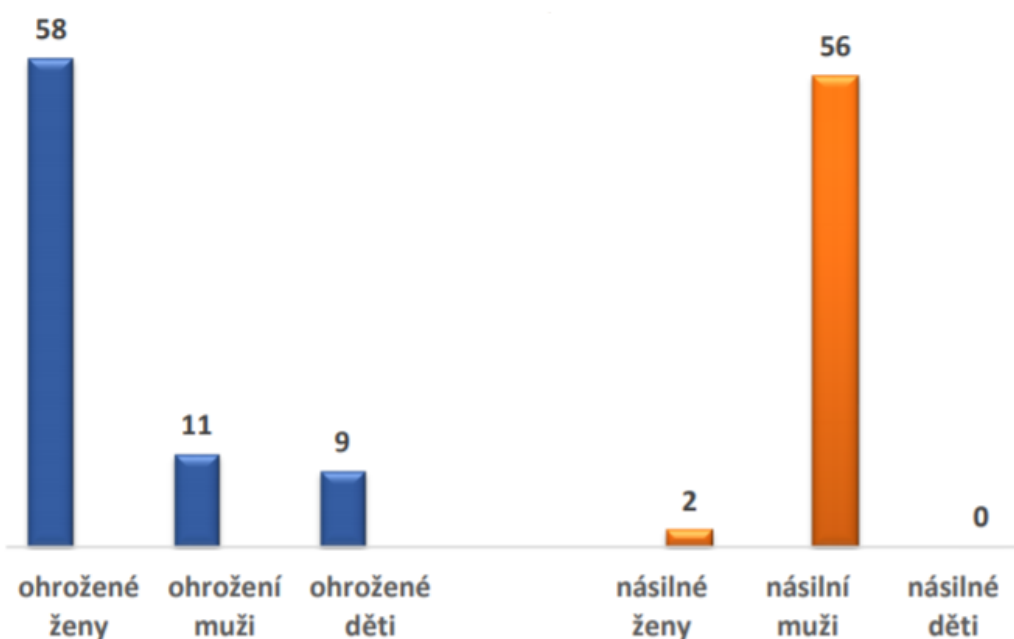
³⁹ tamtéž

⁴⁰ *Mapa kriminality* [online]. Projekt Otevřené společnosti, o.p.s. [cit. 2018-03-04]. Dostupné z WWW: <<http://www.mapakriminality.cz/#>>.

Graf 4: Počet vykázaní v jednotlivých okresech Jihočeského kraje v roce 2017 ⁴¹

Graf 5: Struktura ohrožených a násilných osob (za rok 2017) ⁴²

První graf znázorňuje počet vykázaní v jednotlivých okresech Jihočeského kraje za rok 2017, kde Strakonice, Písek a Tábor mají největší počet vykázaní. Druhý graf pak znázorňuje strukturu ohrožených a násilných osob, z toho nejvíce ohroženými jsou ženy, poté muži a na posledním místě děti a za nejvíce násilné lze považovat muže.

⁴¹ *Statistika za rok 2017 v Jihočeském kraji* [online]. Charita ČR © 2018 [cit. 2018-03-04]. Dostupné z WWW: <<http://www.dchcb.cz/res/archive/091/010176.pdf?seek=1517394291>>.

⁴² tamtéž

8 Příčiny domácího násilí

Tato kapitola je úzce spjata s kapitolou „Násilné osoby“, kde jsme si uvedli a vysvětlili zdroje násilného jednání, vznik násilného chování a jeho formy, které úzce souvisí právě s příčinami. Ovšem jde o velmi rozsáhlé téma, které bychom si v této kapitole ještě více zkonkretizovali a vysvětlili, za pomoci výkladu jednotlivých autorů.

Podle autorky L. Čírtkové domácí násilí žije v teorii i praxi zhruba 40 let. Otázka po jeho příčinách je však stále otevřená. V poslední době se objevují názory, že různé podoby domácího násilí mohou mít různé příčiny. Přesto se v praxi setkáváme s jeho jednoduchými tvrzeními. Ilustrativně uvedeme tři mýty o kauzalitě domácího násilí:

- **1. mýtus** – Příčinou domácího násilí je „špatná“ reakce oběti na počátky násilí. Domácí násilí existuje proto, že si to oběť nechá líbit. Z odborného hlediska je tato úvaha mírně řečeno polemická, hledá totiž příčinu v oběti, která není schopna si s násilím poradit. Teoretické, praktické i morální důsledky této pozice jsou bez nadsázky katastrofální.
- **2. mýtus** – Příčinou domácího násilí je **tolerance, příp. až nulová reakce společnosti**. I toto tvrzení je chybné. Ignorance okolí je tedy považována za příčinu a odpovědnost je z násilné osoby přenášena na společnost.
- **3. mýtus** – Příčinou domácího násilí je **kopírování agresivních vzorců z původní rodiny**. Ano, v konkrétních případech tomu tak může být. Ale pak dlužíme odpověď na otázku, „kde se vzalo domácí násilí v původní rodině“.

Bylo by možné uvést řadu dalších zjednodušujících tvrzení o příčinách domácího násilí jako například alkoholizace násilné osoby, její nezaměstnanost, konflikty v partnerském vztahu apod. Ačkoliv jde o významné faktory, ovlivňují pouze dobu vzniku domácího násilí, startéry jednotlivých incidentů, jejich četnost, reakce oběti atp.

Dále autorka zmiňuje tři teorie příčin domácího násilí, jenž každá z teorií má své kritiky a svou důvodnou opozici. Jde o přístup **psychologický** (vnímá problém individuální osobnosti a za příčiny tohoto násilného chování jsou považovány různé poruchy osobnosti a její psychopatologie), přístup **feministický** (feministky naopak zdůrazňují jako příčiny domácího násilí rodové – genderové nerovnosti) a **sociologický přístup** (klade důraz na analýzu postavení a fungování rodiny v současné společnosti a jako zdroje domácího násilí jsou hodnoceny proměny rodiny, ochrana soukromí a také tlaky, kterým čelí partnerské soužití).

Posoudit hlavní přínos tří velkých koncepcí o příčinách domácího násilí je obtížné. Na otázku, kam se mají vložit nejučinnější investice k jeho potírání, je velmi těžké odpovědět. Mnoho expertů i laiků preferuje nakonec psychologickou perspektivu, protože nabízí jednoduchá řešení, tj. individuální terapii násilné osoby. Feministický i sociologický přístup atakují normy, kulturní standardy atp., které se v praxi mění jen obtížně.

Z pohledu praxe je při hledání příčin domácího násilí užitečné vycházet z integrujícího modelu, který kombinuje různé teorie:

- **makrosystémové faktory** (společenské normy, předsudky atp. související s domácím násilím, reakce společnosti na tuto problematiku – kulturní úroveň),
- **exosystémové faktory** (postavení a problémy rodin, reakce institucí na domácí násilí – komunitní úroveň),
- **mikrosystémové faktory** (moc a kontrola uvnitř rodin, typy interakce – rodinná úroveň),
- **individuální** (psychologické) **faktory** hlavních aktéru domácího násilí.

V konkrétních případech může být váha těchto faktorů různá. S domácím násilím se například můžeme setkat i v rodinách, které jsou materiálně velmi dobře situovány, a nečelí tudíž žádným vážným stresům (faktory na exosystémové úrovni odpadají). Pro praxi tedy platí, že při řešení jednotlivých případů je nutné zjišťovat kauzální souvislosti velmi pečlivě, chceme-li domácí násilí zastavit, ochránit ohrožené osoby a poskytnout všem zúčastněným účinnou pomoc.⁴³

Další autoři (D. Ševčík, N. Špatenková, I. Sobotková) také zmiňují, že existují různé teorie, které se pokoušejí vysvětlit příčiny domácího násilí. První pokusy o vysvětlení příčin domácího násilí byly původně založeny na **jednofaktorových teoriích**: **biologicko-genetické teorie** (byly poměrně brzo překonány, protože vysvětlují pouze obecné predispozice k agresivnímu chování, nikoli specifické situace domácího násilí), **psychologická teorie** (převažuje v nich názor, že příčiny násilí tkví v povahových zvláštностech násilné osoby; svádět příčiny domácího násilí na opakující se deprese, poruchu osobnosti nebo alkoholické excesy násilné osoby se teoreticky přežilo, stejně jako tradiční vysvětlení domácího násilí na základě Freudova konceptu masochismu

---

⁴³ ČÍRTKOVÁ, L. *Moderní psychologie pro právníky: [domácí násilí, stalking, predikce násilí]*. Praha: Grada, 2008, s. 40-42.

apod.), **sociologické teorie** (poukazují na to, že sociální organizace rodinného života jako taková predisponuje vznik násilí a důležitým faktorem je výskyt a tolerance násilí ve společnosti, v níž jsou současné rodiny zakotveny; společnost akceptující násilí ve veřejných sférách života zvyšuje násilné tendence uvnitř rodiny a pokud je násilí tolerováno a oběti jsou jakýmkoli způsobem obviňovány, že „si za to můžou samy“, přebírají postupně všichni ostatní – muži, ženy ale i děti – představu, že násilí je efektivní strategií k dosažení svého cíle; jak říká Roy „*Násilí je způsob života, který začíná doma, rozšiřuje se do ulic a ovlivňuje každého z nás*“), **feministické přístupy** (v domácím násilí zdůrazňují takové faktory, jako je nadřazenost/nadvláda mužů a nedostatek kontroly nad reprodukčním procesem; tyto okolnosti posilují ženskou submisivitu – násilí je ženami trpně přijímáno jako sociální a biologické dědictví a vede u nich k takovému chování, jež umožňuje, aby násilí ze strany mužů přetrvávalo).⁴⁴

Jiní autoři dělí příčiny poměrně obdobně, tedy na **příčiny celospolečenské** (domácí násilí je ve společnosti podporováno a udržováno převládající hierarchií hodnot, která jsou založena na nadvládě a dominanci mužů), **lokální** (konkrétními faktory, které přispívají k domácímu násilí, mohou být nezaměstnanost, nízký příjem, nízká vzdělanost komplikující dané osobě přístup k síti sociálních institucí atd.), **rodinné a osobnostní**.⁴⁵

P. Vitoušová tvrdí, že násilné chování je z části naučené v dětství a mládí jako způsob řešení konfliktů a problémů, tedy je přejímáním vzorů z původní rodiny. K tomu se přidává řada dalších negativních vlivů celospolečenských, regionálních a osobnostních. Dále to může být tolerance k domácímu násilí, nedostupnost a nedostatek služeb pomoci, sociální izolace, náročné životní situace, zátěž spojená s péčí o člena rodiny, nezralost partnerů, nebo jednoho z nich, neschopnost ovládat se, chronický nedostatek času, chování pod vlivem alkoholu nebo návykových látek a další.⁴⁶

Dalším důvodem, proč dochází k domácímu násilí může být přílišná intenzita emocí mezi blízkými členy rodiny, u nichž se mísí často láska a nenávisť. Averse, podrážděnost a konflikty, které propuknou v domácnosti, mohou vést k daleko větším problémům než v kterémkoliv jiném společenství. Odborníci považují za rizikové faktory zejména nerovnost pohlaví, mladší věk, chudobu, kriminální kariéru, etnickou

---

⁴⁴ ŠEVČÍK, D., ŠPATENKOVÁ, N. *Domácí násilí: kontext, dynamika a intervence*. Praha : Portál, 2011. s. 34.

⁴⁵ DUFKOVÁ, I., ZLÁMAL, J. *Domácí násilí se zaměřením na problematiku obětí*. Praha: Střední policejní škola Ministerstva vnitra v Praze, Středisko pro výchovu k lidským právům a profesní etiku, 2005, s. 58-59.

⁴⁶ VITOUŠOVÁ, P., VEDRA, V. *Domácí násilí : (informace a praktické rady pro ohrožené osoby)*. Praha : MJF, 2009. s. 2.

odlišnost, předchozí vztahy poznamenané násilím apod. Obecně lze říci, že domácí násilí má kořeny **v charakteru společnosti**, ve které je tolerováno či tabuizováno; **v intimním vztahu**, ve kterém se objevuje nespokojenost, negativní hodnocení partnerova chování či konfliktní životní styl; **v širších rodinných vazbách**, ve kterých dochází k přenosu, k transgeneračnímu napodobování; **v osobě násilníka**, který je agresor, psychopatická osobnost anebo tzv. partner „dvojí tváře“ či ex-partner (stalking); **v sociální situaci**, charakterizované finanční tísní, izolací, což spíše domácí násilí zhoršuje než vyvolává.⁴⁷

Mezi nejpravděpodobnější příčiny násilného chování podle O. Čecha patří sociální prostředí ve kterém pachatel vyrůstal. Jestliže žil v rodině s násilnickým otcem či matkou, je pro něj řešení problémů vyhrožováním a bitím přirozené. Většina pachatelů má nesprávné představy o partnerském vztahu a rozdělení mužských a ženských rolí. Je velmi pravděpodobné, že v rodině, ve které vyrůstali, byl nedostatek úcty k ženám. Je zde i možnost, že byli sami v dětství týráni nebo zažívali citovou deprivaci.

Za další příčiny násilného chování můžeme označit poruchy osobnosti pachatele, duševní poruchy. Svou úlohu sehrává mnoho faktorů. Důležitá je povaha partnera, jak reaguje na problémy, zvládá stres, či náročné životní situace. Zcela zvláštní příčinou násilí je chování pod vlivem alkoholu, drog či jiných návykových látek.⁴⁸

8.1 Shrnutí poznatků

Když bychom shrnuli uvedené skutečnosti, závěr by byl takový, že pohnutek, které zapříčiňují násilné chování je velmi mnoho. Vznik domácího násilí je podmíněn mnoha faktory a nelze jednoznačně stanovit v každém konkrétním případě jeho příčinu. Ve většině případů se jedná o souhrn více vlivů, které ke vzniku násilí vedly. Jak již bylo zmíněno v kapitole „násilné osoby“, existuje nespočet možných příčin – zdrojů které vedou k násilnému chování (žárlivost, pocit neschopnosti a nedocenění, nízké sebevědomí, víra ve stereotypní rozdělení rolí mužů a žen, neschopnost vyrovnat se se stresovou situací atd.). *Tyto vlastnosti samy o sobě nevysvětlují, proč se agresor chová násilně. Osoba násilná může mít některé tyto vlastnosti nebo i všechny, přesto se však*

---

⁴⁷ KRÁLÍČKOVÁ, Z., ŽATECKÁ, E., DÁVID, R., KORNELOVÁ, M. *Právo proti domácímu násilí*. Praha : C. H. Beck, 2011. s. 7-8.

⁴⁸ ČECH, O., a kol. *Domácí násilí z pohledu pracovníků v oblasti sociálních služeb*. České Budějovice : Theia, 2011. s. 27.

násilně nechová. Většinou se tyto vlastnosti vážou na danou situaci – faktor, který spustí agresivní chování.⁴⁹

Například pokud muž vyrůstal ve velmi přísné rodině, kde se uznávala hodnota, že muž je hlava a živitel rodiny a nejednou se ocitne ve finanční nouzi, bude jen těžko snášet, že jeho partnerka je v silnější pozici, kdy má hlavní slovo, stará se o domácnost o děti i rozpočet. Muž se tedy může cítit méněcenný a tím se vyvolá – spustí přehnaná reakce, která může vést od nadávání až k bití. Takových příkladů bychom mohli uvést nespočet a zkoumat faktory a příčiny, které jsou pokaždé různorodé a závislé na dané situaci, osobách, podmínkách, daném okolí a dalších okolnostech.

Obecně se má za to, že k domácímu násilí vede vztahová nespokojenost, negativní hodnocení partnerova chování, nevyrovnané mocenské rozložení sil, konfliktní životní styl s častými rozepřemi a urážkami vedoucími ke snižování sebeúcty. Čím více partner pozbývá sebedůvěry, tím vyšší je pravděpodobnost agresivních reakcí. Ty může vyprovokovat i mírné jednání druhé strany, zvláště půjde-li o otázky peněz či sexu.⁵⁰

Příčiny domácího násilí jsou spatřovány zejména v **povahovém založení partnera a v jeho osobnosti**. Další významná příčina by mohla být shledávána ve **společnosti**, tedy v tolerantním postoji společnosti vůči domácímu násilí, patriarchální náhled na rodinu (muž je hlava rodiny a má rozhodovat), tabuizace domácího násilí (nejde o násilí, nýbrž jen o výměnu názorů) a v neposlední řadě lhostejnost k okolí (co se děje u sousedů za zavřenými dveřmi mě nezajímá).

Mezi další příčiny (vlivy) vedoucí ke vzniku domácího násilí patří špatná rodinná výchova jedince, vyrůstání v násilném rodinném prostředí, trávení volného času v nevhodné společnosti osob ovlivňující chování dětí či dospívajících jako např. osoby sociálně slabší, narkomani, alkoholici, kriminálníci či násilníci. Transgenerační přenos názorů a vzorů násilného chování, osobnost, povaha a individuální charakteristiky osoby násilné i ohrožené. Hněv, nespokojenost a frustrace ve vztahu (přesun negativních pocitů na partnera), sociální situace vyvolávající stres (nedostatek financí, ztráta zaměstnání, sociální izolace, aj.) a mnoho dalších.

---

⁴⁹ CONWAY, H. L. *Domácí násilí: příručka pro současné i potenciální oběti se zákonem č. 135/2006 Sb. platným od 1. ledna 2007*. Praha: Albatros, 2007. s. 53.

⁵⁰ VOŇKOVÁ, J., SPOUSTOVÁ I. *Domácí násilí z pohledu žen a dětí: právní stav k 1.1.2016*. 3. přeprac. vydání. Praha: proFem, 2016, s. 35.

Mezi hlavní rizikové faktory (spouštěče), které jsou spojovány s domácím násilím, bychom mohli zahrnout např. psychopatologii osobnosti, nerovnost pohlaví, kriminální kariéru, drogy a alkohol, nezaměstnanost, vztah, ve kterém panuje velká dominance, nadměrná kontrola a izolace od sociálních kontaktů, dále finanční závislost na druhém, zdravotní postižení, vyšší věk a bezmocnost seniorů a mnoho dalších.

Jak již bylo popsáno, příčin, které podmiňují vznik domácího násilí je mnoho. Domácí násilí vzniká u každého vztahu různě, individuálně. Přesto lze nalézt pár společných faktorů, které jsou specifické a mohou přispívat ke vzniku domácího násilí. Je možné si také všimnout, že příčiny a faktory se v mnohém prolínají a jednoznačné příčiny domácího násilí patří k otázkám, které jsou stále otevřené. Ovšem správným působením na tyto faktory a příčiny lze míru rizika domácího násilí snížit.

9 Prevence v případech domácího násilí

Obecně prevencí kriminality rozumíme soubor nerepresivních opatření, tedy veškeré aktivity vyvíjené státními, veřejnoprávními i soukromoprávními subjekty směřující k předcházení páchaní kriminality a snižování obav z ní. Patří sem opatření, jejichž cílem či důsledkem je zmenšování rozsahu a závažnosti kriminality a jejich následků, ať již prostřednictvím omezení kriminogenních příležitostí, nebo působením na potenciální pachatele a oběti trestných činů. Prevence kriminality je vedle represe součástí trestní politiky.⁵¹ V případě domácího násilí je jejím hlavním cílem eliminovat násilné chování a předcházet výskytu domácího chování.

Na otázku, jak efektivně předcházet domácímu násilí není jednoznačná odpověď která by platila pro domácí násilí ve všech jeho podobách, jelikož málokdo umí předcházet nezřetelné hrozbě. Proto je tolik důležité jasně a srozumitelně popsat problematiku domácího násilí (co, nebo kdo je „nepřítel“ a jak se projevuje), seznámit s ní co možná nejširší veřejnost (jak se „to“ pozná) a zvýšit citlivost společnosti vůči tomuto jevu (toto je domácí násilí a nemělo by to být tolerováno, protože to není „v pořádku“). To by mělo být hlavním úkolem primární prevence.

Primární (prvotní) prevence. Měla by být zaměřena na eliminaci rizik pravděpodobného vzniku domácího násilí. Jde o snížení výskytu nových případů domácího násilí v populaci. Nejúčinnějším opatřením v tomto smyslu je s největší pravděpodobností pečlivý a uvážlivý výběr životního partnera, budování dobrého rodinného zázemí, dostatečná informovanost o tom, co je ve vztahu, v rodině a při soužití osob ve společné domácnosti považováno za „normální“ a co u by rozhodně nemělo být tolerováno (ponižování, nadávání, bití atd.). Zdá se, že neopominutelný význam mohou mít v této souvislosti zejména: dobré vztahy v původní rodině, kvalitní příbuzenské či přátelské vztahy, „práce na sobě“ ve smyslu budování sebeúcty, sebedůvěry a sebehodnoty, genderově korektní výchova jako prevence osvojení si či utvrzení „tradičního“ rozdělení mužských a ženských rolí, výchova k multikulturalitě a toleranci vůči seniorům, LGBT apod., dobře obsahově koncipovaná a didakticky vedená výuka rodinné, sexuální či občanské výchovy, edukační programy center primární prevence, eventuálně jiných institucí.

---

⁵¹ *Prevence kriminality*. [online]. Praha : Ministerstvo vnitra České republiky, Copyright © 2018 [cit. 2018-02-17]. Dostupné z WWW: <<http://www.mvcr.cz/clanek/web-o-nas-prevence-prevence-kriminality.aspx>>

Sekundární (druhotná) prevence. Je zaměřena na včasnou identifikaci problému domácího násilí a zahrnuje všechna opatření a intervence s cílem zabránit zhoršování situace, zamezit komplikacím a negativním důsledkům. Jedná se tedy o identifikaci domácnosti, která je z hlediska incidence domácího násilí riziková, a o rychlé rozpoznání tohoto jevu. Mezi časté indikátory domácího násilí patří především: komunikační problémy v rodině, predisponované rodinné pozadí, přítomnost vzájemně (spolu)působících stresorů.

Závěry průzkumů ukázaly, že ženy byly méně viktimizovány, pokud vyhledaly nějakou pomoc. Badatelé zjistili, že většina zatčených mužů nebo mužů, jimž byla nařízena některá z forem ochranného opatření, nepokračovala v týrání, a to dokonce ani v případech, kdy ženy nepodnikly žádné další právní kroky. Celkem 47 % žen v postavení osoby ohrožené domácím násilím vypovědělo, že poté co oznámily incident domácího násilí u oficiální instituce (policie), nebyly už nadále bity. Jedna z žen dokonce tvrdila, že „udání“ manžela na policii ho přesvědčilo natolik, že se už nikdy žádného násilí vůči ní nedopustil.

Úloha pracovníků v pomáhajících profesích spočívá na úrovni sekundární prevence zejména ve včasné diagnostice tohoto jevu a v účinné intervenci. Mohou působit v nejrůznějších programech či institucích. Sekundární prevence tak může mít podobu krizové intervence (pomoc psychologická, lékařská, sociální a právní), poradenství, cvičení (chování, zvládání dané situace atd.), či přímo terapie poskytované aktérům domácího násilí, ale i dalším osobám v domácnosti zasažené násilím. Pokud si osoba ohrožená i osoba násilná přejí i po incidentu domácího násilí setrvat nadále ve vzájemném vztahu, může být za určitých okolností efektivní párové nebo manželské poradenství či rodinná terapie. Tímto způsobem může být jejich dysfunkční komunikace a interakce identifikována a snad inhibována a negativní chování modifikováno a transformováno.

Terciální prevence. Snaží se snížit nepříznivé dopady domácího násilí. Je zaměřena na odstranění či zmírnění následků domácího násilí a snaží se o návrat zasažených osob (osob násilných či ohrožených, dětí jako svědků domácího násilí apod.), k „normálnímu fungování“ a také o zvýšení kvality jejich života. Zahrnuje reintegraci (snaha ke zpětnému začlenění osoby, pomoc získat ztracenou sebedůvěru atd.), sociální rehabilitaci (u dětí i pedagogickou rehabilitaci), reedukaci (převýchova), resocializační

činnosti a opatření sociální (komplexní péči o osoby zasažené domácím násilím včetně ubytování, sociálních služeb, sociálních dávek apod.).⁵²

Hlavním cílem prevence a intervence není primárně stíhat a potrestat násilnou osobu, nýbrž poctivý úmysl pomoci partnerskému vztahu stopnout násilné incidenty vhodným zásahem z vnějšku. Pomoci odstranit násilí mezi partnery je hlavní myšlenka všech oficiálních aktivit, které musí stát a jeho instituce věrohodně prezentovat občanské veřejnosti. Tím je jasně řečeno, že izolovanými tvrdými opatřeními vůči násilné osobě nelze problém domácího násilí vyřešit.

Oběti domácího násilí nevolají po tvrdé represi, naopak jejich hlavní potřebou je žít slušný lidský život v partnerském svazku bez násilí. Tedy je hlavním úkolem hledat ucelený a diferencovaný systém opatření, který by postihl různé podoby a stupně domácího násilí a dával by čas i šanci na ozdravení nemocného vztahu tam, kde je vůle k nápravě a ochránit osoby ohrožené tam, kde udržení vztahu již nepřichází v úvahu.

L. Čírtková shrnuje, že prevence i intervence garantovaná státem musí reflektovat tři základní body, kterými jsou: informovanost, ochrana oběti a konfrontace pachatele s oficiální reakcí, jež je založena především na netolerování domácího násilí.⁵³

Důležitou úlohu ve vývoji dítěte hraje zejména škola. Ta může sloužit nejen jako poskytovatel preventivní péče, ale v rámci formálního vzdělávání může působit na to, aby se změnil pohled na domácí násilí. Nezbytně nutné je u dětí posilovat alternativní způsoby řešení konfliktů, než je jakékoliv násilí. Škola je také první vnější institucí, která může rozpoznat, že problém domácího násilí v rodině žáka existuje.⁵⁴

K preventivním opatřením chránící před domácím násilím seniory a zdravotně postižené osoby patří fakt, že členové rodiny by měly využívat dostupné sociální a zdravotní služby, jelikož násilné chování může pramenit z přetížení pečujících osob (frustrace, vyčerpání atd.). Je tedy důležité, aby pečující nepřestávali myslet na své potřeby a věnovali čas činnostem, při kterých se odreagují. Je proto žádoucí využít

---

⁵² ŠEVČÍK, D., ŠPATENKOVÁ, N. *Domácí násilí: kontext, dynamika a intervence*. Praha : Portál, 2011. s. 151-154.

⁵³ ČÍRTKOVÁ, L., MACHÁČKOVÁ, R., VITOUŠOVÁ, M. *Domácí násilí: přístup k řešení problému ve vybraných evropských zemích : studie*. Praha: Bílý kruh bezpečí, 2002, s. 6-7.

⁵⁴ KONOPIKOVÁ, R. ed., a kol. *Domácí násilí – jak ho poznat, kde hledat pomoc, jak mu předcházet* [online] © AZ RODINA.cz, 2012 [cit. 2018-02-22]. Dostupné z WWW: <<http://www.azrodina.cz/4937-domaci-nasili-jak-ho-poznat-kde-hledat-pomoc-jak-mu-predchazet>>.

dostupných sociálních a zdravotních služeb, které jim při péči o blízkou osobu uleví (pečovatelská služba, osobní asistence, domácí zdravotní péče, denní stacionář atd.).⁵⁵

I vláda České republiky se aktivně zapojuje do řešení tématu domácího násilí. Zřídila Výbor pro prevenci domácího násilí a násilí na ženách, který je poradním orgánem Rady vlády pro rovnost žen a mužů. Dne 23. února 2015 vláda přijala Akční plán prevence domácího a genderově podmíněného násilí na léta 2015–2018, který představuje strategický dokument vlády pro oblast prevence a potírání domácího a genderově podmíněného násilí. Realizací opatření uvedených v Akčním plánu by mělo dojít zejména ke zlepšení současné úrovně ochrany osob ohrožených domácím a genderově podmíněným násilím (včetně dětí žijících v rodině s výskytem domácího a genderově podmíněného násilí), ke zefektivnění prevence tohoto násilí, k rozvoji vzdělávání příslušných profesí v oblasti domácího a genderově podmíněného násilí a k podpoře systémové práce s osobami násilnými.⁵⁶

Také Asociace pracovníků intervenčních center ČR (APIC) spustila projekt zacílený na zlepšení praxe při prevenci, identifikaci a potírání domácího násilí prostřednictvím profesní specializace. Celostátní kampaň s názvem MLČENÍ BOLÍ má za cíl rozbourat mýty, prolomit tabu kolem domácího násilí a informovat laickou veřejnost o poslání intervenčních center a zároveň rozpoutat mezioborovou diskuzi na téma zkvalitnění pomoci lidem ohroženým domácím násilím v ČR. Součástí projektu je rozsáhlý sociologický výzkum mezi odborníky a uživateli služeb určených ohroženým osobám, zaměřený na mapování možností řešení případů domácího násilí.⁵⁷ V roce 2016 vydala Asociace pracovníků intervenčních center ČR populárně naučnou knihu o domácím násilí s názvem *Mlčení bolí*.

9.1 Shrnutí poznatků

Na základě odborné literatury a již zjištěných poznatků z předešlých kapitol, můžeme konstatovat, že je velmi důležité jasně a srozumitelně popsat problematiku domácího násilí, zvýšit citlivost společnosti vůči tomuto jevu a snížit toleranci společnosti

---

⁵⁵ *Příručka pro pečující – jak násilí předcházet a jak ho řešit* [online]. Nadace Open Society Fund Praha. [cit. 2018-02-22]. Dostupné z WWW: <www.litovel.eu/filemanager/files/file.php?file=185814>.

⁵⁶ SVATOŠ, R. *Prevence kriminality, 2. aktualizované vydání*. České Budějovice : Vysoká škola evropských a regionálních studií, z. ú, 2016, s. 97.

⁵⁷ *Mlčení bolí – o projektu* [online]. APIC ČR [cit. 2018-02-22]. Dostupné z WWW: <<http://www.mlcceniboli.cz/o-projektu>>.

k násilí. **K základní prevenci patří** v každém jedinci již od raného dětství pěstovat zdravé sebevědomí, zodpovědnost za své chování, samostatnost a toleranci k odlišnostem ostatních osob. Jít jedinci příkladem, pečlivá a nezanedbaná rodinná výchova. Vliv má i výchova v institucionálních zařízeních (různé výchovné programy a přednášky, budování dobrého vztahu s ostatními jedinci atd.). Prostřednictvím médií obecně odsuzovat násilí v soukromí. Mít povědomí o tom co je „normální“, vyhýbat se partnerům s násilnými sklony a znát historii partnera, jestli nevyrostal v násilném prostředí atd. Propagovat místa pomoci pro ohrožené osoby včetně apelu na včasný první kontakt – první kontakt může být pro osobu velmi těžký a náročný krok, ale dokáže velmi pomoci a osoba tím může zarazit domácí násilí včas. Je dobré o svém trápení říct známým, přátelům, spolupracovníkům a příbuzným, na které je možné se spolehnout.

Nejúčinnějším opatřením v oblasti primární prevence je **pečlivý a uvážlivý výběr životního partnera**, budování dobrého rodinného zázemí, dostatečná informovanost o tom, co je ve vztahu, v rodině a při soužití osob ve společné domácnosti obvykle považováno za "normální" a co už by rozhodně nemělo být tolerováno. Tedy podstoupení takových kroků, které sníží výskyt násilí mezi partnery, a to tak, že zamezí vzniku okolností, a to ještě před tím, než by k eventuálnímu násilí mohlo dojít. Sekundární prevence je zaměřena **na včasnou identifikaci domácího násilí a poskytnutí intervence**. A v neposlední řadě terciální prevence, která je zaměřena na nápravu osoby násilné a k opatřením, aby již znovu jednání neopakovala (např. poradenství pro páry atd.). Resocializační a reedukační programy pro násilné osoby mohou být velmi efektivním preventivním opatřením, ale u nás se prozatím dostatečně neetablovaly.

Mezi další účinná opatření, která mohou snížit úroveň domácího násilí patří právní nástroje Policie ČR vyplývající ze zákona č. 273/2008 Sb. o Policii České republiky, např. oprávnění: **Vstup do obydlí, jiného prostoru nebo na pozemek** (§ 40), **Zajištění nebezpečné osoby** (§ 26), **Vykázání nebezpečné osoby z bytu** (§ 44) a poté případné podání návrhu na **předběžné opatření** u soudu. Z trestního zákoníku (zákon č. 40/2009 Sb.) je stěžejní paragraf **Týrání osoby žijící ve společném obydlí** (§ 199). Mezi další možnost patří **podání trestního oznámení**. Ovšem řadu těchto legislativních opatření nelze považovat za všespasitelnou. V mnoha případech se může stát, že například institut Vykázání nebude vždy efektivní (osoba tím nebude odrazena). Zákony samy o sobě nedokážou násilí zabránit, jsou však pouze dobrým základem pro vyřešení tohoto závažného problému.

10 Pomoc obětem domácího násilí

Hlavní pravidlo při poskytování pomoci obětem domácího násilí je dodržování zákonů a právních norem platných v České republice. Prvořadou snahou by měla být ochrana oběti domácího násilí před opakováním útoků. Podcenění nebezpečnosti osoby dopouštějící se domácího násilí se může pro oběť stát osudným. Nejdůležitější v případech domácího násilí je zajištění bezpečí obětem. Je to první krok k aktivnímu řešení problému a ukončení vztahu s násilnickým partnerem.⁵⁸

Je velmi těžké se s násilím ve vztahu vypořádat bez pomoci. Uvědomění si, že osoba nemusí násilí snášet, je jedna věc. Podniknutí nějakých praktických kroků, aby se situace změnila, je něco úplně jiného. Mnoho osob, které chtějí odejít, má pocit, že z praktických důvodů nemůžou. Kdo je podpoří? Kde budou bydlet? Z čeho budou žít? Oběti žijící v násilném vztahu mohou tyto otázky připadat jako nepřekonatelné překážky.

V České republice byla zřízena od 1. ledna 2007 na úrovni krajů **intervenční centra**, která mají mít klíčovou roli v systému řešení domácího násilí. Jejich úkolem je poskytovat fundovanou sociální, psychologickou a právní pomoc konkrétním osobám, které jsou ohroženy domácím násilím. Kromě toho mají plnit informační a koordinační (a metodické) úkoly ve vztazích mezi orgány OSPOD, zdravotnickými zařízeními, policií a soudy. Ačkoliv jsou intervenční centra součástí systému, který počíná intervencí státu policejním vykázáním násilníka (policie předává příslušné údaje intervenčnímu centru), může se ohrožená osoba i kdokoli jiný obrátit na intervenční centrum se žádostí o pomoc přímo.⁵⁹ Jejich činnost je zakotvena v zákoně č. 108/2006 Sb. o sociálních službách.

Intervenční centrum pro osoby ohrožené domácím násilím, **Diecézní charita České Budějovice**, poskytuje rady či pomoc v oblasti domácího násilí a následného pronásledování. Je specializovaným sociálním zařízením, jehož činnost je zaměřena na přechodnou odbornou pomoc a nehmotnou podporu (bezpečný prostor pro vyslechnutí, rada, podpora, provázení, sdílení) osobám ohroženým domácím násilím zejména v souvislosti s policejním vykázáním násilné osoby ze společného obydlí. Intervenční centrum usiluje o zajištění bezpečí, řešení krizových situací ohrožených osob vzniklých na základě domácího násilí a o navrácení osob do běžného života. Působnost

---

⁵⁸ ČECH, O., a kol. *Domácí násilí z pohledu pracovníků v oblasti sociálních služeb*. České Budějovice : Theia, 2011. s. 27-28.

⁵⁹ CONWAY, H. L. *Domácí násilí: příručka pro současné i potenciální oběti se zákonem č. 135/2006 Sb. platným od 1. ledna 2007*. Praha: Albatros, 2007. s. 89-90.

Intervenčního centra je v rámci celého Jihočeského kraje. Intervenční centrum je jedním ze třech hlavních pilířů na pomoc osobám ohroženým domácím násilím. Dalšími dvěma pilíři jsou Policie (vykázání) a justice (předběžné opatření). Intervenční centrum dále při pomoci osobám ohroženým zajišťuje spolupráci mezi dalšími poskytovateli sociálních služeb, veřejnou a státní správou.

Od roku 2007 je Policie ČR oprávněna použít institut vykázání násilné osoby ze společné domácnosti, a to po vyhodnocení přítomnosti znaků domácího násilí, dalšího hrozícího nebezpečí a když ohrožená osoba nemá možnost zajistit si bezpečí jinak. Policie ČR následně do 24 hodin zasílá úřední záznam intervenčnímu centru, které má za úkol do 48 hodin oslovit ohroženou osobu a nabídnout jí pomoc. Lhůta vykázání je 10 dní, je teritoriální (přesně vymezené místo, ze kterého je násilná osoba vykázána a kam nesmí vstupovat) i personální (zákaz kontaktu s ohroženou osobou). 10denní lhůtu je možné prodloužit soudně o měsíc, v určitých případech až na dobu 1 roku. **Vykázání je preventivní opatření**, dává účastníkům bezpečí, čas a prostor pro další řešení situace.⁶⁰ Jako další instituce v Jihočeském kraji bychom si mohli uvést: **THEIA – krizové centrum o.p.s. a Krizové centrum pro děti a rodinu v Jihočeském kraji, z.ú.**

Podle článku v Českobudějovickém deníku je kladen důraz na to, že kromě pomoci obětem je třeba věnovat se i násilníkům, protože bez odborné pomoci těmto lidem nelze s násilím účinně bojovat. „*Nabídky poskytování služeb při práci s agresory jsme využili, neboť tato činnost zapadá do konceptu nápravy klientů naší Probační a mediační služby, která souvisí s vedením řádného života,*“ říká Martin Pilný, vedoucí jihočeské Probační a mediační služby. Důležitá je při pomoci propojenost dalších organizací a institucí v oblasti sociálních služeb a pomáhajících profesí. „*Pomoc obětem násilí poskytujeme již řadu let, ale systematickou pomoc násilným osobám, zejména v oblasti služeb prevence, jsme dosud neposkytovali,*“ říká Barbora Čechová z krizového centra THEIA. Inspirovali se v jiných regionech a poradnu začali s oběťmi nebo na jejich popud navštěvovat i ti, kteří násilnou činnost páchají. Krizové centrum THEIA Začalo tedy poskytovat služby a pomoc i těmto násilným osobám. **Problematika násilí má dvě strany**, a pokud nebude poskytnuta pomoc oběma aktérům, situace se bude opět opakovat, zdůrazňuje Barbora Čechová. „*Násilná osoba potřebuje přijít na to, co spouští agresi, co se s ním v té chvíli děje a jak může agresi zvládnout. Je třeba pracovat*

---

⁶⁰ *O intervenčním centru* [online]. Charita ČR © 2018 [cit. 2018-02-28]. Dostupné z WWW: <<http://www.dchcb.cz/sluzby-a-projekty/intervencni-centrum/o-intervencnim-centru/>>.

s ohroženými osobami, s násilnými osobami i s dětmi, zkrátka s celým rodinným systémem," dodává vedoucí intervenčního centra Dana Bedlánová a zdůrazňuje, že veškerá pomoc musí být legislativně řádně ošetřena.⁶¹

V některých případech se oběti zvládnou se svou krizí vypořádat svépomocí nebo s pomocí rodinných příslušníků a přátel, kteří často nevědomě užívají některé prvky krizové intervence (rozhovor, naslouchání apod.). Vedle toho se přirozeně dopouštějí komunikačních chyb (např. zahlcování radami nebo moralizování), které souvisí s jejich rolí, vztahovou blízkostí a citovým sdílením krizové situace. Role pracovníků pomáhajících profesí je odlišná. Mají specializované vzdělání, jsou s problematikou důkladně obeznámeni a snaží se na maximum pomoci oběti.⁶²

10.1 Shrnutí poznatků

Na základě získaných poznatků z předchozích kapitol můžeme konstatovat, že činnost intervenčních center pro osoby ohrožené domácím násilím hraje stěžejní roli při pomoci obětem domácího násilí. K těm se ovšem oběť domácího násilí často dostává až po zásahu Policie ČR. Dále mohou poskytovat pomoc specializované poradny, psychologicko-sociální centra, orgány činné v trestním řízení, linky důvěry, krizová centra, nestátní organizace pro pomoc osobám ohroženým domácím násilím (např. Bílý kruh bezpečí, DONA linka, ROSA, THEIA, Persefona, ACORUS, aj.), azylové domy, OSPOD, zdravotnická zařízení, či psychiatři a psychologové. Řešení problému domácího násilí není jednoduchou záležitostí, vystoupit ze začarovaného kruhu domácího násilí představuje pro oběť vždy velkou dávku odvahy a síly, proto je důležité, aby se oběť nebála obrátit na vhodnou pomáhající instituci nebo kompetentní osobu, kteří jí poskytnou svou pomoc a radu. V neposlední řadě je potřeba pracovat i s osobami násilnými pomocí terapeutických programů či sociální práce.

---

⁶¹ GÁLIS, R. *Odbornou pomoc potřebují oběti i násilníci* [online]. Copyright © VLTAVA LABE MEDIA a.s., 2016 [cit. 2018-03-02]. Dostupné z WWW: <<https://ceskobudejovicky.denik.cz/zlociny-a-soudy/odbornou-pomoc-potrebuji-obeti-i-nasilnici-20160421.html>>.

⁶² CIMRMANNOVÁ, T., a kol. *Krize a význam pomáhajících prvního kontaktu : aplikace v kontextu rodinného násilí*. Praha : Karolinum, 2013. s 51.

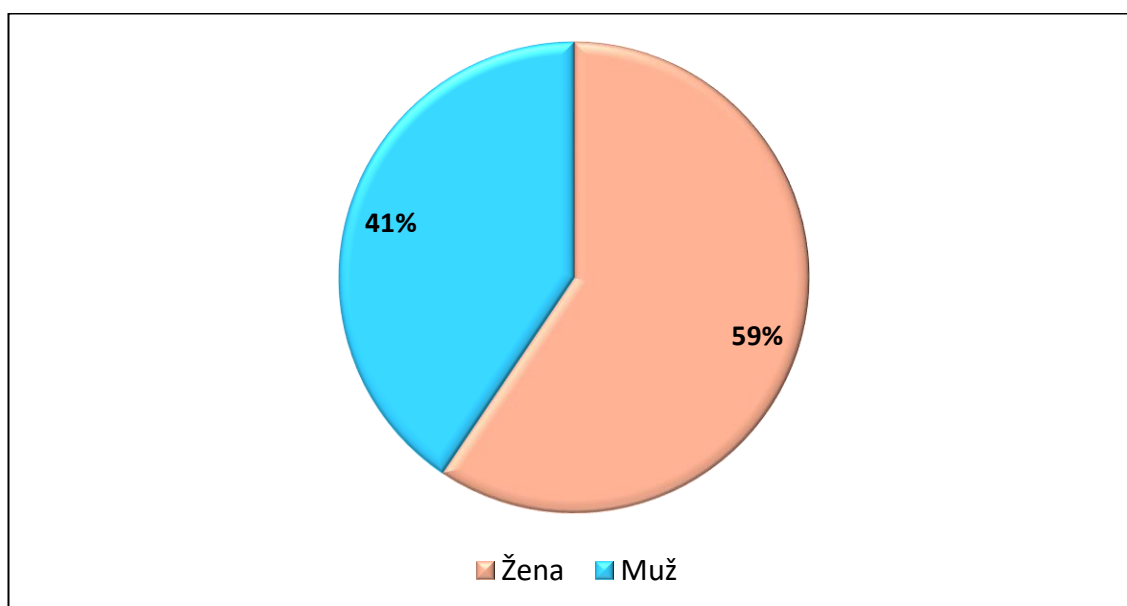
11 Dotazníkové šetření

Tato část práce se zaměřuje na výzkum a vyhodnocení získaných informací. V rámci výzkumu bylo provedeno dotazníkové šetření, které mělo za cíl zjistit povědomí a názory veřejnosti na problematiku týkající se domácího násilí. Získané informace z dotazníkového šetření jsou dále použity v následující kapitole, která se zabývá návrhem preventivních opatření proti domácímu násilí. Dotazník sestává z 23 otázek a byl proveden v listinné i elektronické podobě prostřednictvím serveru www.survio.com. Dotazníkové šetření bylo anonymní a zúčastnilo se ho celkem 111 respondentů. Pro výzkumné dotazování byl zvolen prostý náhodný výběr respondentů. Průzkum probíhal v březnu 2018. Vyhodnocení bylo provedeno v programu Microsoft Excel. Nejprve byla sestavena tabulka, do které byly vyplněny informace, které byly získány z dotazníků. Poté byla tato tabulka s daty vyhodnocena a zaznamenána do grafů. Zdroje ke všem grafům pocházejí z vlastního šetření. Dotazník byl sestaven srozumitelně a jasně. Jeho konkrétní podoba je uvedena v příloze č. III. této práce.

11.1 Vyhodnocení a shrnutí dotazníkového šetření

Otázka č. 1: Vyberte Vaše pohlaví

Graf 6: Pohlaví⁶³

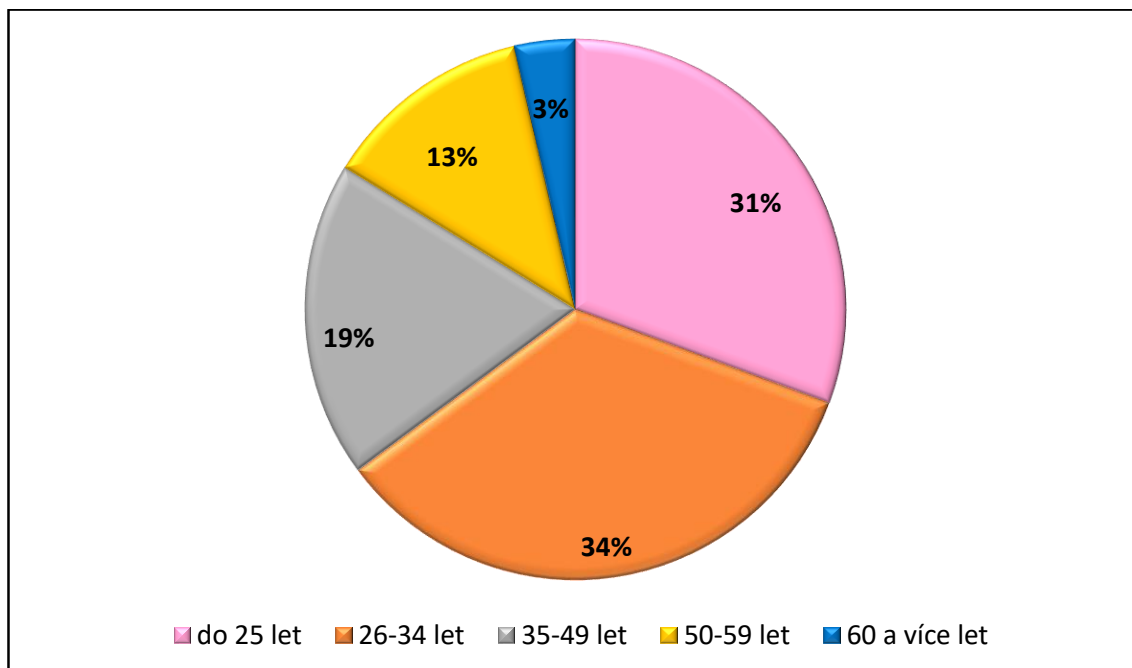

Výzkumu se zúčastnilo celkem 111 respondentů. Z toho 41 % mužů a 59 % žen.

⁶³ Vlastní dotazníkový průzkum

Otázka č. 2: Vyberte Váš věk

*Graf 7: Věk*⁶⁴

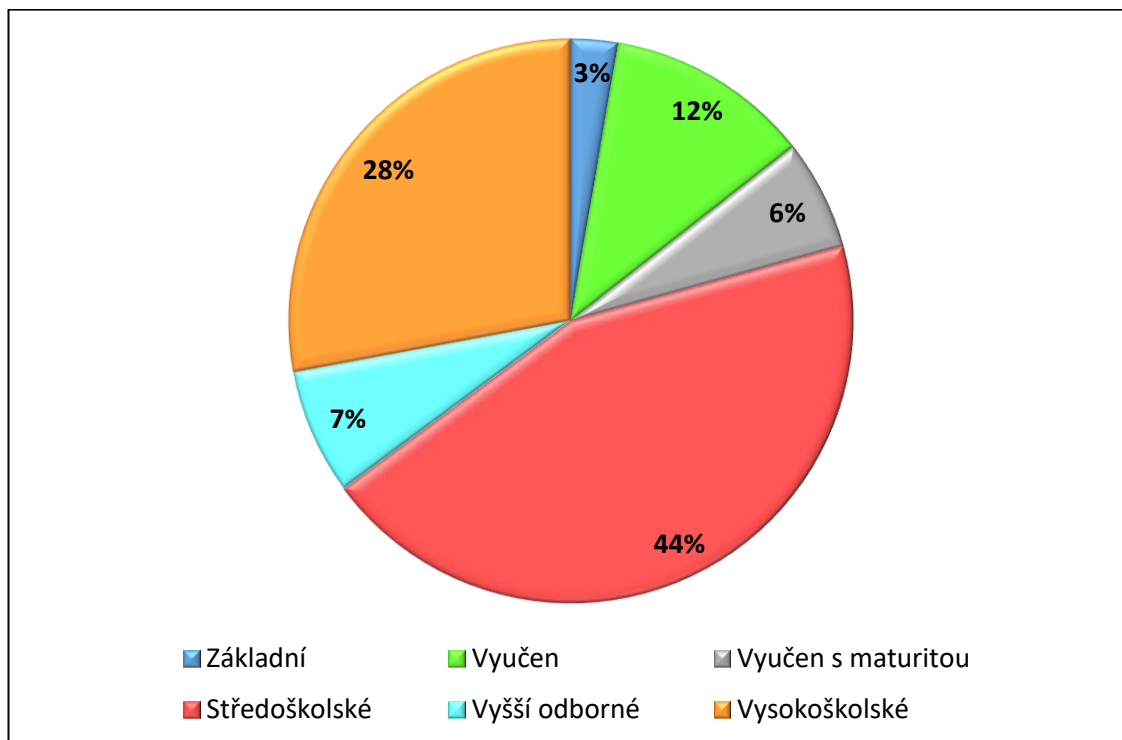

Další otázka směřovala na věk respondentů. Nejvíce dotazovaných bylo ve věku 26–34 let (34 %), 31 % dotazovaných tedy jen o něco méně, bylo ve věku do 25 let. 19 % respondentů uvedlo věkovou kategorii 35–49 let. 13 % respondentů bylo ve věku 50–59 let. A nejméně, tedy 3 % respondentů bylo ve věku 60 a více let.

⁶⁴ Vlastní dotazníkový průzkum

Otázka č. 3: Vyberte Vaše nejvyšší vzdělání

Graf 8: Vzdělání⁶⁵

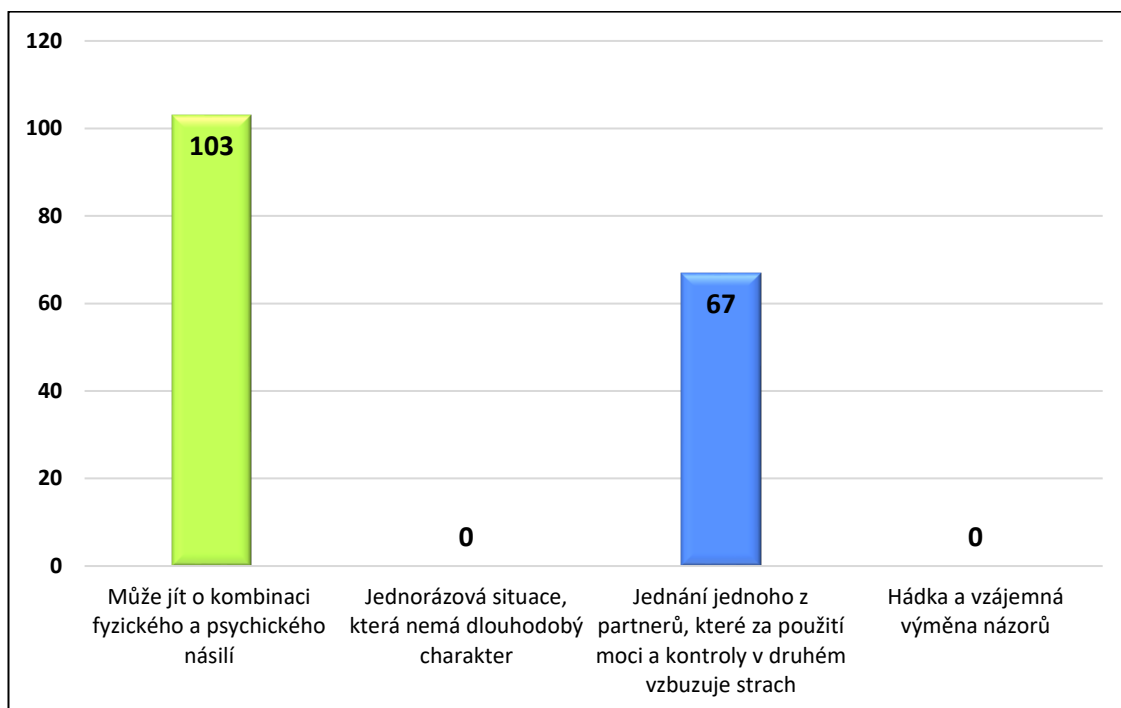

Z grafu je patrné, že nejvíce respondentů (44 %) dosáhlo středoškolského vzdělání, 28 % dotazovaných má vysokoškolské vzdělání, 12 % je vyučených, 7 % má vyšší odborné vzdělání, 6 % je vyučeno s maturitou a pouhé 3 % respondentů má základní vzdělání.

⁶⁵ Vlastní dotazníkový průzkum

Otázka č. 4: Jak chápete pojem „domácí násilí“?

Graf 9: Pojem domácí násilí⁶⁶

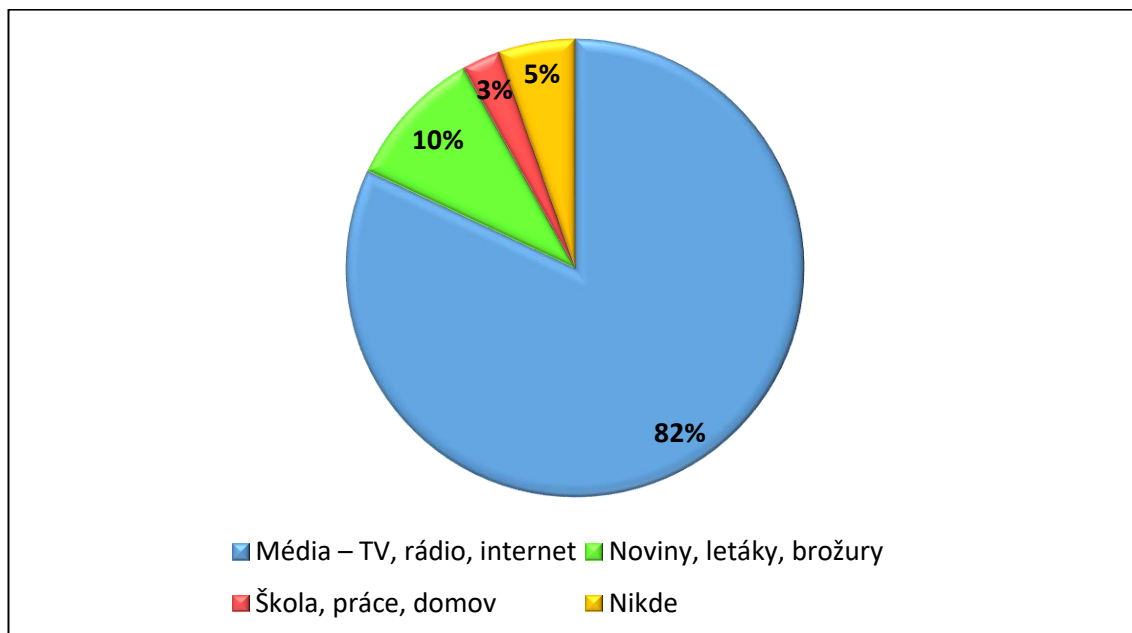
U této otázky měli respondenti označit dvě vhodné odpovědi. Další dvě možnosti byly totiž nepřesné a cílem této otázky bylo, zda dotazovaný zodpoví správné varianty. Zde tedy bylo cílem zjistit, jaký mají respondenti povědomí o pojmu domácí násilí. Odpovědi – „Může jít o kombinaci fyzického a psychického násilí“ (103 odpovědí) a „Jednání jednoho z partnerů, které za použití moci a kontroly v druhém vzbuzuje strach“ (67 odpovědí) byly správné.

Ovšem část dotazovaných označilo pouze první odpověď a druhou si nejspíše nebyli jisti. Z těchto odpovědi vyplývá že dotazovaní mají povědomí o tom, co představuje pojem domácí násilí a odlišují toto jednání od *jednorázové situace, která nemá dlouhodobý charakter* a od *hádky a vzájemné výměně názorů*.

⁶⁶ Vlastní dotazníkový průzkum

Otázka č. 5: Ze kterého zdroje nejčastěji slýcháte o domácím násilím?

Graf 10: Zdroj, ze kterého slýcháte o domácím násilím⁶⁷

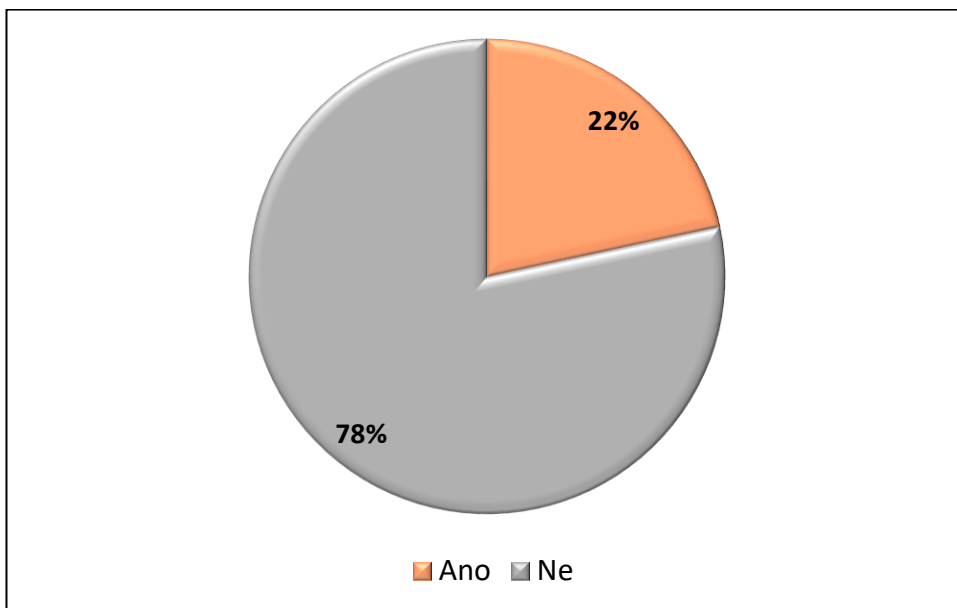
Naprostá většina dotazovaných (82 %) spatřuje za nejčastější zdroj média. Mezi tato média patří televize, rádio a internet. Za další zdroj jsou označeny noviny, letáky a brožury (10 %). 5 % dotazovaných uvedlo, že z žádného zdroje neslyší o domácím násilím a pouhá 3 % o tomto problému slyšela ve škole, práci či doma.

V dnešní době je internet velmi populární a využívají ho všechny generace. Je zde množství informací, a právě tato informovanost je důležitá, v případě, když se osoba stane obětí domácího násilím. Díky internetu si může snadno vyhledat pomoc, či dostupné informace a navázat v případě ostychu elektronickou komunikací. Ovšem i internet má své negativní stránky, a to například takové, že mladí jedinci (děti, dospívající) tráví mnoho času hraním násilných her, či navštěvují pochybné webové stránky. Tímto se dostáváme ke stěžejnímu faktoru, tedy vypěstování si v sobě samém násilného chování. Zde přichází na řadu rodiče, kteří musí přispět k správnému vývoji svého jedince a nepodporovat v něm násilné sklony, či špatné návyky. Tedy výchova má zde důležitou roli.

⁶⁷ Vlastní dotazníkový průzkum

Otázka č. 6: Setkal/a jste se s domácím násilím osobně?

Graf 11: Vlastní zkušenost s domácím násilím ⁶⁸

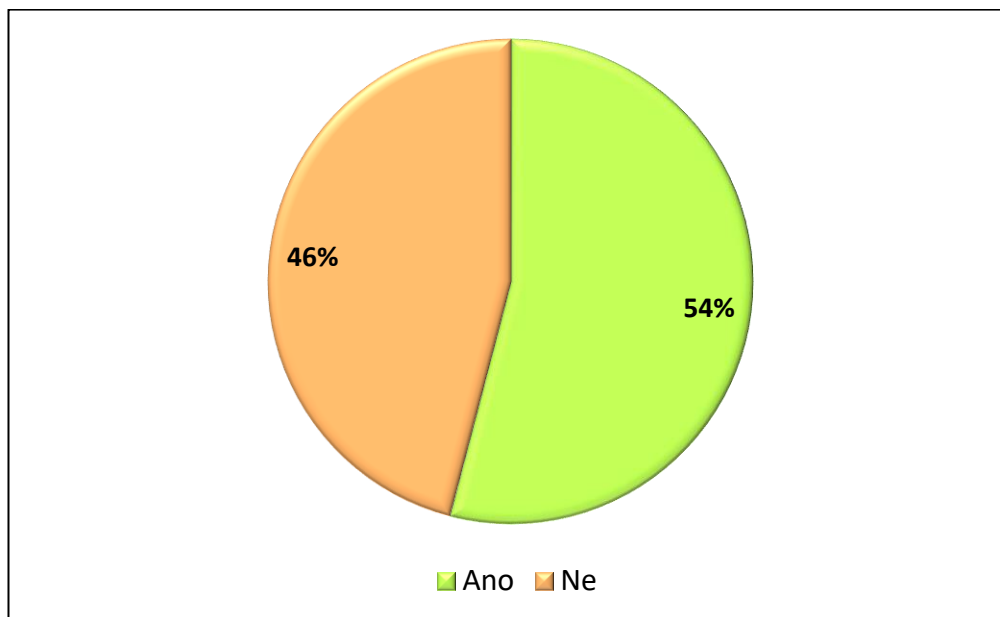
Z výsledků dotazníkového šetření vyplývá, že domácí násilí není ojedinělým případem a našli se tací, kteří na tuto otázku bohužel odpověděli kladně (22 %). Ovšem větší část tvoří skupina respondentů, kteří se nesetkali s domácím násilím osobně (78 %). Zde je vidět že domácí násilí není zase tak ojedinělým jevem.

---

⁶⁸ Vlastní dotazníkový průzkum

Otázka č. 7: Setkal se s domácím násilím někdo, koho znáte?

Graf 12: Zkušenost známé osoby s domácím násilím ⁶⁹

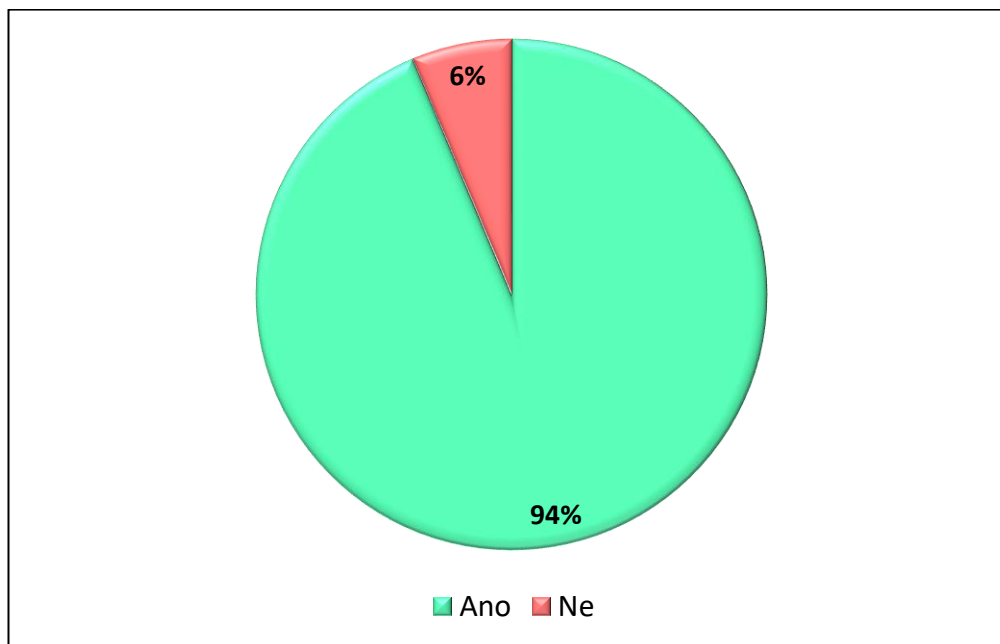
Výsledek tohoto grafu je znepokojivý. Více jak půlka respondentů uvedla, že znají někoho, kdo se setkal s domácím násilím (54 %). Ostatních 46 % nikoho takového nezná. Lze konstatovat, že domácí násilí opravdu je závažným negativním společenským jevem a může se týkat kohokoli z nás, či blízkých osob v našem okolí.

---

⁶⁹ Vlastní dotazníkový průzkum

Otázka č. 8: Vnímáte domácí násilí jako společenský problém, který by se měl řešit?

Graf 13: Domácí násilí jako společenský problém ⁷⁰

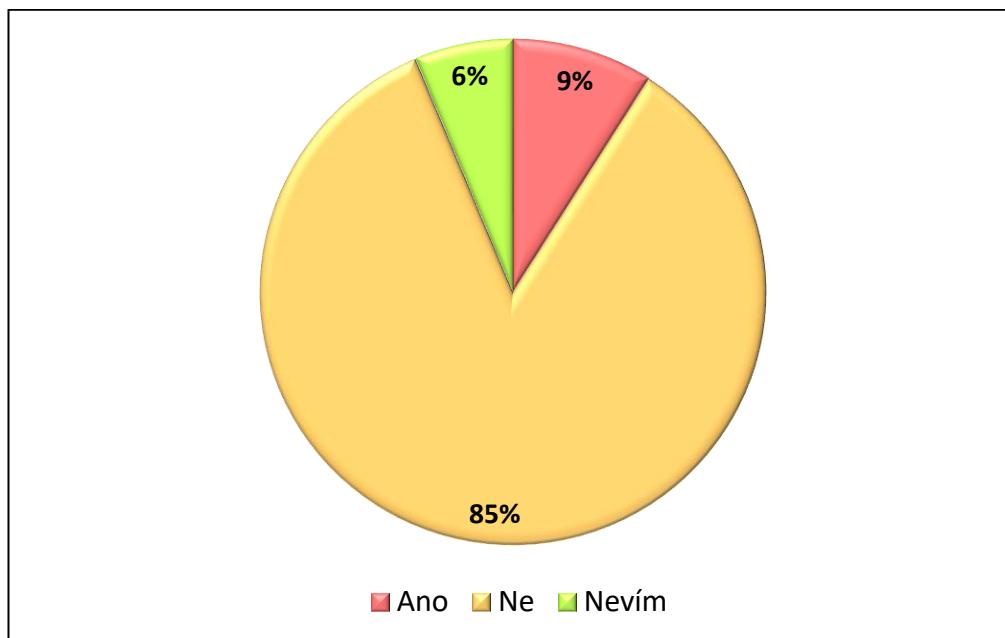
Celých 94 % respondentů vnímá problematiku domácího násilí jako společenský problém, který by se měl řešit. Opačného názoru je 6 % respondentů, kteří nejsou zastánci tohoto názoru. Z toho vyplývá že převážná část považuje domácí násilí za naléhavý problém, k němuž nemůže zůstat okolí (příbuzní, sousedé, lékaři, policie) a zejména stát, lhotejné. Tedy jedná se o problém vyžadující nejen specifická řešení, ale i specifický přístup, ovšem najdou se i tací, kteří tento názor nesdílejí.

⁷⁰ Vlastní dotazníkový průzkum

Otázka č. 9: Myslíte si, že násilí je pouze soukromým problémem a účastníci by si ho měli vyřešit mezi sebou?

Graf 14: Domácí násilí pouze soukromým problémem? ⁷¹

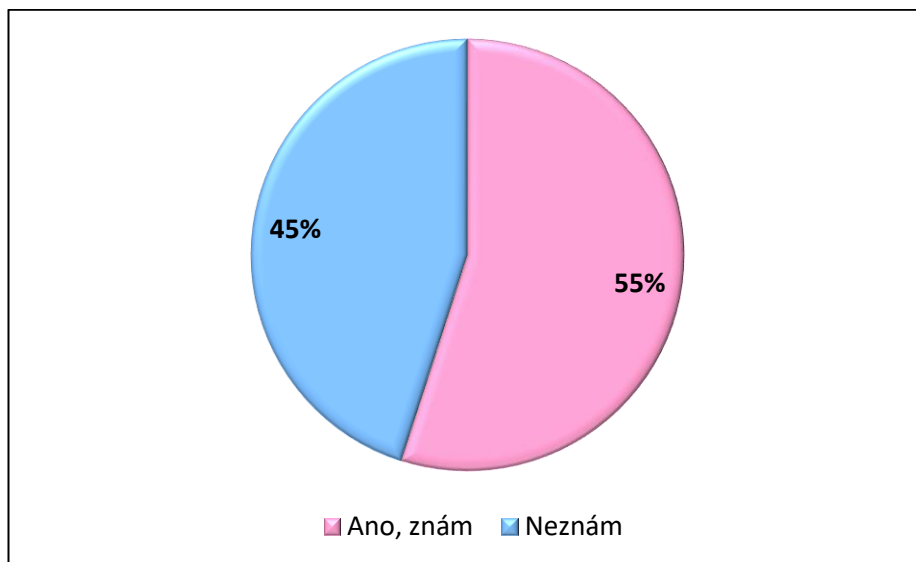
Stále menší procento veřejnosti se domnívá, „že jde o okrajový problém“, který je soukromou věcí rodiny.⁷² Zde se potvrdilo, že nejde o soukromý problém. Tuto možnost zvolilo 85 % dotazovaných. Dalších 9 % souhlasí s tvrzením a 6 % nemá na věc svůj názor. Domácí násilí je vyznačuje tím, že samo od sebe většinou neskončí, a je nutný zásah zvenčí, aby došlo k jeho zastavení. Překonat strach a poslušnost je pro osobu ohroženou domácím násilím velmi náročné, proto potřebuje pomoc a podporu osoby, které může důvěřovat, nebo v jiném případě pomoc a podporu odborných institucí a kompetentních osob.

⁷¹ Vlastní dotazníkový průzkum

⁷² Informace vycházejí z reprezentativního výzkumu agentury STEM o domácím násilí 2006 pro Bílý kruh bezpečí a Philip Morris ČR

**Otázka č. 10: Znáte nějaké instituce, kam se můžete v případě pomoci obrátit?
Pokud ano vypište.**

Graf 15: Pomáhající instituce ⁷³

Tento graf uvádí, že 45 % respondentů nezná žádnou instituci na kterou se lze v případě pomoci obrátit, což není příznivé zjištění. Za důvod můžeme považovat nezájem o tuto problematiku, či malé povědomí o domácím násilí. V tomto případě by byla vhodná větší osvěta (již ve školním věku poučit o možnostech pomoci v případech domácího násilí, zavést na školách programy, přednášky kompetentních osob, vliv rodičů atd.), či propagační materiály (letáky, brožury, plakáty aj.) aby tento problém nestál v pozadí, ale byl na očích veřejnosti. Více než polovina respondentů (55 %) zná instituci či instituce kde hledat pomoc. V případě této odpovědi, měli uvést.

Respondenti uváděli jako nejčastější

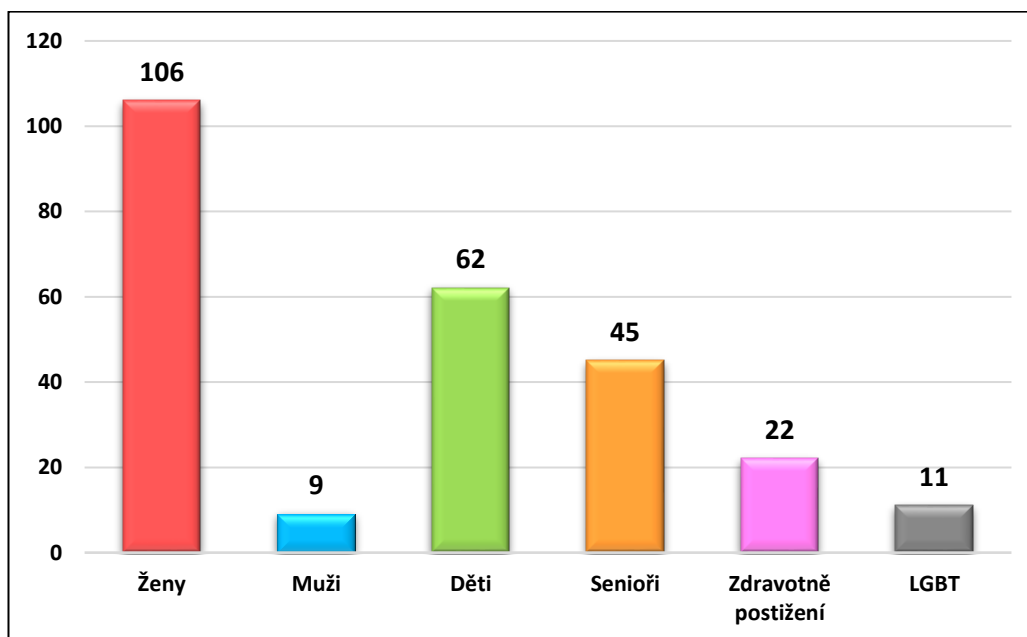
odpovědi:

- Policie ČR
- Linka bezpečí, linka důvěry, 112
- Arkáda – sociálně psychologické centrum
- Bílý kruh bezpečí
- Krizové centrum Thea
- Centra sociální pomoci
- Krizová centra, IC
- ROSA
- Centrum krizové intervence
- Psychologické poradny
- Manželské poradny
- Krav Maga centrum (předcházení situace, deescalace)
- OSPOD
- Neziskové organizace
- Azylové domy

⁷³ Vlastní dotazníkový průzkum

Otázka č. 11: Kdo bývá podle Vás nejčastěji ohrožen domácím násilím?

*Graf 16: Osoby ohrožené domácím násilím*⁷⁴

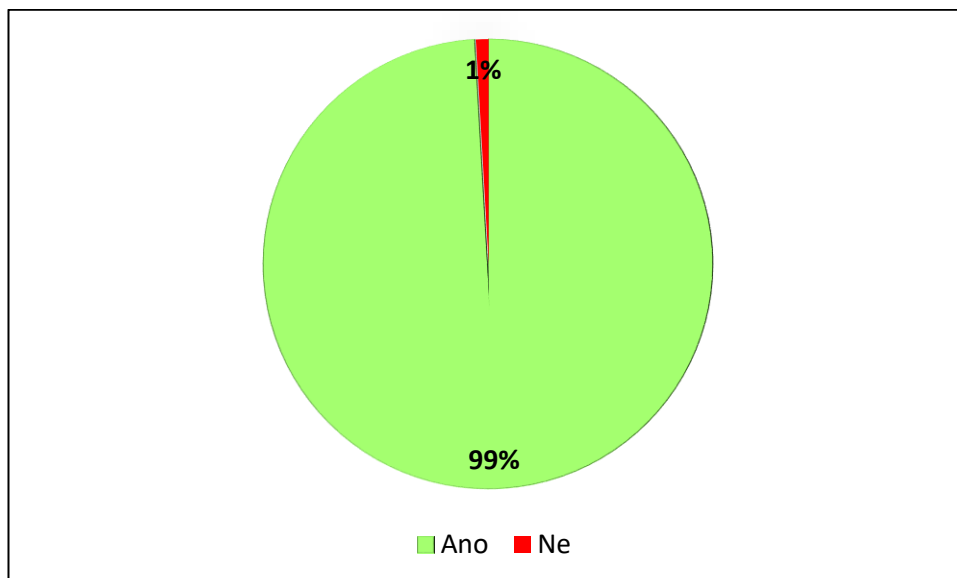
U této otázky mohli respondenti označit více možností. Podle odpovědí je nejčastěji ohrožena žena (106 odpovědí), dále pak děti (62 odpovědí), senioři (45 odpovědí). Za méně ohroženou skupinu jsou považovány zdravotně postižení (22 odpovědí), LGBT (11 odpovědí), tedy osoby s menšinovým sexuální zaměřením vůči heterosexuálům (tato možnost byla pro respondenty v dotazníku vysvětlena s příklady), a na posledním místě muži (9 odpovědí). Mohli bychom konstatovat, že obětí může být opravdu každý.

Již v teoretické části byla problematika muže jako obětí domácího násilí popsána. Můžeme tedy usoudit, že ženy bývají většinou otevřenější než muži, kteří domácí násilí spíše tají či popírají, a to buď ze studu, nebo si ani neuvědomují, že jsou týráni. Přiznat si realitu je pro ponížené muže těžké, navíc se domácím násilím na mužích nikdo příliš nezabývá, a tak je tato problematika bohužel opomíjena. Často se u mužů jedná o psychické týrání (ponižování, zesměšňování, urážky, žárlivost aj.).

⁷⁴ Vlastní dotazníkový průzkum

Otázka č. 12: Má podle Vás domácí násilí mezi partnery dopad na děti žijící ve společné domácnosti?

Graf 17: Dopad na děti ⁷⁵

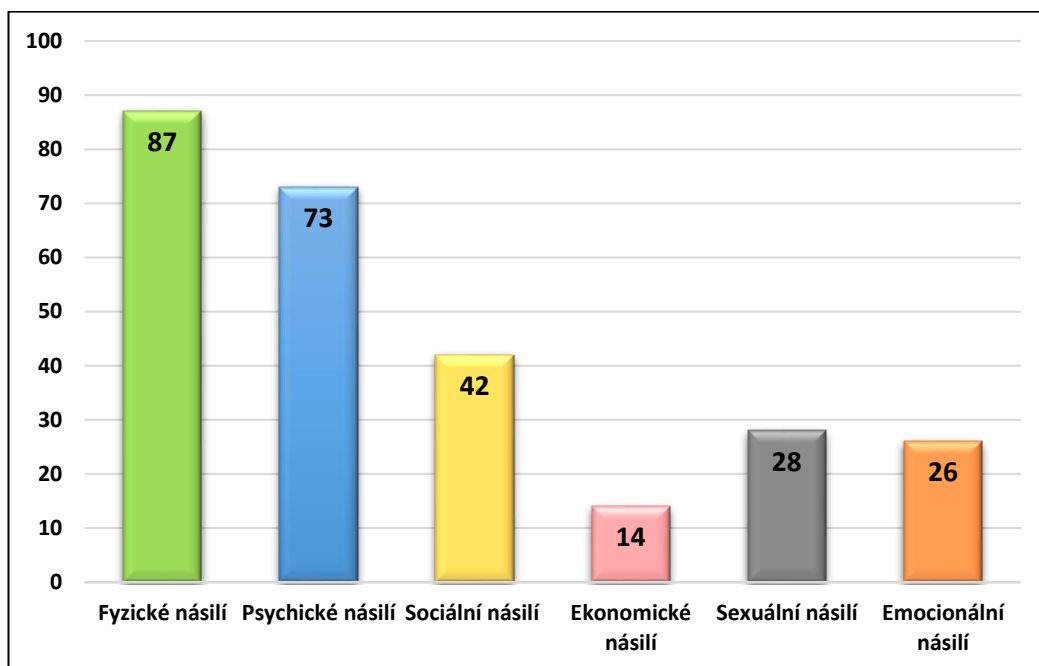
Dopadem jsou myšleny následky, které mají vliv na zdravý vývoj dítěte (rozrušenost, úzkost, agresivní chování, pocit ohrožení nebo viny, poruchy spánku; i dlouhodobé důsledky jako jsou těžkosti ve vztazích, poruchy chování atd.). Jednoznačně převládá odpověď „Ano“, kterou označilo 99 %. Odpověď „Ne“ zvolil pouze jeden respondent.

Děti se násilí vůbec přímo týkat nemusí, stačí, když jsou jeho svědky. Následky prožitých traumat z domácího násilí jsou u dětí závažné a mohou se s nimi potýkat celý život. Může se u nich vyvinout řada problémů, ať vývojových či psychických, problémy ve škole, agresivní chování, nízké sebevědomí, poruchy spánku, či poruchy chování, trestná činnost, deprese aj.

⁷⁵ Vlastní dotazníkový průzkum

Otázka č. 13: Jaká forma domácího násilí je podle vás nejčastější?

*Graf 18: Formy domácího násilí*⁷⁶

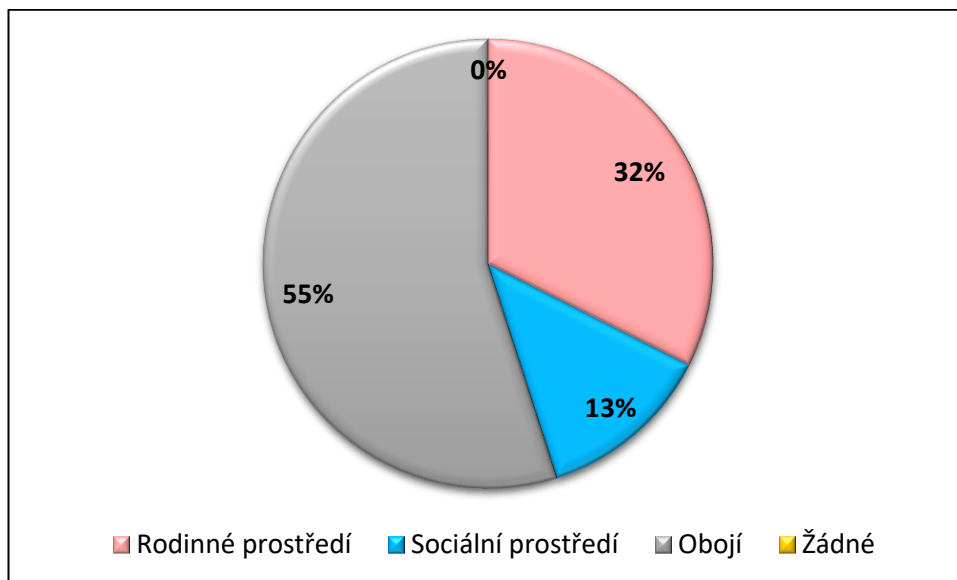
Tento graf je zaměřený na formy domácího násilí a respondenti zde měli možnost označit více možností. Za nejčastější formu považují fyzické násilí (87 odpovědí), dále pak psychické násilí (73 odpovědí) a sociální násilí (42 odpovědí). Za méně časté označili sexuální násilí (28 odpovědí), emocionální násilí (26 odpovědí) a na posledním místě ekonomické násilí (14 odpovědí). Pro lepší srozumitelnost byly u každé odpovědi uvedeny příklady, co které násilí zahrnuje.

Podle průzkumu agentury STEM se potvrzuje, že domácí násilí ve velké většině zahrnuje fyzické násilí, z toho nejčastěji v kombinaci s psychickým násilím. Také jde velmi často ve většině případů o provázanost forem – psychické násilí může být doprovázeno emocionálním apod. Samozřejmě se formy liší podle typu oběti, např. u zdravotně postiženého jedince může docházet ve větší míře ke zneužívání, tedy k sexuálnímu násilí. U muže může docházet spíše k psychickému násilí či sociálnímu násilí apod. Formy jsou tedy závislé na konkrétní situaci, na typu oběti a na dalších okolnostech.

⁷⁶ Vlastní dotazníkový průzkum

Otázka č. 14: Jaké "prostředí" ve kterém jedinec vyrůstal může mít podle Vás větší vliv na vznik násilného chování?

Graf 19: Vliv prostředí na vznik násilného chování ⁷⁷

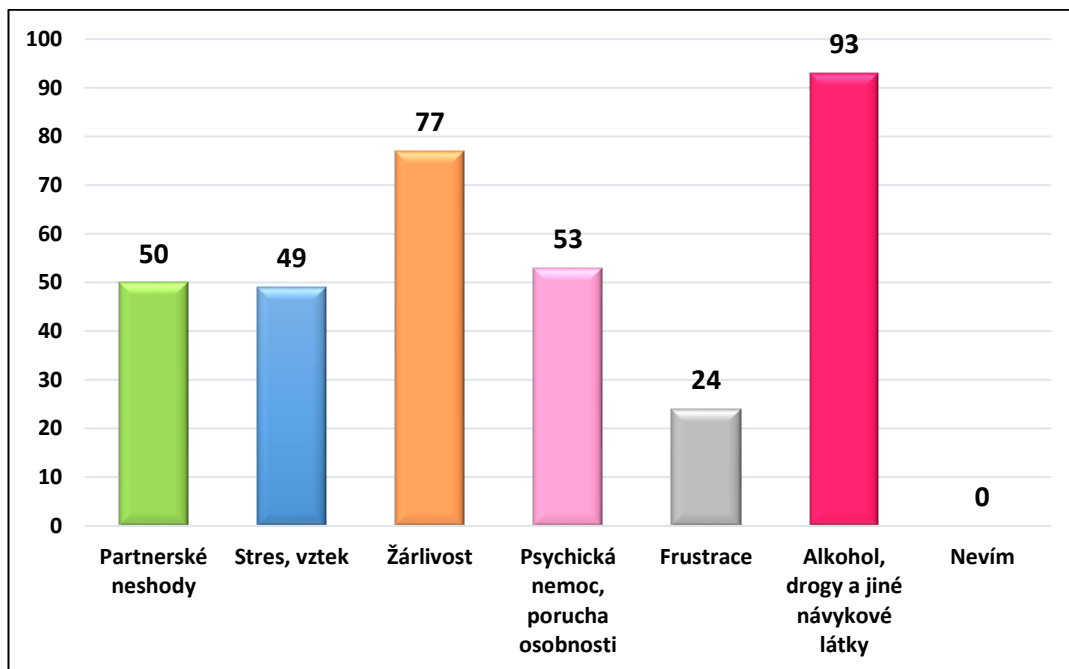

Tato otázka měla zjistit, jaké "prostředí" ve kterém jedinec vyrůstal může mít větší vliv na vznik násilného chování. Vliv rodinného prostředí (výchova rodičů, agresivita v rodině, špatné zacházení, bití atd.) označilo 32 % respondentů, vliv sociálního prostředí (trávení volného času v nevhodné společnosti osob ovlivňující chování dětí či dospívajících jako např. sociálně slabší, narkomani, alkoholici, kriminálníci, násilníci atd.) označilo 13 %. Ovšem největší vliv (55%) má podle respondentů kombinace obojího, jak rodinné, tak sociální prostředí. Odpověď „Žádné“ neoznačil nikdo.

⁷⁷ Vlastní dotazníkový průzkum

Otázka č. 15: Jaké faktory jsou podle Vás nejčastějším zdrojem/spouštěčem násilného chování?

Graf 20: Faktory násilného chování⁷⁸

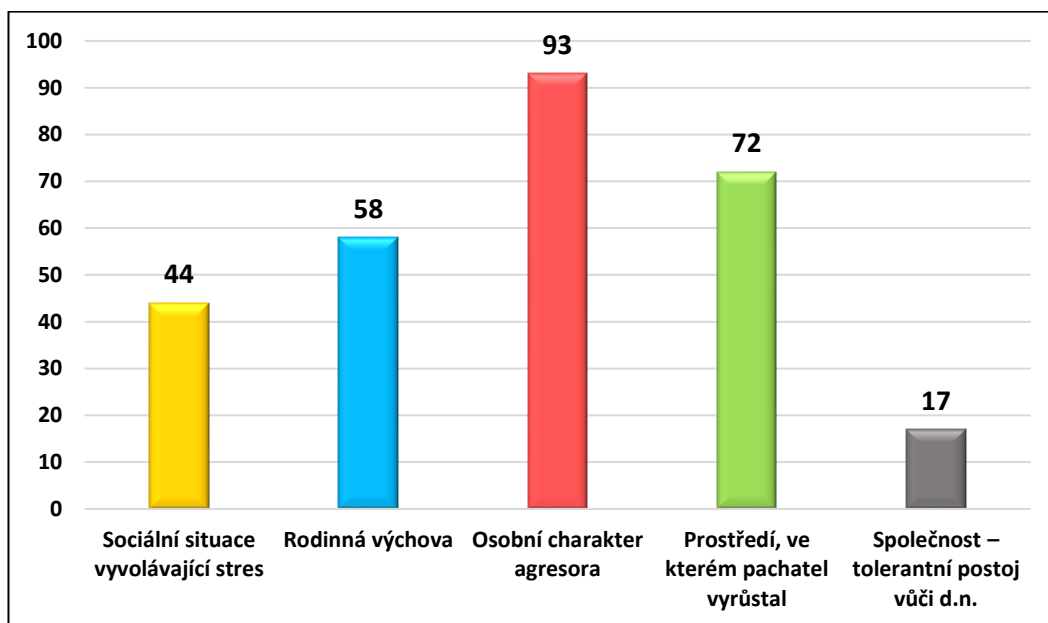
U této otázky bylo zjišťováno, jaké faktory jsou nejčastějším zdrojem – spouštěčem násilného chování, tedy faktory, které přispívají k agresi a tím ke vzniku domácího násilí. Určitě by se našlo ještě mnohem více faktorů, např. finanční závislost na partnerovi, sociální izolace v důsledku dlouhodobé nemoci, mateřská či rodičovská dovolená a s ní spojená sociální izolace, bezmocnost spojená s vyšším věkem seniorů, finanční závislost na partnerovi, zdravotní postižení, přechod z aktivní zaměstnanosti do starobního či jiného důchodu, aj. Pro přehlednost a stručnost byly vybrány tyto významné faktory. Dotazující mohl označit více možností.

Největší význam je podle odpovědí připisován alkoholu, drogám a jiným návykovým látkám (93 odpovědí), dále pak žárlivost (77 odpovědí) a psychická nemoc či porucha osobnosti (53 odpovědí). Partnerské neshody označilo 50 respondentů, stres a vztek označilo 49 respondentů. Frustraci označilo nejméně respondentů (24). Odpověď nevím neoznačil nikdo.

⁷⁸ Vlastní dotazníkový průzkum

Otázka č. 16: V čem spatřujete hlavní příčiny domácího násilí?

Graf 21: Příčiny domácího násilí⁷⁹

Tato otázka zjišťovala, v čem dotazující spatřují hlavní příčiny domácího násilí. Jak již bylo v předešlých kapitolách zmíněno, otázka ohledně příčin je úzce spjata s faktory domácího násilí a též by se dalo najít mnohem více druhů příčin, v našem případě byly zvolené nejběžnější z nich. Byla zde možnost označit opět více možností.

Příčiny:

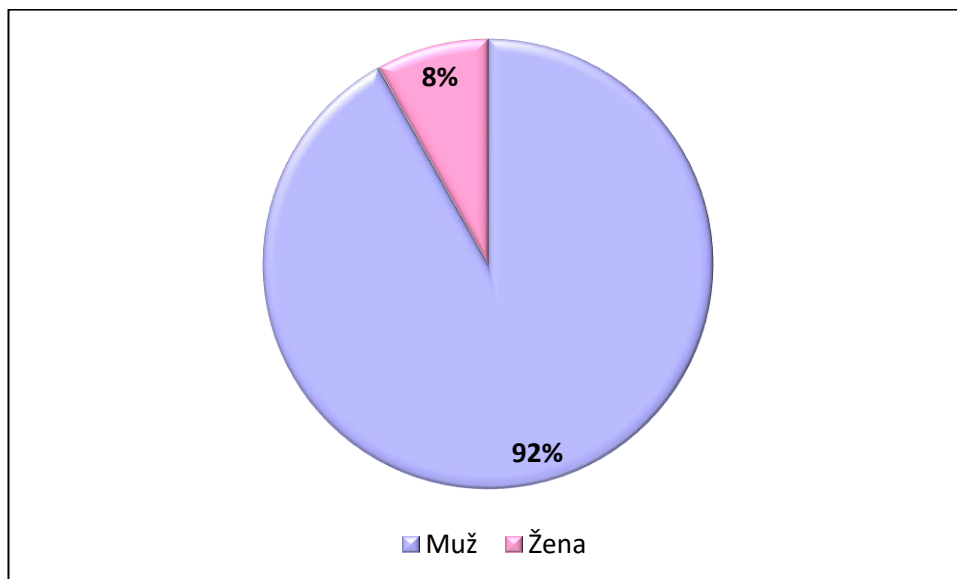
- Osobní charakter agresora (zvýšená agresivita, sklony k násilí, porucha osobnosti, přehnaná žárlivost aj.) – označilo 93 respondentů.
- Prostředí, ve kterém pachatel vyrůstal (násilí v rodině, agresivita, vliv okolí aj.) – označilo 72 respondentů.
- Rodinná výchova (násilí jako způsob řešení problémů, ...) – označilo 58 respondentů.
- Sociální situace vyvolávající stres (finanční problémy, ztráta zaměstnání, sociální izolace) – označilo 44 respondentů.
- Společnost – tolerantní postoj vůči domácímu násilí (okolí zavírá oči před domácím násilím, vidí v tom jen za hádku nebo výměnu názorů atd.) – označilo nejméně respondentů (17)

⁷⁹ Vlastní dotazníkový průzkum

Otázka č. 17: Kdo je podle Vás častějším pachatelem domácího násilí?

Graf 22: Pachatelé domácího násilí⁸⁰

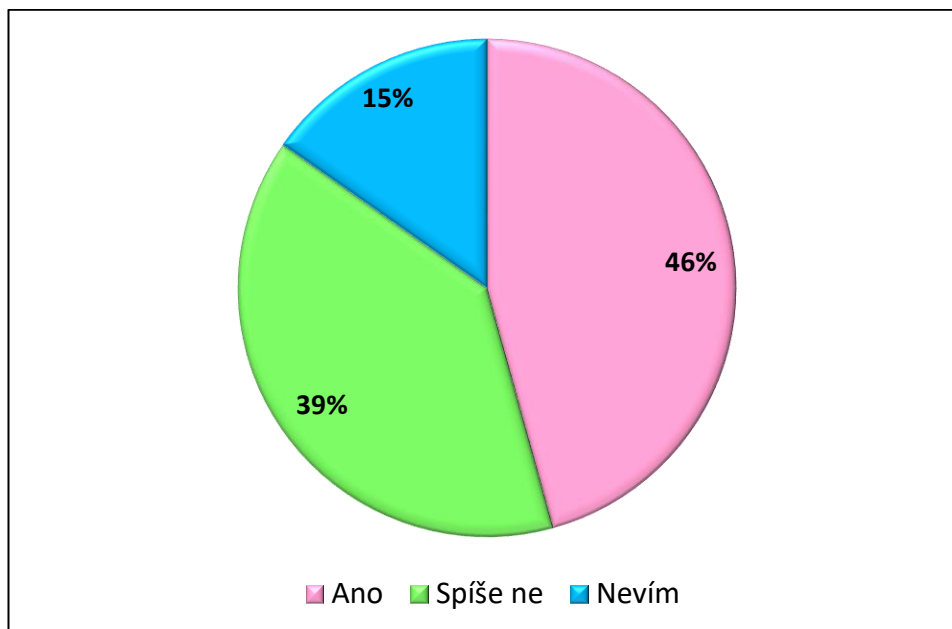

Naprostá většina dotazovaných (92 %) považuje za častějšího pachatele domácího násilí muže. 8 % dotazovaných označila ženu jako osobu páchající domácí násilí. Je všeobecně známo, že ženy jsou terčem domácího násilí mnohem častěji, ovšem i muži se mohou snadno stát obětí domácího násilí. Většina týraných mužů za své problémy stydí proto se ani nesnaží je někde ohlásit, protože mají pocit, že by jim stejně nikdo neuvěřil, a tak raději mlčí. Ženy používají násilí zejména v sebeobraně nebo jako odvetu a zřídka dochází ke zranění partnera.

⁸⁰ Vlastní dotazníkový průzkum

Otázka č. 18: Je podle Vás oprávnění Policie České republiky vykázání, přínosem v řešení případů domácího násilí?

Graf 23: Je institut vykázání přínosem? ⁸¹

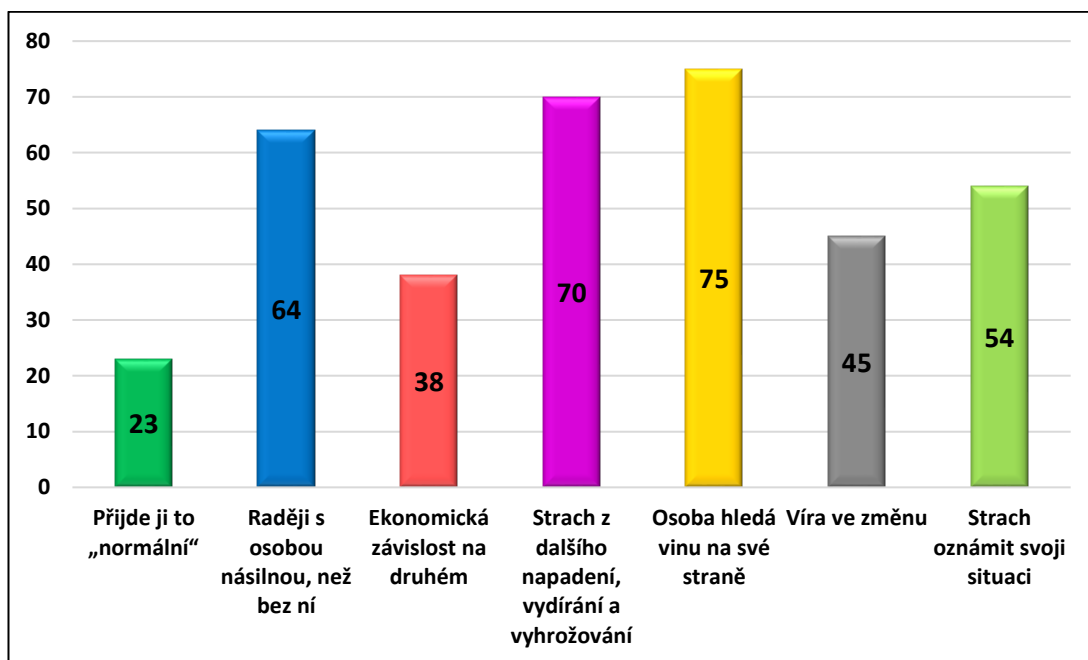
Vyhodnocení výsledků je zde velmi těsné. Odpověď „Ano“ zvolilo 46 % dotazovaných a odpověď „Spíše ne“ 39 %. Zbýlých 15 % nevědělo jakou možnost vybrat. Je možné, že o tomto oprávnění Policie ČR nejsou příliš informováni.

Nezastupitelnou úlohu při omezování domácího násilí sehrává právě Policie ČR, které ze zákona vyplývá povinnost chránit bezpečnost osob aj. Představují tak významný článek v řetězu osob podílejících se na prevenci, intervenci, pomoci a řešení případů domácího násilí. Ve většině případů se Policie ČR dostává jako první do kontaktu s obětí a pachatelem a je zmocněna ke kontrole a zamezení tohoto nepřijatelného jednání. Policejním orgánům je uložena povinnost uvědomit o vykázání intervenční centra a v případě nezletilých dětí v domácnosti také OSPOD. Toto oprávnění je vskutku přínosem řešení problému domácího násilí, ovšem jestli je vždy efektivní, to již záleží na konkrétním případě a dalších okolnostech. Nezřídka je policie kritizována za pasivní přístup k řešení domácího násilí zejména v těch případech, kdy dojde k újmě na zdraví nebo životech obětí.

⁸¹ Vlastní dotazníkový průzkum

**Otázka č. 19: V čem shledáváte hlavní důvod setrvání ve vztahu s osobou násilnou?
/ Proč zůstává osoba ohrožená domácím násilím ve vztahu s násilníkem?**

Graf 24: Proč oběť zůstává ve vztahu s násilníkem? ⁸²

Na výběr bylo z několika možností a respondenti měli označit podle nich hlavní důvody setrvání ve vztahu s osobou násilnou.

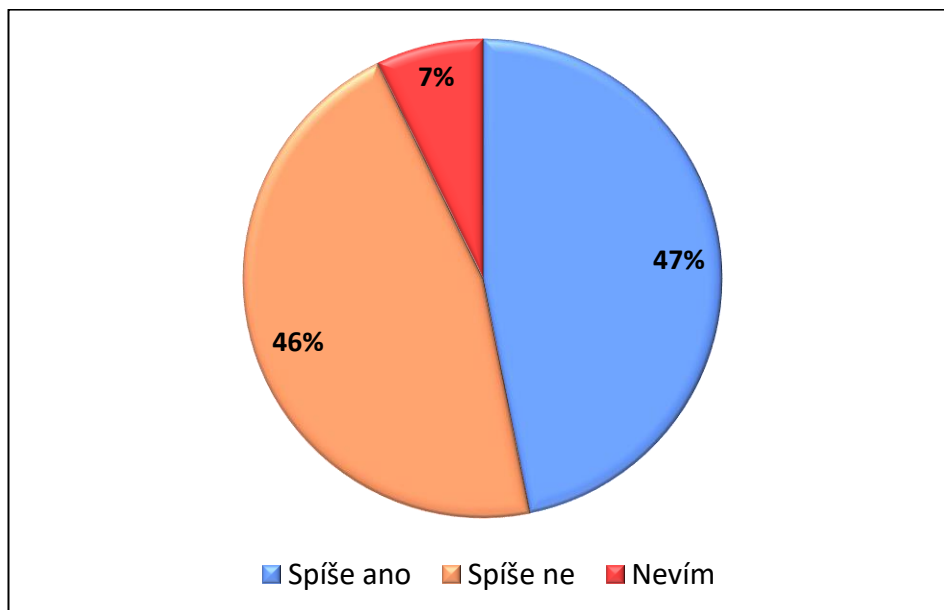
Jako hlavní důvody uvedli:

- Osoba hledá vinu na své straně („*můžu si za to sám/a, já si to zasloužím, ...*“) - označilo 75 respondentů.
- Strach z dalšího napadení, vydírání a vyhrožování („*pokud odejdeš tak teprve něco uvidíš!*“) – označilo 70 respondentů
- Raději s osobou násilnou, než bez ní – závislost, poškozovaný se bojí, že kdyby odešel, zůstal by sám (neměl by kam jít) – označilo 64 respondentů
- Strach oznámit svoji situaci – označilo 54 respondentů
- Víra ve změnu – označilo 45 respondentů
- Ekonomická závislost na druhém – označilo 38 respondentů
- Přijde jim to „normální“ – označilo nejméně respondentů (23)

⁸² Vlastní dotazníkový průzkum

Otázka č. 20: Má podle Vás muž dominantní postavení? Je nadřazený vůči ženě?

Graf 25: Má muž dominantní postavení? ⁸³

Tato otázka zjišťovala názor dotazovaných, co si myslí o dominantním postavení mužů, zda je muž nadřazený vůči ženě či nikoliv. Z výsledků vyplynulo, že 47 % dotazovaných se přiklání k odpovědi „Spíše ano“, k odpovědi „Spíše ne“ se přiklání 46 %, což není o moc velký rozdíl k odpovědi a 7 % nedokázalo na tuto otázku odpovědět.

Každý má jiný názor na roli pohlaví. Existuje názor, že ženy jsou považovány za ty poslušné, zatímco u mužů se očekává, že budou dominantní a ženám nadřazení. Tato nadřazenost jim dává možnost ženy ovládat, a to i s pomocí násilí. Násilné chování a ovládání je vnímáno jako „normální věc“. Tato skutečnost by neměla být podceňována a žena by si měla vybírat takového životního partnera, který tento názor nesdílí. Dominantní postavení je tedy možná v pořádku, ale jen v případě, kdy muž tohoto postavení nezneužívá a chová se slušně a s úctou k ostatním členům své rodiny.

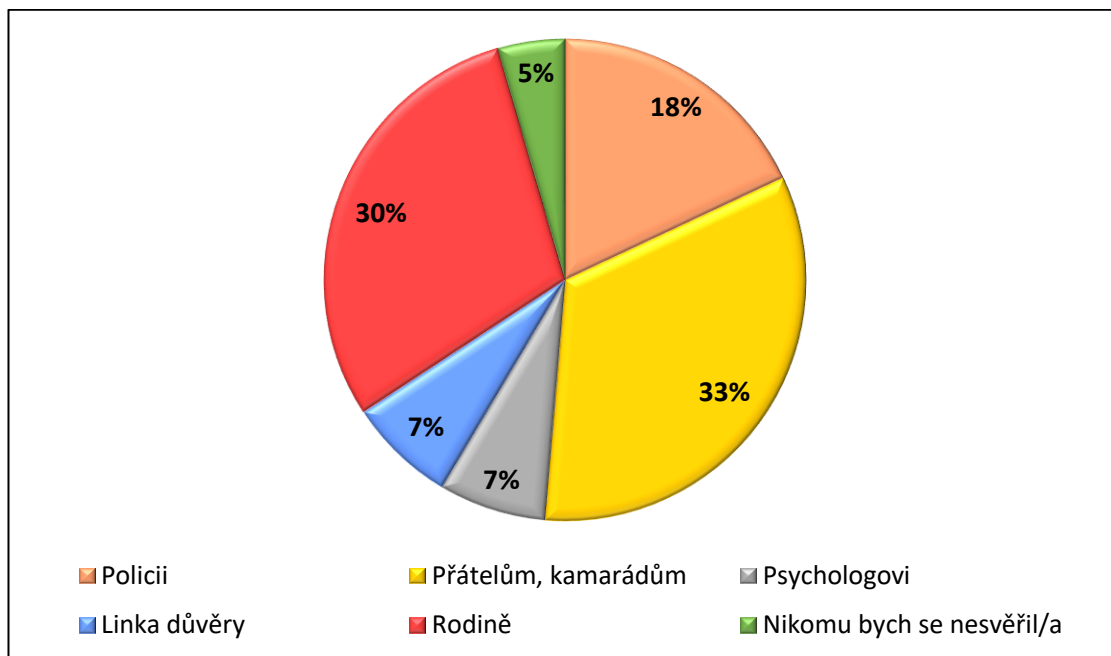
Autorky Voňková J. a Spoustová I. uvádí, že jedním z důležitých kroků primární prevence násilí mezi partnery bylo zmenšení mužské dominance v rodině. Hlavním cílem prevence ve feministickém pojetí je proto změnit společnost tak, aby bylo dosaženo rovnoprávnosti mužů a žen.⁸⁴

⁸³ *Vlastní dotazníkový průzkum*

⁸⁴ VOŇKOVÁ, J., SPOUSTOVÁ I. *Domácí násilí z pohledu žen a dětí: právní stav k 1.1.2016*. 3. přeprac. vydání. Praha: proFem, 2016, s. 211.

Otázka č. 21: Kdybyste se dostali do role osoby ohrožené domácím násilím, komu byste se s tímto problémem svěřili?

Graf 26: Komu se svěřit v případě domácího násilí⁸⁵

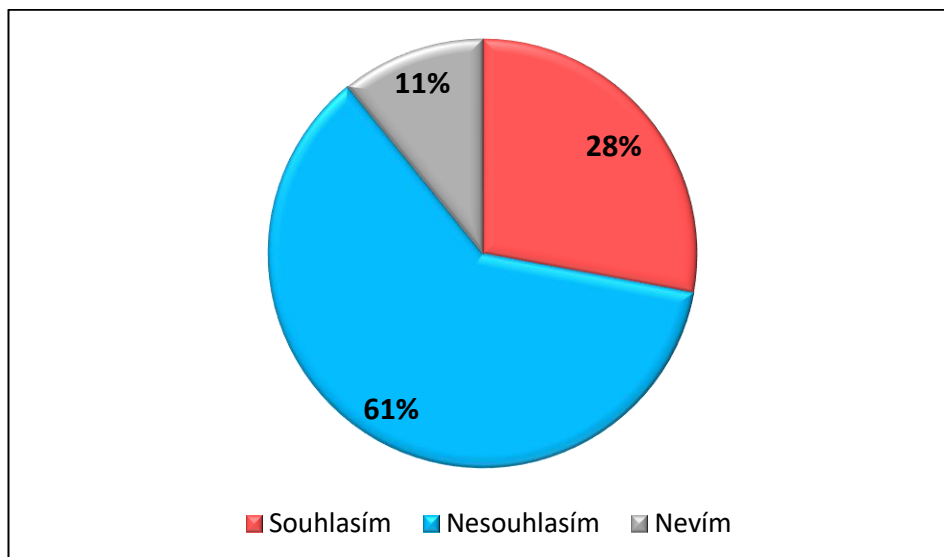

Nejvíce respondentů by se svěřilo přátelům, kamarádům (33 %), dalších 30 % rodině. 18 % by oznámilo svoji situaci policii, méně respondentů zvolilo možnost telefonátu na linku důvěry, stejně tak jako svěřeni se psychologovi (7 %). Nejméně respondentů by si svůj problém nechalo pro sebe.

⁸⁵ Vlastní dotazníkový průzkum

Otázka č. 22: Co si myslíte o tvrzení, že se domácí násilí vyskytuje zejména v sociálně slabších vrstvách?

Graf 27: Tvrzení ⁸⁶

S tímto tvrzením nesouhlasí 61 % respondentů, naopak souhlasí 28 % a 11 % si nebylo jisto, jak odpovědět. Toto tvrzení je mýtem v oblasti domácího násilí. Pravdou je, že domácí násilí se týká všech lidí bez ohledu na jejich sociální postavení, vzdělání, rasu či náboženství.

---

⁸⁶ Vlastní dotazníkový průzkum

12 Navrhovaná preventivní opatření

Cílem této bakalářské práce je navrhnout vhodná preventivní opatření, která by pomohla v oblasti řešení domácího násilí tím, že by se mu dalo předcházet, zamezit, nebo alespoň jeho úroveň snížit. Tato kapitola souvisí s kapitolou „Prevence v případech domácího násilí“, kde již bylo blíže popsáno vše, co se týká prevence domácího násilí. Uvedená preventivní opatření jsou získána pomocí dotazníkového šetření, kde poslední otázka zněla: „*Napadají Vás vhodná preventivní opatření, která by se dala aplikovat na tento problém a tím domácímu násilí předcházet, zamezit, nebo alespoň jeho úroveň snížit? Pokud ano, vypište prosím.*“

Respondenti uváděli tyto odpovědi:

- „Větší osvěta pro žáky základních škol – spolupráce se sociálně psychologickými centry. Reklamní sdělení v městských zpravodajích a věstnících v obcích.“
- „Výchova v rodině, učit, aby lidé nebyli lhotejní. Umět mluvit o problémech před ostatními, umět si stanovit hranice, snažit se být nezávislý a soběstačný.“
- „Již v začátcích začít řešit danou situaci s rodinou, či o svém problému říct známým, přátelům, spolupracovníkům a příbuzným, na které je možné se spolehnout. Posléze pokud problém přetrvává a stupňuje se, vyhledat odbornou pomoc. Nezůstávat s agresorem, většinou jde o manipulátory, kteří se nezmění.“
- „Více o tématu domácího násilí mluvit, pořádání různých akcí, pochodů na podporu, přednášek na školách, zapojení sdělovacích médií atd. Osvěta, týraní by se za situaci neměli stydět, měli by ji řešit. Vyplnění bezpečnostního plánu pro případ potřeby.“
- „Reklamní spoty, jak napadanému člověku pomoc, kam se obrátit v takové situaci. Propagace institucí, které pomáhají lidem ohroženým domácím násilím.“
- „Včasné a rychlé řešení situace, tam kde již bylo či aktuálně hrozí, že k domácímu násilí dojde – rozvod, odstěhování se, osamostatnění se ať již sám, či ve spolupráci s charitativními a podobnými institucemi (neziskové organizace, azylové domy aj.).“
- „Případný vyšší zájem ošetřujících lékařů. Větší všímavost okolí, osvěta celé společnosti v otázkách rovnosti mužů a žen, omezit násilí v médiích.“
- „Správná výchova již od dětství. Zajímat se jako rodič o dítě ve smyslu s kým se baví a jaká místa navštěvuje, aby z dítěte vyrostl slušný člověk. Důležitá je komunikace mezi partnery, problémy včas řešit a nenechat se zahnat do kouta.“

- „Naučit ženy sebeobraně a vysvětlit jim že násilí mezi blízkými není normální, nikdo není povinen trpět, nikdo nemá právo jiného týrat psychicky či fyzicky a že se není za co stydět. Vina je na straně násilné osoby a měly by s tím dojít na policii.“
- „Mluvit o tomto problému více na veřejnosti, aby se to co nejvíce dostalo do povědomí lidí a pokud se někdo do této těžké situace dostane, nemít ostych k onomu přiznání.“
- „Důraznější postihy za domácí násilí ze strany policie. Výchova v rodině. Více apelovat na prevenci násilí v celé společnosti našeho státu. Chybí úcta k rodičům, seniorům a k ženám.“
- „Při prvním náznaku nevyrovnanosti okamžitě jednat nenechat situaci vyhrotil do extrému (až k napadení). Osvěta, větší podpora pro oběti domácího násilí, a to jak psychická, tak finanční. Také by pomohla větší všímavost okolí – mohou oběť oslovit.“
- „V rámci primární prevence na školách – přednášky o domácím násilí. Nebýt o samotě s násilníkem a o své situaci říct blízké osobě/policii.“
- „V případě řešení domácího násilí policií – následné nařízené docházení do psychologické poradny. Krizová intervence, terapie, poradenství.“
- „V rámci časových možností zavést přednášky na toto téma na školách. Mluvit o tom od dětství (pokud to dítě doma zažívá, přednášející / učitel by to na něm poznal, mohlo by se to řešit). Celkově tuto problematiku dávat častěji např. do televize, s ukázkami pomoci, aby lidé viděli že se to dá zvládnout a že je správné to oznamovat.“
- „Nebýt lhostejný. Prevence je těžká, záleží na týraných, jestli to někomu řeknou a pokud ano, tak by měla policie jednat hned po oznámení i při stalkingu, a ne až posléze když dojde k incidentu.“
- „Nemlčet o tom a informovat oběti, že opravdu není vina na jejich straně. Musí vědět, že jim někdo pomůže, když se rozhodnout takový vztah opustit.“
- „Vhodná výchova. Vzájemná tolerance. Naučit děti, jak se ve vztahu chovat. Nebát se někomu svěřit (sestra, bratr, kamarád, kamarádka, ...), volat na linku bezpečí.“
- „Snad jen neustále zvyšování povědomí o tomto problému a o tom, jak v takovém případě jednat. Osvěta – více zveřejňovat případy s dobrým koncem.“
- „Je třeba tento problém více prezentovat v médiích tak, aby to všichni měli stále na očích. Aby se případná oběť dozvěděla, že opravdu není běžné to, co zažívá. Také by měli být častěji pouštěny reklamy s telefonním číslem na organizace nebo linky důvěry,

kde lidem potýkajícím se s domácím násilím někdo pomůže. Možná udělat i reklamu se skutečnými lidmi z oboru, aby lidé věděli že nevolají jen s hlasem z automatu, ale že tam opravdu sedí skutečný člověk, který jim chce opravdu pomoci.“

- „Myslím, že by tomuto problému prospělo dávat odsouzeným exemplární vysoké tresty. To samé pachatelům sexuálního zneužití/zneužívání. Nebo také celoplošně nabádat k oznamování podezření páchaní takové činnosti. Kdo nic neprovedl nemusí se prověření bát. Dobře by tomu posloužila speciální telefonní linka nebo anonymní chat. Také by se mělo více vštěpovat dětem na ZŠ, že ubližování druhým je špatné a slabošské. Velmi mnoho pedagogů často přehlíží nebo zlehčuje fyzické nebo psychické násilí mezi dětmi. Důsledné řešení případů na škole a větší zájem pedagogů o děti by prospěl. Také kvalitní školení pedagogů. Vše začíná již na MŠ, ZŠ, SŠ, ... pozornost by měla směřovat tam. V tomto věku se s člověkem a jeho osobností dá pracovat. Preventivně by pomohlo, kdyby maximum dětí mělo vyrovnané a milující zázemí, aby znaly svou hodnotu, aby byl odhalen a rozvíjen jejich talent, nadání nebo jen pozitivní zájem o něco. Aby z nich vyrostli zdravě uvažující lidé, kteří neponižují hodnotu černochů, bělochů, Asiatů, chudých, bohatých, věřících, nevěřících, mužů, žen, gayů, leseb, zdravotně postižených, starých, mladších atd. Aby věděly, že zavírání očí před pácháním násilí nebo ponižováním dělá ze člověka spolupachatele. Nahradit tvrzení: Jen sám za sebe, nikdo mi stejně zadarmo nic nedá! Za tvrzení: Každý člověk mně může být přínosným, stejně tak já každému člověku; všichni jsme na jedné lodi! Pozitivně by v problematice násilí působila větší netolerance společnosti k alkoholu a cigaretám.“ Martina K.

Dokonce zde zazněl názor od osoby, která si prošla domácím násilím osobně:

- „Zažila jsem psychické a po čase i fyzické násilí sama na sobě. Nemyslím si, že by se mu dalo nějak předcházet, protože důvodem k tomu abych cítila bolest bylo pokaždé něco jiného, ale vždy tak bylo činěno z lásky, a protože mě ten dotyčný samozřejmě velmi miloval, jak mě poté pokaždé ujišťoval. Jako největší problém domácího násilí vidím v tom, že děti nevyrostají v úplných rodinách a nevidí to, jak rodiče řeší a dořeší konflikt normální cestou. Dalo by se snížit tak, že by agresor okamžitě nastoupil do léčení, jenže to se děje minimálně, protože lidé se nemění kvůli nikomu jinému jen sami kvůli sobě, a to se chce opravdu málokomu a v tomto případě se to děje ještě méně, když si připadají ublíženě a v právu. Nemyslím si ani to, že pomáhají reklamy nebo tvrzení typu, pokud se toto děje Vám nebo někomu koho znáte volejte sem a sem apod. Ženy, které zažívají domácí násilí většinou na policii nebo podobnou instituci zajdou až v poslední chvíli,

protože věří, že se dotyčný změní a mají strach být samy, protože si myslí, že bez dotyčného nezvládnou žít samy. Myslím si, že tento problém je neřešitelný a bude tady vždy někde tajně za zavřenými dveřmi.“

12.1 Shrnutí navrhovaných preventivních opatření

Domácí násilí je závažným negativním společenským jevem. Ne vždy je primární prevence, tedy předcházení tohoto jevu možné, nebo efektivní. Preventivní opatření by mělo být implementováno včas, ještě před daným incidentem, například před napadením. Můžeme tedy ve většině případů mluvit pouze o takovém preventivním opatření, které zabrání dalšímu útoku, tedy sekundární, či terciální prevenci.

Mezi primární prevencí lze zařadit zvyšování povědomí o tomto problému, problematiku domácího násilí dávat častěji do televize, zveřejňování letáků a reklam s možností kontaktu na danou instituci či linku důvěry, kde jsou zaměstnání specializovaní odborníci ochotní pomoci lidem v této těžké životní situaci. Dále pak osvěta. S osvětou by se mělo začínat již v mateřských a na základních školách pomocí výchovně-vzdělávacích programů či jiných podpůrných programů nebo přednášek. Je důležité naučit děti již od dětství, co je dobré a co špatné zacházení, co je vhodné a nevhodné chování a jak se v případě špatného zacházení bránit. Všechny děti by měly vědět, za kým mohou se svým trápením jít – tedy kde mohou hledat pomoc. Neméně důležité je harmonické rodinné zázemí, řádná výchova jedince, zájem o dítě aj. Výsledkem primární prevence domácího násilí by mělo být celkové snížení tohoto jevu ve společnosti.

Sekundární prevence je zaměřena zejména na osoby ohrožené a snaží se negativní jev včas zachytit a bránit v jeho prohlubování. Tedy je zde důležité, aby osoba ohrožená věděla, kam se obrátit v takové situaci – propagace institucí, které pomáhají lidem ohroženým domácím násilím. Již v začátcích začít řešit danou situaci, neměla by se bát svěřit svou situaci lidem, kterým důvěřuje, nebo oznámit domácí násilí policii. Také může využít služby linky důvěry, či si domluvit schůzku ve specializované poradně.

Terciální prevence se snaží zabránit opakování a působí zejména na pachatele. Sem bychom mohli zařadit důraznější postihy, léčení, či „napravující“ programy, což se zatím úplně nedaří. Jak již bylo zmíněno, jde o problém, který se odehrává za zavřenými dveřmi a tím se stává velmi těžko řešitelným problémem naší společnosti.

Závěr

Bakalářská práce měla za cíl vysvětlit a popsat problematiku domácího násilí, formy domácího násilí, jeho pachatele a oběti. V neposlední řadě také zmínit právní úpravu a pomoc osobám ohrožených domácím násilím. Dále zde bylo poukázáno na statistická data z Jihočeského kraje, zejména počet vykázaní za určitá období, které je preventivním opatřením směřujícím k ochraně ohrožených osob. Zde jsme mohli narazit na problém a tím skutečnost, že domácí násilí se často řeší až když dojde k incidentu a ohrožená osoba začne svůj problém řešit, až jako poslední možnost. Do té doby domácí násilí stále probíhá. Je velmi těžké zjistit ke kolika případům vlastně dochází, protože jde velmi často o skrytý problém, o kterém se lze dozvědět až když osoba svou situaci oznámí, což nemusí být také nikdy.

Zejména se práce soustředila na vyhodnocení příčin domácího násilí. Jak bylo zjištěno, existuje mnoho faktorů a příčin, které mají vliv na násilné chování, a proto domácí násilí představuje složitý fenomén. Dále se práce zaměřovala na prevenci domácího násilí. Díky dotazníkovému šetření bylo navrženo několik preventivních opatření, která by mohla být dobře aplikovatelná na tento negativní jev. Jednou z nejučinnějších forem prevence vzniku domácího násilí je zvyšování povědomí veřejnosti o tomto společenském jevu, protože domácí násilí lze zastavit jen tehdy pokud jej společnost přestane tolerovat. Dále bylo také několikrát zmíněno, že velký vliv má jak rodinné prostředí, tak prostředí, kde tráví jedinec svůj volný čas, nebo apelování na přednášky, výchovné programy, a jiné aktivity vyvíjené na osoby v mladém věku atd. Preventivních opatření bylo zmíněno opravdu mnoho, což si tato práce kladla za cíl.

Domácí násilí má vážné dopady na celý rodinný systém a zejména poškozuje vývoj dítěte ve všech oblastech. Dítě, které vyrůstá v násilném prostředí může mít predispozice k tomu, stát se potencionálním pachatelem domácího násilí. Už z tohoto hlediska je v zájmu dítěte vyhledat pomoc, nebát se svěřit osobě blízké se svou situací, a uvědomit si, že je lepší odejít od partnera i kdyby to znamenalo např. ztrátu ekonomického zázemí. Každý má právo na život bez násilí a bezpečné rodinné zázemí.

Řešení problému domácího násilí není jednoduchou záležitostí, začít řešit svou situaci představuje pro oběť vždy velkou dávku odvahy a síly, proto je důležité, aby se oběť nebála obrátit na osobu, které důvěřuje, či na instituce, které jí poskytnou svou pomoc a radu. Významný je však i vklad celé společnosti při řešení tohoto problému. Domácí násilí nesmí být přehlíženo a v žádném případě nijak tolerováno.

Seznam použitých zdrojů

Literární zdroje

1. BURIÁNEK, J., a kol. *Domácí násilí – násilí na mužích a seniorech*. Praha ; Kroměříž : Triton, 2006. 108 s. ISBN 80-7254-914-6.
2. BUSKOTTE, A. *Z pekla ven : žena v domácím násilí*. Brno : Computer Press, 2008. 176 s. ISBN 978-80-251-1786-6.
3. CIMRMANNOVÁ, T., a kol. *Krize a význam pomáhajících prvního kontaktu : aplikace v kontextu rodinného násilí*. Praha : Karolinum, 2013. 197 s. ISBN 978-80-246-2205-7.
4. CONWAY, H. L. *Domácí násilí: příručka pro současné i potenciální oběti se zákonem č. 135/2006 Sb. platným od 1. ledna 2007*. Praha : Albatros, 2007, 158 s. ISBN 978-80-00-01550-7.
5. ČECH, O., a kol. *Domácí násilí z pohledu pracovníků v oblasti sociálních služeb*. České Budějovice : Theia, 2011. 140 s. ISBN 978-80-904854-0-2.
6. ČÍRTKOVÁ, L. *Moderní psychologie pro právníky: [domácí násilí, stalking, predikce násilí]*. Praha: Grada Publishing, 2008. 150 s. ISBN 978-80-247-2207-8.
7. ČÍRTKOVÁ, L., MACHÁČKOVÁ, R., VITOUŠOVÁ M. *Domácí násilí: přístup k řešení problému ve vybraných evropských zemích : studie*. Praha : Bílý kruh bezpečí, 2002. 143 s. ISBN 80-86284-19-0.
8. DALIGAND, L. *Násilí v partnerských vztazích*. Praha : Portál, 2014. 141 s. ISBN 978-80-262-0718-4.
9. DUFKOVÁ, I., ZLÁMAL, J. *Domácí násilí se zaměřením na problematiku obětí*. Praha : Střední policejní škola Ministerstva vnitra v Praze, Středisko pro výchovu k lidským právům a profesní etiku, Praha 2005. 52 s.
10. KRÁLÍČKOVÁ, Z., ŽATECKÁ, E., DÁVID, R., KORNEJ M., *Právo proti domácímu násilí : skripta*. Praha : C. H. Beck, 2011. 139 s. ISBN 978-80-7400-381-3.
11. VOŇKOVÁ, J., SPOUSTOVÁ I. *Domácí násilí z pohledu žen a dětí: právní stav k 1.1.2016*. 3. přepracované vydání. Praha: proFem, o.p.s., 2016. 253 stran. ISBN 978-80-90 4564-5-7.

12. SVATOŠ, R., *Prevence kriminality, druhé aktualizované vydání*. České Budějovice : Vysoká škola evropských a regionálních studií, z. ú, 2016. 132 s. ISBN 978-80-7556-009-4.
13. ŠEVČÍK, D., ŠPATENKOVÁ, N., a kol. *Domácí násilí: kontext, dynamika a intervence*. Praha : Portál, 2011. 186 s. ISBN 978-80-7367-690-2.
14. VITOUŠOVÁ, P., VEDRA, V. *Domácí násilí : (informace a praktické rady pro ohrožené osoby)*. 3., upr. vyd. Praha : MJF, 2009. 12 s. ISBN 978-80-86284-82-8.

Elektronické zdroje

1. *Domácí násilí – institut vykázaní a další informace* [online]. Praha : Ministerstvo vnitra České republiky. Copyright © 2018 [cit. 2018-02-02]. Dostupné z WWW: <<http://www.mvcr.cz/clanek/domaci-nasili-institut-vykazani-a-dalsi-informace.aspx>>.
2. *Přehled hlavních změn v nové právní úpravě institutu vykázaní* [online]. Copyright Bílý kruh bezpečí, o.s. 2007 [cit. 2018-02-02]. Dostupné z WWW: <<http://www.domacinasili.cz/pravni-uprava/prehled-hlavnich-zmen-v-nove-pravni-uprave-institutu-vykazani/>>.
3. BURIÁNOVÁ, P. *Předběžné opatření ve věcech ochrany proti domácímu násilí* [online]. Vzory.cz o.s., 2015 [cit. 2018-02-02]. Dostupné z WWW: <<http://www.vzory.cz/vzory/spory-soudy/predbezne-opatreni-ve-vecech-ochrany-proti-domacimu-nasili/#.Wnd3UOHkRPY>>.
4. GÁLIS, R. *Odbornou pomoc potřebují oběti i násilníci* [online]. Copyright © VLTAVA LABE MEDIA a.s., 2016 [cit. 2018-03-02]. Dostupné z WWW: <<https://ceskobudejovicky.denik.cz/zlociny-a-soudy/odbornou-pomoc-potrebuji-obeti-i-nasilnici-20160421.html>>.
5. *Přehled počtu vykázaní Policií ČR dle krajů* [online]. Bílý kruh bezpečí, o.s., 2018 [cit. 2018-03-04]. Dostupné z WWW: <<http://www.domacinasili.cz/statistiky/>>.
6. *Statistika za všechna Intervenční centra v ČR za rok 2015* [online]. Charita ČR © 2018 [cit. 2018-03-04]. Dostupné z WWW: <<http://www.dchcb.cz/sluzby-a-projekty/intervencni-centrum/fotogalerie/2016-01-22-statistika-za-vsechna-intervencni-centra-v-cr/?page=1>>.

7. *Mapa kriminality* [online]. Projekt Otevřené společnosti, o.p.s. [cit. 2018-03-04]. Dostupné z WWW: <<http://www.mapakriminality.cz/#>>.
8. *Statistika za rok 2017 v Jihočeském kraji* [online]. Charita ČR © 2018 [cit. 2018-03-04]. Dostupné z WWW: <<http://www.dchcb.cz/res/archive/091/010176.pdf?seek=1517394291>>.
9. *Prevence kriminality*. [online]. Praha : Ministerstvo vnitra České republiky, Copyright © 2018 [cit. 2018-02-17]. Dostupné z WWW: <<http://www.mvcr.cz/clanek/web-o-nas-prevence-prevence-kriminality.aspx>>.
10. KONOPÍKOVÁ, R. ed., a kol. *Domácí násilí – jak ho poznat, kde hledat pomoc, jak mu předcházet* [online] © AZ RODINA.cz, 2012 [cit. 2018-02-22]. Dostupné z WWW: <<http://www.azrodina.cz/4937-domaci-nasili-jak-ho-poznat-kde-hledat-pomoc-jak-mu-predchazet>>.
11. *Příručka pro pečující – jak násilí předcházet a jak ho řešit* [online]. Nadace Open Society Fund Praha [cit. 2018-02-22]. Dostupné z WWW: <www.litovel.eu/filemanager/files/file.php?file=185814>.
12. *Mlčení bolí – o projektu* [online]. APIC ČR [cit. 2018-02-22]. Dostupné z WWW: <<http://www.mlceniboli.cz/o-projektu>>.
13. *O intervenčním centru* [online]. Charita ČR © 2018 [cit. 2018-02-28]. Dostupné z WWW: <<http://www.dchcb.cz/sluzby-a-projekty/intervencni-centrum/o-intervencnim-centru/>>.

Seznam tabulek, grafů a obrázků

Tabulky

Tabulka 1: Specifikace násilí u násilných mužů a žen

Tabulka 2: Přehled počtu vykázaní Policií ČR dle krajů

Tabulka 3: Přehled počtu vykázaní Policií ČR za leden 2018

Grafy

Graf 1: Případy vykázaní násilné osoby v ČR a počet návrhů na předběžná opatření

Graf 2: Osoby označené Policií ČR jako ohrožené

Graf 3: Vztahy ohrožených osob a pachatelů domácího násilí

Graf 4: Počet vykázaní v jednotlivých okresech Jihočeského kraje v roce 2017

Graf 5: Struktura ohrožených a násilných osob (za rok 2017)

Graf 6: Pohlaví

Graf 7: Věk

Graf 8: Vzdělání

Graf 9: Pojem domácí násilí

Graf 10: Zdroj, ze kterého slyšíte o domácím násilí

Graf 11: Vlastní zkušenost s domácím násilím

Graf 12: Zkušenost známé osoby s domácím násilím

Graf 13: Domácí násilí jako společenský problém

Graf 14: Domácí násilí pouze soukromým problémem?

Graf 15: Pomáhající instituce

Graf 16: Osoby ohrožené domácím násilím

Graf 17: Dopad na děti

Graf 18: Formy domácího násilí

Graf 19: Vliv prostředí na vznik násilného chování

Graf 20: Faktory násilného chování

Graf 21: Příčiny domácího násilí

Graf 22: Pachatelé domácího násilí

Graf 23: Je institut vykázaní přínosem?

Graf 24: Proč oběť zůstává ve vztahu s násilníkem?

Graf 25: Má muž dominantní postavení?

Graf 26: Komu se svěřit v případě domácího násilí?

Graf 27: Tvrzení

Přílohy

Příloha I: Jeden z plakátů celostátní kampaně MLČENÍ BOLÍ⁸⁷

Příloha II: Domácí násilí vyjde na tři miliardy⁸⁸

⁸⁷ Pro média [online]. [cit. 2018-03-02]. Dostupné z WWW: <<http://www.mlčeniboli.cz/pro-media>>.

⁸⁸ Kolik stojí domácí násilí? Tři miliardy [online]. © VLTAVA LABE MEDIA a.s., 2016 [cit. 2018-03-02]. Dostupné z WWW: <https://www.denik.cz/z_domova/kolik-stoji-domaci-nasili-tri-miliardy-20160601.html>.

Příloha III: Dotazník ⁸⁹

Dobrý den,

*jmenuji se Karolína Ondráčková a jsem studentkou 3. ročníku Vysoké školy evropských a regionálních studií v Českých Budějovicích. Piši bakalářskou práci na téma "**Příčiny a prevence domácího násilí se zaměřením na území Jihočeského kraje**". Prosím o vyplnění následujícího dotazníku, které Vám nezabere víc než 10 minut. Vyplněním dotazníku mi velmi pomůžete při zpracování mé bakalářské práce. Dotazník je zcela anonymní a získané informace použiji pouze pro svou práci. Pokud není v otázce uvedeno jinak, vyberte vždy jen jednu možnost.*

Moc Vám děkuji za Váš čas a ochotu.

1. Vyberte Vaše pohlaví

Žena

Muž

2. Vyberte Váš věk

do 25 let

26-34 let

35-49 let

50-59 let

60 a více let

3. Vyberte Vaše nejvyšší vzdělání

Základní

Vyučen

Vyučen s maturitou

Středoškolské

Vyšší odborné

Vysokoškolské

---

⁸⁹ Vlastní dotazníkový průzkum

4. Jak chápete pojem „domácí násilí“? (označte 2 vhodné odpovědi)

- Může jít o kombinaci fyzického a psychického násilí
- Jednorázová situace, která nemá dlouhodobý charakter
- Jednání jednoho z partnerů, které za použití moci a kontroly v druhém vzbuzuje strach
- Hádka a vzájemná výměna názorů

5. Ze kterého zdroje nejčastěji slyšíte o domácím násilím?

- Média – TV, rádio, internet
- Noviny, letáky, brožury
- Škola, práce, domov
- Nikde

6. Setkal/a jste se s domácím násilím osobně?

- Ano
- Ne

7. Setkal se s domácím násilím někdo, koho znáte?

- Ano
- Ne

8. Vnímáte domácí násilí jako společenský problém, který by se měl řešit?

- Ano
- Ne

9. Myslíte si, že násilí je pouze soukromým problémem a účastníci by si ho měli vyřešit mezi sebou?

- Ano
- Ne
- Nevím

10. Znáte nějaké instituce, kam se můžete v případě pomoci obrátit? Pokud ano vypište.

- Ano, znám .....
- Neznám

11. Kdo bývá podle Vás nejčastěji ohrožen domácím násilím? (lze označit více možností)

- Ženy
- Muži
- Děti
- Senioři
- Zdravotně postižení
- LGBT (*osoby s menšinovým sexuální zaměřením vůči heterosexuálům – označuje lesby, gaye, bisexuály a transgender osoby*)

12. Má podle Vás domácí násilí mezi partnery dopad na děti žijící ve společné domácnosti? Pozn. Dopadem jsou myšleny následky, které mají vliv na zdravý vývoj dítěte (rozrušenost, úzkost, agresivní chování, pocit ohrožení nebo viny, poruchy spánku; i dlouhodobé důsledky jako jsou těžkosti ve vztazích, poruchy chování atd.)

- Ano
- Ne

13. Jaká forma domácího násilí je podle vás nejčastější? (lze označit více možností)

- Fyzické násilí** (*fackování, bití rukama nebo předměty, kopání, škracení, svazování, ohrožování bodnou nebo palnou zbraní nebo jinými předměty, odpírání spánku, ...*)
- Psychické násilí** (*ponižování, urážení, vyhrožování, vydírání, hrubé chování, zesměšňování, rozbíjení či ničení vlastnictví oběti, zastrašování, ...*)
- Sociální násilí** (*zákazy kontaktu s přáteli a s rodinou s cílem sociálně obět' izolovat, kontrola, sledování, osoba je neustále pod dohledem, zákaz styku s ostatními, ...*)
- Ekonomické násilí** (*omezování přístupu k penězům, kontrola financí, neposkytnutí přístupu k bankovním účtům, neposkytování prostředků na společnou domácnost*)

- Sexuální násilí** (*znásilnění, vynucený sex či sexuální ponižování, sex. napadání, nucení proti vůli k sexuálním praktikám, zacházení s osobou jako se sexuálním objektem, ...*)
- Emocionální násilí** (*týká osob, zvířat či věcí, ke kterým má oběť citovou vazbu – vyhrožování zabitím domácího mazlíčka, vyhrožování odejmutím dětí, napadání osob blízkých oběti, ničení oblíbených osobních věcí*)

14. Jaké "prostředí" ve kterém jedinec vyrůstal může mít podle Vás větší vliv na vznik násilného chování?

- Rodinné prostředí (*rodinná výchova, agresivita v rodině, špatné zacházení, bití, ...*)
- Sociální prostředí (*trávení volného času v nevhodné společnosti osob ovlivňující chování dětí či dospívajících jako např. sociálně slabší, narkomani, alkoholici, kriminálníci, násilníci, ...*)
- Obojí
- Žádné

15. Jaké faktory jsou podle Vás nejčastějším zdrojem/spouštěčem násilného chování? (lze označit více možností)

- Partnerské neshody
- Stres, vztek
- Žárlivost
- Psychická nemoc, porucha osobnosti
- Frustrace
- Alkohol, drogy a jiné návykové látky
- Nevím

16. V čem spatřujete hlavní příčiny domácího násilí? (lze označit více možností)

- Sociální situace vyvolávající stres (*finanční problémy, ztráta zaměstnání, sociální izolace*)
- Rodinná výchova (*násilí jako způsob řešení problémů, ...*)

- Osobní charakter agresora (*zvýšená agresivita, sklony k násilí, porucha osobnosti, přehnaná žárlivost, ...*)
- Prostředí, ve kterém pachatel vyrůstal (*násilí v rodině, agresivita, vliv okolí, ...*)
- Společnost – tolerantní postoj vůči domácímu násilí (*okolí zavírá oči před domácím násilím, vidí v tom jen za hádku nebo výměnu názorů, ...*)

17. Kdo je podle Vás častějším pachatelem domácího násilí?

- Muž
- Žena

18. Je podle Vás oprávnění Policie České republiky vykázání, přínosem v řešení případů domácího násilí? (*Vykázání = Policista je oprávněn na základě zjištěných skutečností vykázat násilnou osobu ze společného obydlí s útokem ohroženou osobou*)

- Ano
- Spíše ne
- Nevím

19. V čem shledáváte hlavní důvod setrvání ve vztahu s osobou násilnou? / Proč zůstává osoba ohrožená domácím násilím ve vztahu s násilníkem? (lze označit více možností)

- Přijde ji to „normální“
- Raději s osobou násilnou, než bez ní – závislost, poškozovaný se bojí, že kdyby odešel, zůstal by sám (neměl by kam jinam jít)
- Ekonomická závislost na druhém
- Strach z dalšího napadení, vydírání a vyhrožování (*„pokud odejdeš tak teprve něco uvidíš!“*)
- Osoba hledá vinu na své straně (*„můžu si za to sám/a, já si to zasloužím, ...“*)
- Víra ve změnu
- Strach oznámit svoji situaci

20. Má podle Vás muž dominantní postavení? Je nadřazený vůči ženě?

- Spíše ano
- Spíše ne
- Nevím

21. Kdybyste se dostali do role osoby ohrožené domácím násilím, komu byste se s tímto problémem svěřili?

- Policii
- Přátelům, kamarádům
- Psychologovi
- Linka důvěry (*=anonymní telefonický kontakt pro rozhovor o aktuálních problémech*)
- Rodině
- Nikomu bych se nesvěřil/a

22. Co si myslíte o tvrzení, že se domácí násilí vyskytuje zejména v sociálně slabších vrstvách?

- Souhlasím
- Nesouhlasím
- Nevím

23. Napadají Vás vhodná preventivní opatření, která by se dala aplikovat na tento problém a tím domácím násilím předcházet, zamezit, nebo alespoň jeho úroveň snížit? Pokud ano, vypište.

- Ano

.....
.....

- Nevím o žádném